UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Coming out členů Českobratrské církve evangelické

Hana Cardová

Katedra Sociální práce
Vedoucí práce Mgr. Alžběta Matochová
Studijní program Sociální a pastorační práce
Studijní obor Sociální a pastorační práce

Praha 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Coming out členů Českobratrské církve evangelické napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

V Lanškrouně dne 23/6/2022

Hana Cardová

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou homosexuality a coming outu členů Českobratrské církve evangelické. Na základě odborné literatury popisuje průběh procesu vnitřního coming outu a coming outů v různých sociokulturních prostředích (rodina, škola a církev) a formou analýzy výpovědi respondentů popisuje proces coming outu u osmi členů Českobratrské církve evangelické. Práce vychází ze současného vztahu společnosti a církve k homosexualitě.
V praktické části bylo pomocí kvalitativní metody polostrukturovaného rozhovoru zjišťováno, jak osoby, které v minulosti prošly vnitřním coming outem a vnějším coming outem v církvi, proces vnímaly, jak si jím prošly, co jim pomohlo a jaké pozitivní a negativní aspekty proces měl.
Analýza rozhovorů ukázala, že majoritním negativním aspektem při coming outu je mikroagrese. Dalším negativním faktorem je pak strach nebo obava z možného nepřijetí.
Analýza výpovědi respondentů také ukázala, že majoritním pozitivním aspektem při coming outu je přijetí. Dalším minoritním pozitivním faktorem je pak zlepšení vnímání sám/a sebe.

Klíčová slova

Homosexualita, homosexuální orientace, coming out, coming out vnitřní, coming out vnější v církvi, Českobratrská církev evangelická, dokumenty vztahující se k homosexualitě v Českobratrské církvi evangelické

Summary

The Coming ouf of members of The Protestant Church of Czech Brethern

This bachelor thesis deals with the issue of homosexuality and coming out of members of The Protestant Church of Czech Brethren. Based on the literature, it describes the process of internal coming out and coming out in different socio-cultural environments (family, school and church) and describes the coming out process of eight members of the Evangelical Church of Czech Brethren by analyzing the respondents' testimonies.
The thesis is based on the current relationship of society and the church to homosexuality.
In the practical part, using the qualitative method of semi-structured interview, it was investigated how persons who had undergone internal coming out and external coming out in the church in the past perceived the process, how they went through it, what helped them and what positive and negative aspects the process had.
Analysis of the interviews revealed that the majority negative aspect in coming out is microaggression. Another negative factor is fear or concern about possible non-acceptance. On the other hand, a minor positive aspect of coming out is the improvement in self-perception.

Keywords

Homosexuality, homosexual orientation, coming out, internal coming out, coming out in the church, The Protestant Church of Czech Brethern, documents related to homosexuality in The Protestant Church of Czech Brethern

Poděkování

Děkuji především Mgr. Alžbětě Matochové za vedení a cenné připomínky během psaní mé bakalářské práce. Mé poděkování patří také všem respondentům, za jejich čas, ochotu a otevřenost, se kterou se podělili o svoji životní zkušenost a děkuji všem, kdo jakkoliv přispěli do procesu psaní této práce.

Obsah

Úvod ... 13
1. Homosexualita ... 15
1.1 Homosexuální orientace ... 18
1.2 Homosexuální identifikace ... 20
1.3 Homosexuální chování ... 21
1.4 Homofobie ... 23
2. Coming out ... 27
2.1 Coming out jako proces ... 31
2.2 Vnitřní coming out ... 33
2.3 Vnější coming out mezi kamarády a vrstevníky ... 34
2.4 Vnější coming out v rodině ... 36
2.5 Vnější coming out v církvi ... 38
3. Českobratrská církev evangelická ... 42
3.1 Tradice a vyznání ČCE ... 43
3.2 Oficiální dokumenty ČCE vyjadřující se k homosexualitě ... 43
3.3 Církevní periodika a články vztahující se k homosexualitě ... 47
4. Praktická část ... 49
4.1 Metodologie výzkumu ... 49
4.2 Cíl výzkumu a výzkumné otázky ... 50
4.3 Výběr respondentů a příprava rozhovoru ... 51
4.4 Průběh výzkumu a interpretace dat ... 52
4.4.1 Vnitřní coming out ... 53
4.5.2 Vnější coming out v církvi ... 56
4.5.3 Co Vám osobně při procesu vlastního coming outu pomohlo? ... 59
4.5.4 Co by mohlo podle Vás pomoct k lepšímu přijetí a integraci? ... 61
4.5 Shrnutí a diskuze ... 68
Závěr ... 75
Seznam literatury ... 77
Seznam příloh ... 87
Přílohy ... 89

Úvod

Homosexualita je téma, které je v posledních desetiletích v různých sociokulturních prostředích živě diskutováno**.** Toto téma se tedy nutně dotýká i církví a církevního prostředí. Impulsem pro zintenzivnění debaty byl jistě také návrh a následné přijetí Zákona o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví.

Stejně tak, jak nastala změna k lepšímu v pohledu společnosti na problematiku homosexuality, tak i postoj křesťanství k homosexualitě prochází vývojem. Zde však velmi záleží na věrouce dané církve. Některé křesťanské církve a sbory stejnopohlavní partnery bezpodmínečně přijímají a některé stále hovoří v souvislosti s homosexuálními vztahy o hříchu a nezřízenosti.

Hlavním motivem k výběru tématu je velká rozmanitost LGBT+ menšiny i to, že tato menšina není ještě zcela probádaná. Jelikož jsem členkou Českobratrské církve evangelické, tak jsem s výzkumným šetření zamířila právě do této církve, chtěla jsem si také na více respondentech ověřit zkušenost pozitivního přijetí gay členů z mého domovského sboru.

Tato práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část vychází ze současného postoje společnosti a církve k homosexualitě. První kapitola se věnuje homosexualitě, homosexuální orientaci, chování a identitě a homofobii. Druhá kapitola se zabývá tématem coming outu jako procesu, vnitřního coming outu a coming outu v různých sociokulturních prostředích (rodina, škola a církev). Třetí kapitola se soustředí na Českobratrskou církev evangelickou, popisuje její tradice a vyznání. Pro dokreslení situace v Českobratrské církvi evangelické jsou uvedeny oficiální i neoficiální dokumenty týkající se homosexuality.

Cílem praktické časti je na základě analýzy výpovědi respondentů zprostředkovat autentické odpovědi osob, které si už coming outem prošly a

současně jsou členy Českobratrské církve evangelické, a vyhodnotit průběh jejich coming outů s pomocí odborné české a světové literatury.

Klíčové výzkumné otázky v praktické části bakalářské práce tedy zní: Jak probíhá vnitřní coming out? Jak probíhá vnější coming out v církvi? Co při procesu coming outu pomáhá?

Tato bakalářská práce si klade za cíl propojit teoretické znalosti a praktická zjištění z výzkumného šetření tak, aby bylo možné vysledovat negativní a pozitivní aspekty, které se při coming outu osmi členů Českobratrské církve evangelické vyskytly a také poukázat na možná řešení, která by mohla dle vlastní unikátní zkušenosti respondentů vzniku složitých životních situací spojených s coming outem předcházet nebo je alespoň umenšovat.

1. Homosexualita

Slovo homosexualita pochází z řeckého slova „homos“, tj. stejný a z latinského slova „sexus“, tj. pohlaví.

Procházka (2002, s. 26) definuje homosexualitu jako „*převažující nebo výlučnou erotickou a citovou náklonnost k osobám stejného pohlaví.*“ Brzek (1992, s. 19) dále píše, že „*homosexualitou rozumíme sexuální orientaci osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav, který je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví*.“

Termín „*homosexuál vznikl až na konci 19. století*“ (Fafejta, 2004, s. 83), dříve tedy odborný výraz pro odlišení homosexuální a heterosexuální identifikace nebyl znám. Ve stejném časovém období pak vznikl i termín „heterosexuál“.

Výraz homosexualita užil poprvé Karel Benkert roku 1869 *„pro lásku muže nebo ženy k osobě stejného pohlaví.*“ (Brzek, Pondělíčková-Mašlová, s. 19) Tím byl míněn nejen citový vztah, ale i schopnost sexuálně reagovat na jedince stejného pohlaví. Podle Brzka (1992) se nejedná pouze o sexuální vzrušivost. U ženy vzniká citový vztah vůči jiné ženě a u muže vůči jinému muži.

Podle Janošové (2000) se homosexualita nedotýká přímo jenom jedince, ale také jeho bezprostředního okolí a společnosti, ve které žije. Jedinec si přiznává sexuální orientaci nejdříve sám sobě a následně se k ní přiznává ve své rodině, ve škole, v zaměstnání a v dalších kolektivech, do kterých je aktivně zapojen. Zvěřina a Budinský (2004, s. 104) se věnují postoji společnosti k lidem s homosexuální orientací. Podle nich je „*hlavní problém ten, že většina málokdy promíjí menšině její odlišnost.*“ Procházka (2002) ze svého medicínského pohledu uvádí, že současná homofobní společnost je plná předsudků a často přijímá negativní postoje vůči homosexuálům. Český lékař a sexuolog Zvěřina (2003, s. 123) dále vysvětluje, jaký vliv mají tyto společenské postoje na život

homosexuálů. Píše, že „*odpor společnosti a konfliktní intrapsychické zpracování homosexuální orientace mají za následek určitá specifika v praktickém životě homosexuálních lidí*.“ Záleží ovšem plně na každém jednotlivci, zda se nechá strhnout předsudky k této menšině, nebo si na homosexuální menšinu udělá svůj vlastní předsudky jiných nepředpojatý názor.

Zvěřina (2003) pak předjímá, že podaří-li se snížit výskyt homofobie a strachu z homosexuální orientace jako takové, zvýší se tím tolerance společnosti k homosexuálům. Dále autoři Zvěřina a Budinský (2004, s. 109) uvádějí, že „*přiznáme-li takovým dvojicím určitou společenskou legitimitu, zvýšíme tím významným způsobem společenskou integraci nejpočetnější sexuální menšiny*.“ Bude-li tedy většina respektovat práva a povinnosti lidí s homosexuální orientací, může tak významným způsobem přispívat k jejich integraci do společnosti.

Normalitou a tím, co je přirozené a běžné z hlediska sexuální orientace, se zabývalo a zabývá mnoho sexuologů, sociologů, psychologů a filozofů v Česku i ve světě a k této tématice zaujímají nejrůznější stanoviska. Několik základních postojů zde také okrajově zmíním. Míra vnímání přirozenosti, respektive nepřirozenosti věcí je velmi subjektivní. Sexuoložka a psychoterapeutka Fifková (1998) píše o několika hlediscích, dle kterých lze usuzovat, co je normální a co už normální není. Nejprve uvedu normy, které vypovídají o tom, že homosexualita normální není. Norma statistická říká, že „*normální je to, co je většinové.*“ (Fifková, 1998, s. 81) Norma biologická pak udává, že normální je to, co vede k reprodukci. Naopak s ohledem na normu právní, homosexualita normální je. Také normy individuální a funkcionální zastávají stanovisko, že normální je to, co plodí sebenaplnění člověka. Podle těchto tří norem je tedy normální i homosexuální orientace (Fifková, 1998). Brzek a Pondělíčková-Mašlová (1992) uvádějí, že normou málo významnou je již výše zmíněná norma statistická, dle které je běžné to, co je nejblíže průměru. Tedy to, co ve

společnosti převládá. Funkční norma nahlíží na jedince z pohledu funkcí, které se od něj očekávají. Homosexuální minorita má dle funkční normy stejná práva a povinnosti jako většinová heterosexuálně orientovaná společnost. Je tedy důležité, aby každý jedinec mohl žít v souladu s tím, jak se sám cítí.

Pro tuto bakalářskou práci tedy přijímám normu právní, individuální a funkcionální jako závaznou. Pohledu pastorační a sociální práce je pak nejbližší pojetí individuální a právní, tato pojetí dobře reflektují individualitu a diverzitu každého jedince ve společnosti a neopomíjí ani potřebu integrace homosexuální menšiny do majoritní společnosti.

„*Homosexuálů je dle výzkumu Kynseyho a kol. 4 % populace, avšak nejčastěji bývá výskyt homosexuálně orientovaných osob v populaci udáván od 2 % až do 10 %*“ (z toho 10 % uvádí americké aktivistické organizace). (Weiss, Procházka, 2010, s. 123) Dále autoři uvádí, že „*přestože přesné zastoupení homosexuálních osob v populaci není známo, odhady jejich počtu jsou podstatně nižší než uváděná procenta. Ve výzkumech v České republice v letech 1993, 1998 a 2003 se za homosexuála považovalo 0,3– 0,9 % mužů a 0,3–0,6 % žen. Svou orientací si pak nebylo jisto 1,4–2,2 % mužů a 2,0–3,1 % žen. Procento mužů, kteří připustili homosexuální zkušenost, se pohybovalo mezi 3,4 a 6,2 %. Procento žen, které uvedly, že měly homosexuální zkušenost, se pohybovalo od 2,6 do 6,0 %. Přitom stoupal podíl žen, které měly jednorázovou i opakovanou zkušenost. Jedno promile žen žilo v době dotazování v lesbickém vztahu*“. (tamtéž)

„*Homosexualita je v dnešní době již překonaný termín, proto je lépe hovořit o gayích a lesbách, sexuální menšině nebo stejnopohlavní dvojici / partnerech.*“ (Kadlecová a kol., 2020, s. 115) „*Slovo lesbický vzniklo podle řeckého ostrova Lesbu, kde žila v 6. stol. př. n. l. básnířka Sapfo, prý homosexuálního založení, opěvující v básních ženy*.“ (Holubová a kol., 2005, s. 478) Slovo gay pak pochází z amerikanismu gay, to v překladu znamená pestrý, veselý a jasný, a přeneseně

pak homosexuál. „*Čeština nemá pro homosexuální muže žádný jiný jednoznačně přijímaný termín*“. (Zvěřina, 2003, s. 124) V současné době se asi nejčastěji, jak v České republice, tak v zahraničí, používá zkratka LGBT+ „*zastřešující osoby nevětšinové sexuální orientace nebo genderové identity. Přičemž L znamená lesby, G gayové, B bisexuální osoby a T transgender osoby. Někdy je možné se setkat i s dalšími písmeny v rámci této zkratky, které zde reprezentuje +. Nejčastěji Q jako queer I jako intersex osoby a A jako asexuální osoby nebo aromantické osoby.“ (Kadlecová a kol., 2020, s. 116)*

Pro lepší přehlednost a jasnost v terminologii však zůstanu u klasických pojmů viz níže. Procházka (2002) tedy rozlišuje tři aspekty homosexuality:

- homosexuální orientaci
- homosexuální identifikaci
- homosexuální chování

1.1 Homosexuální orientace

„*Sexuální orientací rozumíme celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený stav výlučné nebo převážející erotické a citové preference osob daného pohlaví*.“ (Procházka in Weiss, 2010, s. 107) Dle sexuologa Procházky (2002, s. 4) pojem vyjadřuje to, že „*při volbě erotického partnera a své citové náklonnosti dáváme někomu přednost, muži nebo ženě.*“ U homosexuální orientace jsou to jedinci stejného pohlaví, kterému dáváme přednost. U heterosexuální orientace jsou to jedinci opačného pohlaví, kterému dáváme přednost. U většiny jedinců se setkáváme s náklonností k opačnému pohlaví, tedy s heterosexuální orientací. V menšině případů se setkáváme s orientací homosexuální, tedy náklonností ke stejnému pohlaví (Procházka in Weiss,

2010). Neexistují však žádné postupy, jak homosexuální orientaci s jistotou a nevyvratitelností v raném věku rozpoznat.

„*Sexuální orientace je poměrně složitý komplex lidského chování, emocí, přitažlivosti a vztahů*“. (Kadlecová a kol., 2020, s. 30) Tamtéž (2020, s. 28) se píše, že „*oblast sexuální orientace je předmětem vědeckého zkoumání od čtyřicátých let minulého století, kdy Albert Kinsey vytvořil svou škálu, na které se sexuální orientaci pokusil zachytit. Na této jeho škále 0 znamená výhradní heterosexuál a 6 znamená výhradní homosexuál. Kinsey vycházel také z toho, že nic v přírodě neexistuje v oddělených kategoriích, ale jako součást určitého kontinua, a takto vnímal i lidskou sexualitu*“.

Obr. 1: Škála sexuálního chování dle Kinseyho.

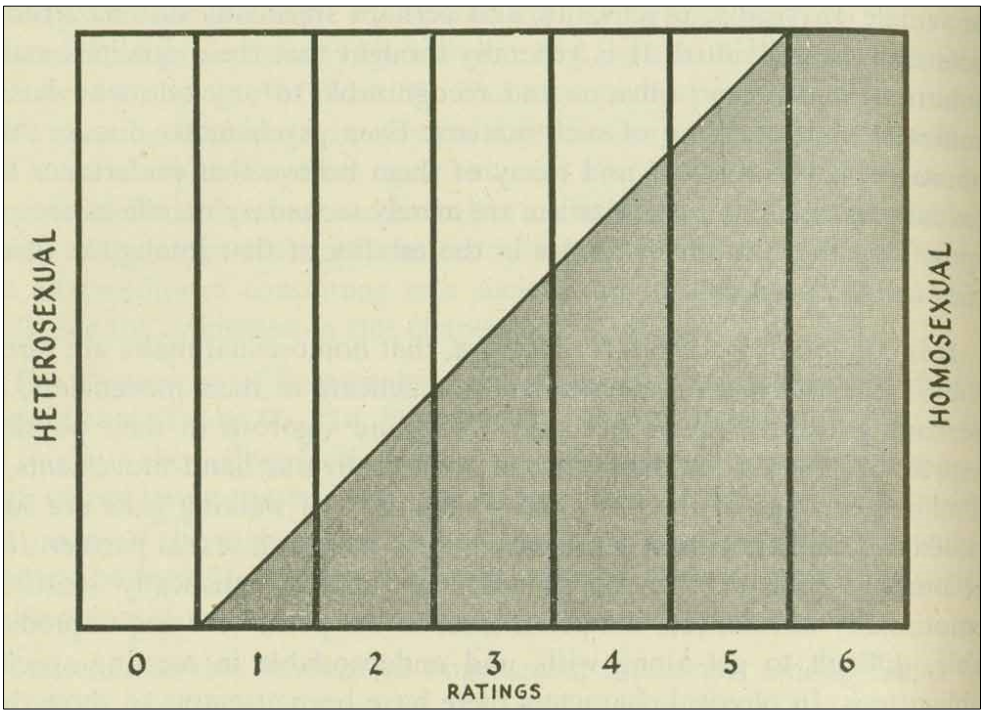

Zdroj: Kinseyinstitute.org

1.2 Homosexuální identifikace

„*Sexuální orientace je poměrně složitý komplex lidského chování, emocí, přitažlivosti a vztahů. Sexuální identita je většinou zjednodušující pojmenování, se kterým se člověk nejvíce ztotožňuje. Jde o příslušnost k sociosexuální roli.*“ (Kadlecová a kol., 2020, s. 30) Procházka (2002) uvádí, že sexuální identifikace znamená sebehodnocení a to, jak se člověk sám cítí. Jedná se tedy o vlastní sebepojetí daného jedince. Sexuální identifikace vyjadřuje to, kým se člověk cítí být. Např. buď se cítí být homosexuálem nebo heterosexuálem.

Sociolog Fafejta (2004, s. 32) píše o tom, co je důležité pro proces začlenění jedince do společnosti. Uvádí, že „*socializace je úspěšná, když se ztotožníme s genderovou identitou, která nám byla přisouzena, když ji nezpochybňujeme a v rámci svých rolí ji dáváme najevo.*“ Jak deklaruje Oakleyová (2000), ženská a mužská genderová identita se vytváří tak, že se dívky identifikují se ženami a chlapci s muži. Jedním slovem ale dodává, že může také nastat situace, kdy se dívka silně identifikuje s mužem a chlapec se ženou, a to pak podle autorky zvyšuje pravděpodobnost rozvoje homosexuality.

Procházka (2002, s. 26) také navrhuje definici homosexuální identifikace. Píše, že jde o „*vnitřní ztotožnění se s homosexuálním cítěním*.“ Při homosexuální identifikaci dochází tedy k tomu, že se člověk dokáže plně identifikovat se svými homosexuálně zaměřenými pocity. „*Sexuální identita tedy nemusí být v souladu se skutečnou romanticko-sexuální orientací a v čase se může měnit s tím, jak se člověk lépe poznává a je vůči sobě otevřenější.*“ (Kadlecová a kol., 2020, s. 30)

Janošová (2000, s. 16) uvádí, že „*velkou úlohu hraje postoj společnosti, který se teprve pomalu vyvíjí od netolerance a odmítání k postupnému chápání a akceptování.*“ Dále zmiňuje, že existují kultury, kde se lidé nemají potřebu zařadit ani do jedné ze skupin, buď do té homosexuální nebo do té heterosexuální. Mají totiž volný výběr partnera a jejich sexuální chování není pro postavení jedince ve společnosti důležitý aspekt.

1.3 Homosexuální chování

Janošová (2000) definuje sexuální chování jako hmatatelný projev lidské sexuality. „*Sexuální chování je tedy vnějším projevem sexuality lidí. Homosexuálním chováním se pak rozumí pohlavní styk nebo jiná sexuální aktivita s osobou stejného pohlaví*“, píše Procházka (2002, s. 4) Homosexuální chování dle Procházky (2002, s. 26) také „*zahrnuje aktivity směřující k nalezení a navázání erotického a sexuálního vztahu s osobou stejného pohlaví nebo pohlavní styk s osobou stejného pohlaví*.“

Procházka (2002, s. 4) tvrdí, že „*většina lidí se chová celý život v souladu se svou sexuální orientací a identifikací*.“ Vždycky tomu tak ale být nemusí. Jak uvádí Nedbálková (2007), někdy se může stát, že sexuální chování jedince se ne zcela plně slučuje s jeho sexuální identifikací. V takovém případě se člověk uvnitř cítí jako heterosexuál, ale praktikuje homosexuální aktivity, nebo naopak. Hamer a Copeland (2003, s. 149) k tomu dodávají, že „*mnozí homosexuálové mají zkušenosti se ženami, protože to od nich očekává jejich rodina nebo společnost*.“ Další příčinou pak může být např. mladická nerozvážnost, zvídavost nebo absence osob opačného pohlaví (Hamer a Copeland, 2003).

Podle projevů sexuality si společnost zařazuje člověka do kategorií homosexuál nebo heterosexuál. Ale jak naznačují výsledky výzkumu u respondentů, kteří měli homosexuální zkušenost, je jich poměrně víc než homosexuálně orientovaných. To, že někdo má homosexuální zážitek nebo zkušenost, tak z toho nemusí nutně vyplývat, že je homosexuálně orientovaný (Weiss, Zvěřina, 2001).

Když jedinec cítí náklonnost k osobě stejného pohlaví a začne s ní navazovat intimní vztah, je tedy jeho sexuální orientace, identifikace a chování ve vzájemné shodě. Oblast sexuálního chování nemusí být vždycky v souladu se sexuální orientací a identifikací jedince. Z dat průzkumu Kinseyova institutu na 5300 mužích a 5940 ženách (1948, 1953) vyšlo najevo, že „*37 % dotazovaných mužů*

a 13 % dotazovaných žen žilo alespoň určitý čas svého života homosexuálně a mnoho homosexuálů naopak žilo po nějaký čas v heterosexuálních vztazích“. (Kinsey in Janošová, 2000, s. 14) Jsou tedy situace, kdy se i homosexuálně orientovaný člověk chová heterosexuálně. Procházka (2002) uvádí, že homosexuální orientaci mnohdy ze začátku nerozpozná ani sám jedinec, kterého se to týká. Tudíž se nejprve cítí a žije jako heterosexuál. Často jsou ovšem tito jedinci nespokojeni v soužití s partnerem opačného pohlaví nebo se u žen vyskytuje nechuť k sexuálním aktivitám s mužem (tzv. frigidita). Brzek a Pondělíčková (1992) ji vysvětlují tak, že to může být zapříčiněno právě nerozpoznanou homosexuální orientací.

Sexuální orientace je někdy teoreticky definována pomocí sexuálního chování, ovšem sexuální chování nemusí vždy odpovídat sexuální orientaci ani sexuální identifikaci. Sexuální chování se může změnit, ale sexuální orientace a identifikace jsou dané. Jedinec je přitahován buď osobami stejného nebo opačného pohlaví a stejně tak se cítí být buď homosexuálem nebo heterosexuálem. Některým lidem však může trvat nějaký čas, než si svou homosexuální orientaci uvědomí, přijmou ji a přehodnotí svou dosavadní sexuální identifikaci. Existují tedy i případy, kdy jedinci začínají svůj sexuální život jako heterosexuálové a následně se přikloní k homosexuální orientaci. Sexuální chování tedy nemusí nutně korespondovat s reálnou sexuální orientací jedince. „*Poměr mezi gayi, kteří jsou schopni sexuálních kontaktů se ženami a mezi těmi, kteří vůbec nemohou žít heterosexuálním životem, je odborníky odhadován asi na 60:40*.“ (Janošová, 2000, s. 15)

Sexuální chování má nejnižší vypovídající hodnotu. Dle výzkumů má 60 % homosexuálních mužů a 75 % lesbických sexuální zkušenost i s jedinci opačného pohlaví (Procházka in Weiss, 2010).

Jak uvádí sexuolog Zvěřina (2013, s. 120): „*Antropologové popisují homosexuální projevy, které u některých přírodních národů patří k iniciačním*

ceremoniálům mladých mužů.“ Homosexuální chování je tedy v příslušném společenství vyžadováno, a to dokonce i od jedinců, kteří nemají homosexuální orientaci. Kadlecová a kol. (2020, s. 31) píšou, že *„sexuální chování může, ale nemusí souviset se sexuální orientací či identitou člověka.“* V prostředí jako je třeba vězení nebo armáda, kde převažují lidé jen jednoho genderu, se člověk může v tomto ohledu projevovat jinak než, jak se ve skutečnosti identifikuje. Po návratu do běžného životního prostředí jedince se obvykle sexuální chování vrací zpět k pociťované sexuální orientaci.

Tabulka č. 1: Srovnání četnosti jevů sexuální orientace, chování a identifikace v populaci.

	Orientace	Chování	Identifikace
Heterosexuální	96 %	90 %	95-97 %
Homosexuální	4 %	2-3 %	2-3 %
Bisexuální	méně než 1 %	8 %	1 %

Zdroj: Procházka, 2002.

1.4 Homofobie

Slovo homofobie pochází z řeckých slov „homos“ a „phobos“. V doslovném překladu pak slovo „homos“ znamená stejný a slovo „phobos“ znamená úzkostná porucha charakterizovaná chorobným strachem ze situací, lidí nebo objektů.

„Homofobii lze definovat jako negativní až nepřátelské postoje, pocity a jednání vůči lidem, kteří se identifikují jako lesby, gayové, bisexuálové nebo

transsexuálové, nebo je za takové považuje jejich okolí. Projevy homofobie se řadí do kategorie předsudečného násilí (také násilí z nenávisti). Sexuální orientace a genderová identita patří mezi primární motivy zločinů z nenávisti. Jednotlivé projevy se mohou lišit svou intenzitou – od otevřeného fyzického či slovního napadání přes vylučování z kolektivu po tzv. mikroagresi. Ve školním nebo pracovním kolektivu mohou takovéto postoje vést k šikaně". (Kadlecová a kol., 2020, s. 62) Dle Smetáčkové a Brauna (2009, s. 9) je homofobie „*obava z homosexuality a homosexuálních osob, která může vést k pocitům odporu, nepřátelství až nenávisti a může se stát základem pro odmítající, zesměšňující či ubližující chování vůči homosexuálním lidem nebo vůči lidem, u nichž je homosexualita předpokládána. V současné době se pojem homofobie používá pro označení uvedených pocitů a chování vůči všem skupinám osob, které nejsou heterosexuální či se jinak vymykají genderovému řádu, tzn. gayové, lesby, bisexuální a transsexuální lidé. Homofobie je sociální fenomén, který má původ v genderovém uspořádání společnosti.*"

Kadlecová a kol. (2020, s. 115) k tomu ještě dodávají, že „*homofobie zastřešuje termín, kterým se označuje diskriminace, odpor nebo iracionální strach z jiné než heterosexuální orientace či neheterosexuálně zaměřených osob.*" Diskriminace nejpočetnější sexuální menšiny pramení tedy především z předsudků, z lidské nevědomosti a z labelingu (tj. nálepkování).

„*Mikroagrese jsou zdánlivě nevinné vtipy o LGBT+ lidech, bagatelizace nevhodného chování osob vůči nim, zpochybňování neheterosexuální orientace člověka (např. To se ti líbí holky, protože jsi ještě nepotkala toho pravého.), automatický předpoklad, že jsou všichni lidé heterosexuální*" (např. otázka Už máš holku? směrem k chlapcům a Už máš kluka? směrem k holkám). (Kadlecová a kol., 2020, s. 63)

„Internalizovaná homofobie je zvnitřnění negativních postojů a zkušeností u neheterosexuálně orientovaných osob (také internalizovaný heterosexismus

nebo internalizovaná homonegativita). Kadlecová a kol. (2020, s. 115) Dále pak autoři uvádí, že *„jde o to, že gay či lesba přijme negativní postoje společnosti vůči homosexualitě a obrátí je proti vlastní osobě. V takovém případě může člověk kvůli své sexuální orientaci trpět pocity viny, mít nechuť do života, snaží se přizpůsobit většinové společnosti, odmítá projevy lásky párů stejného pohlaví na veřejnosti, obvykle nemá zájem podporovat snahu o manželství pro stejnopohlavní páry a zrovnoprávnění stejnopohlavních párů i v jiných oblastech, a celkově má tendenci se distancovat od gay komunity. Vznik tohoto jevu souvisí zejména s negativním hodnocením osob v rámci sexuální a genderové diverzity okolím a může vést k negativním dopadům na zdravotní či psychický stav člověka*". (tamtéž, s. 66) Internalizovaná homofobie představuje dle Meyera a Deana (1998, s. 161) „*směřování homosexuální osoby k negativním společenským postojům vůči sobě samému"* a ve svých extrémních formách může vést až k odmítnutí vlastní sexuální orientace. Jinde je pak charakterizována jako intrapsychický konflikt mezi prožitky náklonnosti a touhy ke stejnému pohlaví a pocitem potřeby být heterosexuální. (Herek, 2004).

Internalizovaná homofobie se u mnoha jedinců může projevovat nenávistí k sobě samým, dále i studem, strachem, úzkostí a depresí (Psychology Today, 2020). Úzkost, stud, znehodnocování a podceňování sám sebe jsou vlastní internalizované homofobii (Coleman, Rosser a Strapko, 1992). Dále je také spojována s několika negativními důsledky v intimních vztazích LGBT+ lidí. Jádrem stigmatizace těchto osob jsou nepodložené představy, že nejsou schopni intimního vztahu a udržování trvalých a zdravých vztahů (Meyer, Dean, 1998).

Proti stresorům souvisejícím s heterosexismem, homofobií a jejich neblahými účinky je třeba bojovat na všech úrovních. Kromě úsilí vyvíjeného proti stigmatizaci ve společnosti na makrosociální úrovni je však třeba věnovat pozornost pomoci LGBT+ lidem prostřednictvím poradenských a preventivních služeb. Studie naznačují, že úsilí zaměřené na snížení internalizované homofobie

a jejích dopadů na život této sexuální menšiny musí být specifické, musí přesahovat rámec pomoci těmto osobám a musí navázat vazby s širší komunitou (Ouellette, 1998).

Graf č. 1: Nejzávažnější případ pociťované diskriminace nebo obtěžování za posledních pět let (pozn. 2014-2018).

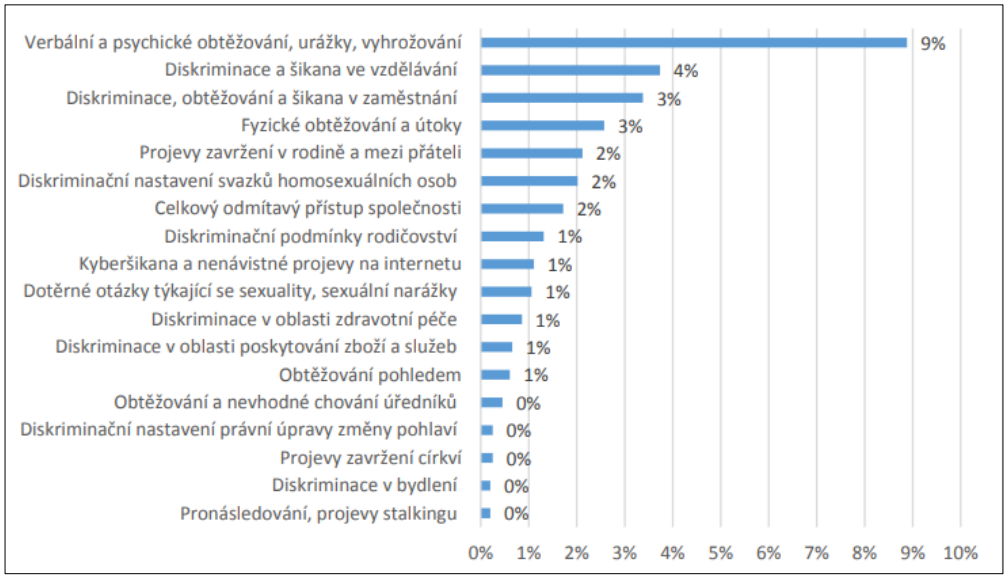

Zdroj: Výzkum veřejného ochránce práv, 2019.

Mezi různými projevy a formami pociťované diskriminace a obtěžování dominuje verbální a psychické obtěžování, urážky nebo vyhrožování (9 %). S diskriminací a šikanou ve vzdělání má za sledované období osobní zkušenost 4 % všech dotázaných, v zaměstnání 3 % dotazovaných a v církvi 0 % dotazovaných (při verbálním a psychickém obtěžování, urážkách a vyhrožování šlo o situace, kdy LGBT+ osoby napadla ve veřejném prostoru cizí osoba, nadávala jim a urážela je) (Výzkum veřejného ochránce práv, 2019).

2. Coming out

Výraz „coming out“ pochází z angličtiny a znamená v doslovném překladu vyjít ven, vyjít na povrch nebo vyjít najevo. Vhodný český překlad slova coming out neexistuje, integrace amerikanismu do češtiny se tak zdá být významově nejpřesnější a nejlepší řešení.

Procházka (2002, s. 26) definuje coming out jako „*proces rozpoznání, sebeuvědomění, přiznání své sexuální orientace a schopnost sdělit ji důležitým osobám*.“ „*Pojem coming out používáme pro označení procesu formování a uvědomování si své minoritní genderové identity a sexuální orientace a jejich začleňování do svého sebepojetí, do svého osobního života i do jeho sdílení s ostatními. Je to proces, během kterého si člověk uvědomí a pojmenuje svoji minoritní sexuální orientaci a genderovou identitu*“, píšou Kadlecová a kol. (2020, s. 34) Stehlíková (1995, s. 17) uvádí, že „*proces coming out je nejčastěji definován jako vnitropsychický konflikt mezi internalizovanou homofobií, která zahrnuje zvnitřnění a ztotožnění se sociálně negativními postoji k homosexuální orientaci a zároveň nově rozpoznaným nebo alespoň podstatně uvědomovaným vlastním erotickým zaměřením*.“

Socioložka Nedbálková (2007) zdůrazňuje, že během procesu coming outu je nezbytně nutné vnitřní smíření a vyrovnání se s vlastní sexuální orientací. Psycholožka Sobotková (2007) pak uvádí, že coming out není jednoduchý proces a děje se v různých společenských úrovních a časových úsecích najednou. Jedinec nejdřív sám sebe označí za lesbu nebo gaye a následně je schopen svoji sexuální orientaci oznamovat dalším lidem ve svém okolí.

V odborné literatuře se často můžeme setkat s tvrzeními o znevýhodnění homosexuálně orientovaných jedinců. Dle Stehlíkové (1995, s. 14) z pohledu psychiatrie je „*vytváření celospolečenských postojů k menšinám komplikovaným a dlouhodobým procesem ovlivňování společenského vědomí*.“ Janošová (2000)

k tomu pak z perspektivy psychologie v pedagogice dodává, že vývoj české společnosti v 19. století začal naprostou netolerancí k homosexualitě jako takové a postupně se vyvíjí k jejímu chápání, akceptování a integraci. Tento pozitivní vývoj má pak velký význam pro vytváření sebepojetí a přijetí jedinců s homosexuální orientací.

Sielert a kol. (1994) jako sexuologové uvádějí, že na rozdíl od příslušníků jiných sociálních a etnických minorit mají lidé s homosexuální orientací nevýhodu v tom, že vstupují do majoritně heterosexuálního prostředí, které k jejich minoritě nebývá mnohdy tolerantní. Nedbálková (2007) dále zdůrazňuje, že postoj společnosti k homosexualitě, výrazně ovlivňuje průběh coming outu leseb a gayů. Psycholožka Sobotková (2007) pak ještě poukazuje na to, že v současné době dochází ve společnosti ke zvyšování tolerance vůči homosexuální minoritě. Sexuologové Pondělíčková-Mašlová a Raboch (2005) zase udávají, že i když se během uplynulých čtyřiceti let výrazně zlepšilo nahlížení společnosti na homosexuální menšinu, stále se setkáváme se zaujatostí a nepochopením. Sexuoložka a psychoterapeutka Fifková (1998, s. 77) píše, že „*stejně jako jakákoli jiná menšina se stává terčem agresivity těch lidí, kteří si na menšinové skupině kompenzují své vlastní nejistoty a potíže*."

Kadlecová a kol. (2020, s. 84) to shrnují tak, že „*proces coming outu může být pro lidi, jejichž okolí není podporující a otevřené, poměrně stresující událostí. Často je doprovázen strachem a obavou, jak druzí zareagují. Není to záležitostí pouze dospívání, LGBT+ lidé jim procházejí v průběhu celého života, vždy když se setkávají s novými lidmi. V rozličných každodenních situacích jedinci musí vyhodnocovat, zda je sdělení jejich orientace či identity v daný moment bezpečné, zda budou riskovat nepřijetí, diskriminaci, případně až nepřátelské chování, nebo zda si tuto informaci raději nechají pro sebe*". Vyplývá z toho tedy, že „*coming out by měl činit pouze člověk sám za sebe, měla by to být každého individuální a osobní volba*". (tamtéž)

Graf č. 2: Reakce druhých po coming outu.

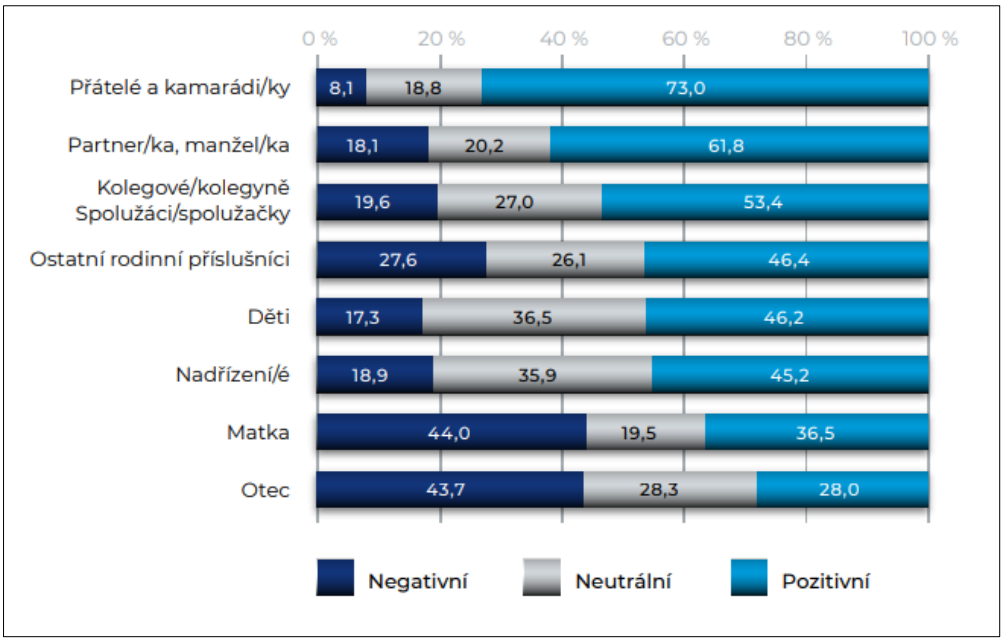

Zdroj: Kadlecová a kol., 2020.

Kontinuum vnímání coming outu a reakcí na něj je velmi dobře patrné i v grafu č. 2. Kadlecová a kol. dokumentují, že 73 procent reakcí přátel a kamarádů na coming out je pozitivních a pouze 8 procent negativních. Reakce u otců je pak v 28i procentech pozitivní a v 43,7i procentech negativní.

Graf č. 3: Počet lidí z různých sociálních skupin, kteří znají sexuální orientaci a/nebo genderovou identitu respondentů/respondentek

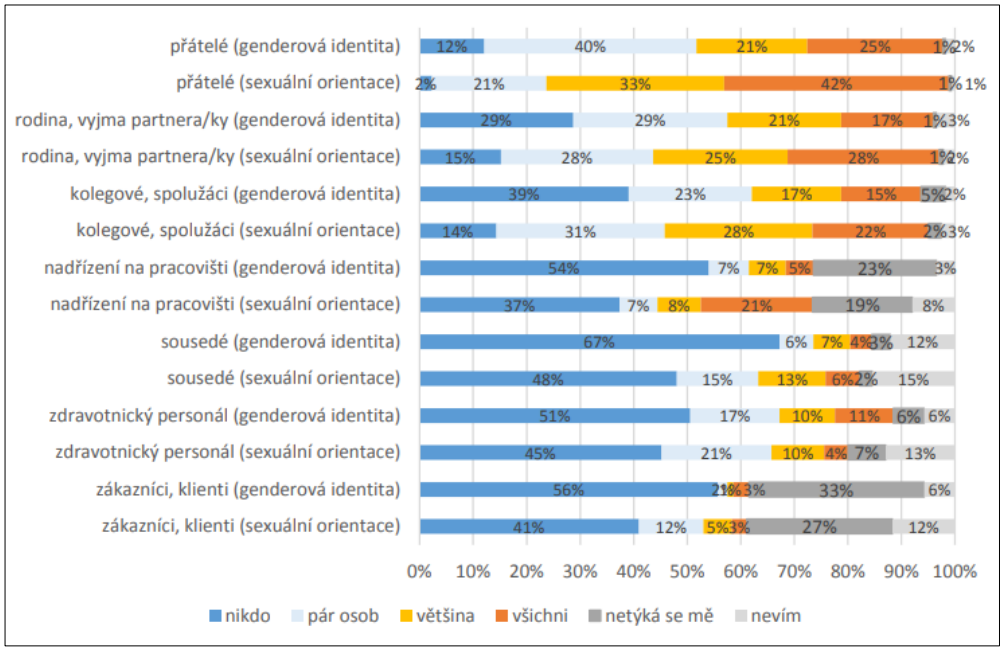

Zdroj: Výzkum veřejného ochránce práv, 2019.

O tom, nakolik svobodně a přirozeně se LGBT+ lidé v České republice cítí, svědčí i to, do jaké míry svou sexuální orientaci a genderovou identitu sdělují svému okolí, nebo ji naopak zatajují (viz graf č. 3). Míra otevřenosti je největší mezi přáteli. 75 % dotázaných uvedlo, že většina nebo všichni jejich přátelé vědí o jejich sexuální orientaci. 53 % dotázaných uvedlo, že většina nebo všichni jejich rodinní příslušníci vědí o jejich sexuální orientaci. Míra otevřenosti mezi kolegy nebo spolužáky ukázala, že u 50i % dotázaných většina nebo všichni jejich kolegové či spolužáci vědí o jejich sexuální orientaci (Výzkum veřejného ochránce práv, 2019).

2.1 Coming out jako proces

Čeští i světoví odborníci popisují coming out různě. Je to tedy proces, na který je možné nahlížet různými způsoby. Guittar (2013) dělí coming out pouze na vnitřní a vnější. Při vnitřním coming outu jedinec přijme svoji homosexuální orientaci a při vnějším coming outu sdílí sexuální orientaci se svým okolím. Janošová (2000) udává taktéž dvě hlavní fáze, které pak následně dělí do pěti bodů. Jsou to pre-coming out, vlastní coming out, explorace, partnerství a integrace. Plummer (1997) člení coming out na čtyři fáze. Coming out osobní, soukromý, veřejný a politický, tedy coming out sám k sobě, ke svým blízkým, k širšímu okolí a pak ke všem. „*Coming out probíhá obvykle v následujících třech fázích: uvědomění, vnitřní přijetí a vnější sdělení*“, uvádějí Kadlecová a kol. (2020, s. 35)

Z komplexního pojetí tohoto procesu i z výše uvedeného pak vychází, že „*proces coming outu je velmi individuální. Liší se jak v délce jednotlivých fází, tak v pocitech jedince v jednotlivých fázích. Vždy to závisí na tom, jakého osobnostního nastavení daný člověk je a jak podporující a chápající má rodinné i přátelské zázemí.*“ (Kadlecová a kol., 2020, s. 35)

Každopádně homosexuální jedinec prochází při svém coming outu několika fázemi, které ve stručnosti popíšu níže. Z široké nabídky jsem si vybrala fázování dle Elího Colemana (*1948), amerického sexuologa, jehož dělení je celosvětově asi nejpoužívanější a současně dobře přehledné.

Coleman (1982) formuloval pět stádií vývoje formování sexuální identity a coming outu. Upozorňoval ovšem i na to, že každý jedinec ani nemusí projít všemi fázemi, ani v uvedeném chronologickém pořadí. Proces coming outu obsahuje u každého jedince individuální odchylky.

1. Před coming outem (pre-coming out)

Je to následek vývoje v heteronormativní společnosti, která homosexualitu vnímá jako něco nenormálního nebo špatného. Již v tomto období se objevují

silné prožitky odlišnosti jedince. Protože si jedinec ještě není vědom svých pocitů, nedokáže identifikovat, co je špatně. I přesto prožívá intenzivní negativní pocity, které se mohou projevovat nízkou sebedůvěrou, depresí, somatizací nebo problémovým chováním. Vrcholem tohoto stádia je uvědomění si svých citů k jedincům stejného pohlaví.

2. Coming out

Uvědomění si svých citů ke stejnému pohlaví je často poprvé realizováno skrze fantazie a následně pokračuje vědomým přijetím homosexuální identity. Důležitým mezníkem je sdělení a sdílení tohoto faktu s blízkými osobami. Bez pozitivních reakcí a akceptace ostatních nemůže dojít k přijetí sebe sama.

3. Prozkoumávání (exploration)

Dochází k experimentování s nově přijatou identitou. Pro jedince je důležité především rozvinout sociální schopnosti k navazování vztahů s homosexuálními lidmi, neboť doposud docházelo pouze k socializaci s heterosexuály. První sexuální kontakty mohou přinášet pocit validity vlastní orientace a zároveň pomáhat budovat sebevědomí. Také se může objevit rebelie a sexuální experimentace, protože i když si dříve jedinec prošel vynucenou heterosexuální adolescencí, tak tu pravou adolescenci prožívá až později s uvědoměním si své homosexuální orientace.

4. První vztahy (first relationships)

Období experimentování postupně přeroste do potřeby blízkosti a intimity s druhým člověkem a přichází období prvních vztahů. Jedinec se musí naučit navazovat vztahy v heteronormativní společnosti. Tento úkol bývá často komplikován nejen nedostatkem informací a vzorů v kultuře či médiích, od kterých se může učit, ale i případným negativním přístupem.

5. Integrace (integration)

Postupně dochází ke konfrontaci s novými informacemi o sobě a novými koncepty, které je nutno nějakým způsobem integrovat do existující identity

jedince. Zároveň však může docházet k dočasnému návratu do některé z předchozích fází (Coleman, 1982).

2.2 Vnitřní coming out

Kadlecová a kol. (2020, s. 30) píšou, že „*každý člověk má v různých situacích určité pocity a něco si o těchto situacích i o sobě myslí. Na základě toho si vytváří představu o sobě. Sociální srovnávání stojí obvykle za prvními myšlenkami, že něco je se mnou jinak. Zrodí se obvykle i idea, že to jinak se týká sexuální orientace nebo genderové identity. Pokud si člověk uvědomí, že je LGBT+, nemusí to ještě znamenat, že tuto identitu přijímá. Většina lidí si po uvědomění jinakosti zjišťuje více informací a snaží se vytvořit si obrázek o LGBT+ lidech, mezi které by měl jedinec patřit*“. (Kadlecová a kol., 2020, s. 35) „*Vedle obecného postavení LGBT+ osob ve společnosti a míry homofobie je v této fázi důležité, zda jedinec cítí základní přijetí LGBT+ osob ve své rodině a mezi svými přáteli. K tomu, aby přijetí sebe sama proběhlo zdravě, je nezbytné jednak přiměřené sebevědomí jedince a dále podpora jeho okolí a přístupnost určitých vzorů*“. (Kadlecová a kol., 2020, s. 36)

Coming out je tedy většinou nelehkým procesem, při kterém se jedinec z fáze neuvědomované homosexuality, přes určitý stupeň uvědomění si své jinakosti, dostává až do fáze sebepoznání, že je skutečně lesba nebo gay. Pedagog Škrabský (2008) pak píše, že přiznat sám sobě svoji homosexuální orientaci je nejtěžším úkolem při coming outu. Nedbálková (2007, s. 9) z pohledu sociologie udává, že „*někdo se s tou spoustou pocitů a zmatků, které k dospívání patří, vypořádává experimentováním s kluky i holkami*.“ Byť si tedy jedinec v počáteční fázi uvědomuje svůj zájem o osoby stejného pohlaví, tak si to nejprve nechce připustit, a snaží se přizpůsobit heterosexuální většině. Sexuolog Zvěřina (2003) k tomu dodává, že z důvodu podřízení se většinové společnosti během puberty často dochází k tomu, že první zkušenosti homosexuálně

orientovaných lidí mají heterosexuální charakter. I sexuoložka a psychoterapeutka Fifková (1998) poukazuje na to, že ne každému jedinci se podaří žít tak, jak to sám opravdu cítí. Homosexuál, který ovšem takto popírá sám sebe, může mít vážné psychické a zdravotní potíže.

Coming out není jednoduchý a lineární proces a zkušenosti spojené s coming outem různých jedinců jsou velmi odlišné. V poslední době si hlavně sociologové, pedagogové a sociální pracovníci uvědomují hodnotu výpovědí jedinečných životních zkušeností homosexuálních jedinců. Savin-Williams (2001) se zabývá rigidním procesem coming outu a poukazuje na to, že tyto modely nedostatečně charakterizují životy skutečných lidí. Neberou v úvahu jedinečné okolnosti, kterým čelí každý jedinec, který odhaluje svou homosexuální identitu rodině, přátelům nebo komukoli jinému.

Novější výzkumy pak uznávají coming out jako celoživotní proces (Johnston, Jenkins, 2003).

2.3 Vnější coming out mezi kamarády a vrstevníky

„*Člověk se rodí jako tvor sexuální a pohlavnost ho ovlivňuje v podstatě celý život. Má vliv na jeho osobnost i mezilidské vztahy, je zdrojem hlubokých emocí a organizuje lidské chování. V období puberty pak dochází k integraci genderové identity, sexuální reaktivity a preference.*“ (Horáková a kol., 2021, s. 17) Dle Kadlecové a kol. (2020, s. 36) „*po uvědomění a přijetí LGBT+ identity obvykle nastává další fáze, první vnější coming out. Během něho člověk sděluje svému okolí skutečnost, že je přitahován osobami stejného pohlaví. Sdělit takovou intimní, ale přitom velmi zásadní informaci lidem, kteří jsou v životě daného člověka důležití, je velmi podstatné. Pokud k tomu nedojde, musí jedinec neustále předstírat a pak se obávat prozrazení. Takový pocit je ubíjející a ničí psychickou pohodu i vztahy s blízkými lidmi. Správně zvolený moment coming*

outu předpokládá především smířenost se sebou samým, a proto i určitou odolnost vůči negativním reakcím. Když se člověk pro sdělení rozhodne svobodně a zodpovědně, je obvykle schopnější volit způsob i okolnosti citlivě vůči druhým a má realistické očekávání. První sdělení přátelům nebo vrstevníkům bývá zásadní zkušeností, která může člověka upevnit v sebepřijetí, nebo naopak zcela znejistit a snížit sebevědomí".

Pro první krok k vnějšímu coming outu si jedinci většinou vybírají své přátele. „*Přítel, který vás neakceptuje, není totiž skutečný přítel*", jak píšou americké autorky Bass a Kaufman. (2003, s. 72) Socioložka Nedbálková (2007) pak uvádí, že svěření se vrstevníkům a kamarádům je těžké také proto, že coming out většinou probíhá v období puberty. Tato fáze vývoje je charakteristická tím, že se dospívající jedinci nechtějí odlišovat od svých vrstevníků. Ale jedním dechem dodává, že „*kamarádi jsou od toho, aby se poslouchali, radovali, chápali nebo politovali, když je to potřeba.*" (tamtéž, 2007, s. 36) Dle anglického sociologa Plummera (1997) si lidé často pro první vnější coming out vybírají svého nejbližšího přítele. Jelikož nikdo nedává ze začátku svoji homosexualitu příliš najevo, je proto velmi důležité zvolit si důvěryhodného přítele, který „tajemství" nikomu dalšímu neprozradí. Bass a Kaufman (2003) dále poukazují i na to, že pro osobu s homosexuální orientací je následně v procesu coming outu přínosné, když se seznámí s lidmi se stejnou orientací, nebo s lidmi, kteří homosexualitu bez problémů přijímají.

Kamarádi a vrstevníci často slouží jako první osoby, komu se jedinec přiznává ke své homosexuální orientaci jako úplně první (Savin-William, Dubé, 1998). Rozhodnutí svěřit se se svou homosexuální orientací nejprve kamarádovi nebo vrstevníkovi často souvisí s tím, že je to pro adolescenty méně riskantní. Odmítnutí ze strany kamaráda bývá mnohem méně bolestivé než odmítnutí ze strany člena rodiny a obvykle s sebou nese méně dlouhodobých následků. V tomto ohledu proto hrají v procesu coming outu kamarádi velmi zásadní roli.

Všeobecně však dle Kadlecové a kol. (2020, s. 67) platí, že „*dětský kolektiv nebývá k projevům jinakosti zcela tolerantní, takže je zde nebezpečí výskytu homofobní šikany. Pokud se s tím nepracuje a průběžně se nekultivuje klima třídy a školy.*“

Graf č. 4: Skrývání sexuální orientace a/nebo genderové identity v rámci současného nebo dřívějšího studia (pozn. 2014-2018).

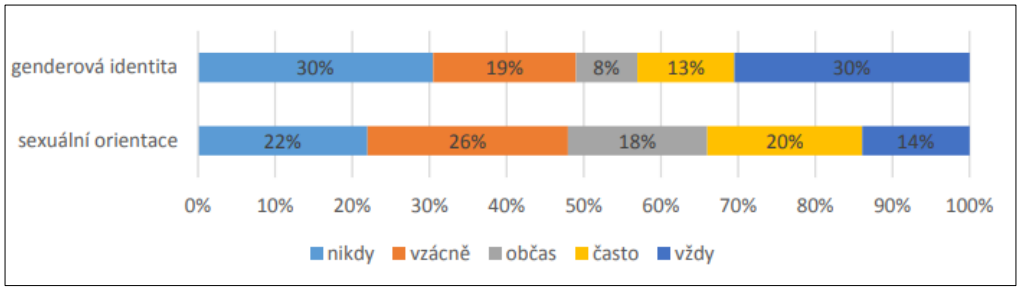

Zdroj: Výzkum veřejného ochránce práv, 2019.

Respondenti, kteří aktuálně studují nebo studovali v posledních pěti letech (celkem jde o 73 % dotázaných), odpovídali na míru otevřenosti ohledně jejich sexuální orientace ve školním prostředí a na jejich zkušenosti s negativními komentáři nebo jednáním. Sexuální orientaci vždy zatajuje 34 % dotazovaných. Míra skrývání nebo zatajování ve škole je ve srovnání s prací a zaměstnáním mírně nižší (Ve srovnání s výsledky studie FRA z roku 2012 jde o posun směrem k vyšší otevřenosti. Tehdy svoji příslušnost k LGBT+ skupině často nebo vždy zatajovalo až 71 % respondentů.) (Výzkum veřejného ochránce práv, 2019).

2.4 Vnější coming out v rodině

V procesu coming outu má pro jedince s homosexuální orientací rozhodující vliv prostředí, kde jedinec vyrůstal a vyrůstá, a jaký zaujímají rodiče postoj k homosexualitě, uvádí psychoterapeutka a sexuoložka Fifková (1998).

Sexuolog Procházka (2002) označuje coming out rodičům za nejtěžší a nejobávanější krok celého coming outu. Většina rodičů vůbec nic netuší, a nic takového tedy neočekávají. Dochází u nich tedy k obrovskému překvapení a někdy i velkému šoku. Odmítavé reakce rodičů naštěstí nebývají tak časté, a hlavně nejsou trvalé. Jedná se spíše o náhlé impulzivní chování, které se postupem času zlepšuje. Častou reakcí rodičů bývá také ignorace a mlčení, které ovšem dítěti nejsou příjemné a vůbec mu nepomáhají vypořádat se se svoji homosexuální orientací.

Mladí dospělí uvádějí podobné obavy z přijetí ze strany rodinných příslušníků před coming outem. Jak u dospívajících, tak u mladých dospělých přispívá tlak způsobený strachem z odmítnutí k úzkosti, depresi a sebevražedným tendencím (Hegna, Wichstrom, 2007). Psychologové Hegna a Wichstrom (tamtéž) zkoumali 407 mladých LGBT+ lidí ve věku 16-25 let v Norsku a zjistili, že pokus o sebevraždu souvisel s nedostatkem kontaktu s rodiči, depresí, nízkým sebevědomím a viktimizací. Coming out byl vnímán jako způsob, jak zlepšit psychickou pohodu. Sloužil však také jako významný stresor.

Jak uvádějí američtí psychologové Savin-Williams a Dubé (1998), sdílení prvního veřejného coming outu jedince nejčastěji směřuje k přátelům a vrstevníkům, a částečně je to způsobeno předpokládaným šokem rodičů při odhalení neheterosexuální orientace jejich dítěte. Šok rodičů je pak často vystřídán pochopením a přijetím, což následně umožňuje rodičům a jejich dětem potvrdit vzájemné podpůrné vazby.

Sexuologové Pondělíčková-Mašlová a Raboch (2005) poukazují také na to, že i přes počáteční šok mají rodiče svého potomka podporovat v nalezení stabilního partnerského vztahu. To má velký význam na psychiku a sexualitu dítěte. Kadlecová a kol. (2020, s. 36) udávají, že „*je dobré poskytnout druhým čas na to, aby zprávu přijali a rozhodli se, jak zareagují, a neočekávat nutně, že hned první spontánní reakce na překvapující, mnohdy šokující a obtížnou informaci*

bude zcela pozitivní. Vždyť to, s čím se LGBT+ osoby obvykle sžívaly několik měsíců či let, nyní přenesou před druhými v pár minutách.“

Naopak dle Savin-Williamse (1998) rodiče a sourozenci stále častěji uvádějí, že nebyli překvapeni přiznáním člena rodiny, že je lesba nebo gay. V některých případech měli rodiče již dříve podezření, že jejich dcera nebo syn jsou "jiní" a byli je proto ochotnější v procesu coming outu podpořit.

Je mnohem pravděpodobnější, že rodiče budou reagovat lépe, když se o sexuální identitě svého dítěte dozvědí přímo od jejich dítěte. Dozvědět se o LGBT+ identitě dítěte od někoho jiného nebo osobním objevením často způsobuje mnohem bouřlivější proces přijetí homosexuální orientace svého potomka ze strany rodičů, jak píšou Merighi a Grimes (2000).

Rodina tedy může přispět k tomu, aby se coming out stal pro jedince procesem uklidňujícím a podpůrným, nebo naopak úzkostným a stresujícím, který může skončit odcizením rodičů a dítěte (Waldner, Magruder, 1999). Vliv na průběh coming outu v rodině má hodně aspektů, např. i to, zda rodiče již mají za sebou nějakou osobní zkušenost s nějakým jiným zástupcem sexuální menšiny, jak dlouhou dobu jsou si vědomi sexuální orientace svého dítěte, zda si mohou s někým o svých pocitech promluvit, zda se jedná o dítě jedináčka, jak silný je vztah rodičů a dítěte a zda má jejich dítě již partnera.

2.5 Vnější coming out v církvi

Jak už bylo zmíněno, „*ke sdělování dochází i v dalších vztazích a v každém novém prostředí, do kterého se LGBT+ člověk během svého života dostane. Vnější coming out není nikdy ukončená fáze*“. (Kadlecová a kol., 2020, s. 37) Ke coming outu tedy dochází i v církvi a církevním prostředí.

Martin C. Putna (2012, s. 27) píše, že „*první pokusy artikulovat gay identitu v církevním rámci se objevují ve Spojených státech a to ve stejné době jako*

pokusy artikulovat ji na rovině společenské a politické – na sklonku šedesátých let. První organizace, která se skládá z explicitně gay osob a definuje se přitom jako křesťanská církev, byla založena roku 1968, kdy Troy Perry, původně baptistický kazatel vyloučený ze své církve kvůli homosexualitě založil organizaci s názvem Universal Fellowship of Metropolitan Community church (tj. Obecné společenství metropolitní komunitní církve).“ V současnosti představuje ´Metropolitan Community Church´ (IMC) církev s mnoha tisíci členy v desítkách komunit nejen v USA, ale také jinde, a to právě i v zemích, kde je homosexualita společensky stále marginalizována nebo pronásledována (např. Filipíny, Rumunsko nebo Keňa). Autor pak dále uvádí (tamtéž, s. 11), že *„v západní a střední Evropě probíhá proces integrace daleko mírněji*.“ V této části Evropy je to věc pouze angažovaných komunit, zatímco společnosti jako celku se týká většinou jen málo. V zemích s převládající liberálně protestanskou tradicí (např. Německo, Británie a Skandinávie) se uplatňuje tichá tolerance z obou stran. Naopak v zemích východní a jihovýchodní Evropy s dosud dominujícím vlivem římskokatolické církve nebo pravoslavných církví se kulturní válka dosud viditelněji nerozhořela (Putna, 2012). Na situaci v evropském kontextu pak plynule navazuje další informace, že *„i v českém církevním prostředí existují určité pokusy o integraci. Jednak, prakticky hnedle po demokratické revoluci roku 1989 vzniklo interkonfesní sdružení gay křesťanů s názvem Logos, jehož činnosti se neoficiálně účastnilo i několik římskokatolických kněží, které pak nalezlo oficiální záštitu v jedné pražské farnosti ČCE.“* (Putna, 2012, s. 136)

Kooden (2000) upozorňuje, že náboženské hodnoty, které se jedinec učí už od dětského věku, ovlivňují proces coming outu a často oddalují rozhodnutí, kdy se ke své homosexuální orientaci přiznat. Podle amerického psychologa Shallenbergera (1996) spirituálně založení lesby a gayové často zažívají zvýšenou spiritualitu před coming outem, následně se během procesu coming

outu od náboženství vzdalují, a nakonec v dalším průběhu procesu spiritualitu znovu získávají. To se týká jedinců, kteří vyznávají židovsko-křesťanské tradice. Míra důležitosti, kterou jedinci přikládají náboženství ve svých životech, ovlivňuje jejich sebepřijetí a ochotu odhalit LGBT+ identitu.

Dle Jonsové (2008) je pro mnoho věřících nebo spirituálně žijících lidí proces coming outu do značné míry vnitřním bojem o to, zda jsou skutečně LGBT+ a pokud ano, zda by se měli ke své orientaci veřejně přiznat. Zdá se, že i míra důležitosti, kterou jednotlivci přikládají náboženství (tj. jejich religiozita), ovlivňuje jejich sebepřijetí a ochotu odhalit LGBT+ identitu (Olson, Cadge, Harrison, 2006). Klíčovým úkolem řady leseb a gayů pocházejících z tradičních křesťanských rodin je tedy hodnoty a tradice rodiny a víry rozpojit a najít si svoji vlastní pojetí homosexuality ve vztahu k víře a religiozitě.

Kadlecová a kol. (2020, s. 99) píšou, že „*v posledních desetiletích křesťanské církve na celém světě hledají nový pohled na lidskou sexualitu, manželství a žehnání svazkům osob.*“ A dále pak podotýkají, že v různých křesťanských církvích se přístup k homosexuálům velmi různí, ale „*ať už má učení dané církve formulovaný oficiální přístup jakkoliv, záleží vždy na osobním a individuálním postoji každého jednotlivého faráře nebo farářky.“* (tamtéž, s. 103)

Navzdory jasnému postoji Nového zákona k lásce a přijetí druhého (viz např. Matouš 22,37 a 39: „*Miluj Hospodina, Boha svého, celým svým srdcem a celou svou duší a celou svou myslí … Miluj bližního svého jako sám sebe*“) není v současné době pastorace LGBT+ věřících ve většině církví v České republice uspokojivě vyřešena a podobně není vyřešen jasný postoj křesťanských církví k LGBT+ věřícím (Kadlecová a kol., 2020).

Římskokatolická církev, největší česká křesťanská církev, má své učení zapsáno v ´Katechismu katolické církve´, kde je v článku 6 o Čistotě a homosexualitě konstatováno, že homosexuální úkony jsou vnitřně nezřízené, odporují přirozenému zákonu, nejsou plodem opravdového citového a pohlavního

doplňování se, a v žádném případě nemohou být schvalovány (Kolektiv autorů, 2001). Na Biskupské synodě o mládeži v říjnu 2018 v Římě bylo prohlášeno, že dochází k diskriminaci jedinců, kteří se identifikují jako lesby a gayové, ale dále se tomuto tématu více nevěnovala. (Církev, Synoda o mládeži, 2018). Katolická církev se dělí na 6 diecézí a pouze jedna z nich, ostravsko-opavská, má kněze pro službu neheterosexuálně orientovaným věřícím. V současné době jím je kněz a psychoterapeut Lukáš Engelmann (Kadlecová a kol., 2020).

Českobratrská církev evangelická viz kapitola 3.

Církev československá husitská (CČSH), třetí největší křesťanská církev v ČR nemá ke stejnopohlavní orientaci zformulován oficiální postoj. „*Neheterosexuálně orientovaní jedinci jsou v církvi přijímáni na základě úcty k Božímu stvoření a individualitě každého jedince*." (Kadlecová a kol., 2020, s. 102) V materiálu ´Pastorace homosexuálů v plzeňské diecézi CČSH´ se konstatuje, že „*lesby a gayové nepředstavují žádné riziko pro zdravou církev, naopak toto riziko spočívá v jejich segregaci.*" (tamtéž)

3. Českobratrská církev evangelická

Českobratrská církev evangelická (ČCE) je křesťanská církev působící především na území České republiky. V církvi se vyznává Bůh, který je poznáván v příbězích izraelského lidu a v příběhu Ježíše Krista. Církev vyznává trojiční víru, tedy víru v Boha Otce, Syna a Ducha svatého.

Církev ČCE vzešla z české a světové reformace a vznikla v roce 1918 sloučením bývalé Evangelické církve helvetského vyznání a Evangelické církve augsburského vyznání (Filipi, 2001).

Zřízení ČCE je založeno na presbyterně – synodních zásadách. V čele jednotlivých farních sborů stojí staršovstvo a farář, kteří jsou voleni všemi členy sboru. Vyšší správní jednotkou církve je senioriát, spravovaný na stejném principu jako farní sbor. Seniorátů je celkem 14. (tj. pražský, poděbradský, jihočeský, západočeský, ústecký, liberecký, královéhradecký, chrudimský, poličský, horácký, brněnský, východomoravský, moravskoslezský a ochranovský). Práci celé církve řídí Synodní rada vedená synodním seniorem (duchovní) a synodním kurátorem (laik). Nejvyšším orgánem církve je Synod, který se schází jednou ročně a je složen z volených zástupců seniorátů – duchovních i laiků (Filipi, 2001).

Rozhodnutím Synodu z roku 2015 má ČCE navíc ještě faráře pro humanitární aktivity, menšiny a lidi sociálně vyloučené, kterým je v současné době Mikuláš Vymětal.

ČCE poskytuje v rámci svého sboru u Jákobova žebříku v Praze 8 – Kobylisích prostor pro scházení ekumenického spolku LGBT+ věřících Logos Česká republika, kteří se zde setkávají každou první neděli v měsíci na společných bohoslužbách a následném programu. Setkání se koná také v Ostravě na tamní evangelické faře u Červeného kostela vždy poslední pátek v měsíci (Logos, 2022).

3.1 Tradice a vyznání ČCE

ČCE se hlásí do společenství reformačních církví obnovených a stále se obnovujících slovem Božím. Navazuje na tradice české reformace, na hnutí husitské, církev podobojí i Jednotu bratrskou, na církve evangelické augsburského i helvetského vyznání, které byly povoleny tolerančním patentem roku 1781 a sloučeny rozhodnutím zástupců všech sborů na generálním sněmu roku 1918 v církev jednu, a to Českobratrskou církev evangelickou. Církev se přihlásila k české reformaci přijetím dvou konfesí: České z roku 1575 a Bratrské (v Komenského edici z roku 1662) Filipi (2001).

V Preambuli ČCE je uvedeno, že *„členství v církvi Kristově je Božím darem a Božím tajemstvím.“* (Evangnet, Církevní zřízení, 2022) Členem církve je tedy každý, kdo byl řádně pokřtěn v křesťanské církvi vyznávající Boha Otce, Syna i Ducha svatého.

Základním věroučným dokumentem ČCE jsou Zásady Českobratrské církve evangelické (Hromádka, 1968). Církev se hlásí k vyznání víry Apoštolskému a Nicejskocařihradskému, i ke konfesím reformačním, čtyřem článkům pražským a k vyznání Jednoty českých bratří podle vydání Jana Amose Komenského z roku 1662 **(**E-církev, 2022).

3.2 Oficiální dokumenty ČCE vyjadřující se k homosexualitě

ČCE reflektuje svůj postoj k LGBT+ osobám v knize ´Problematika homosexuálních vztahů´ (2006) a tomuto tématu se okrajově věnuje i v knize ´Manželství, jeho podoba, proměny a pastorační problém v evangelické perspektivě´ (2012).

V chronologickém pořadí uvedu čtyři zprávy ze Synodů ČCE, které se dotýkají tématu homosexuální menšiny a několik dalších klíčových myšlenek ze dvou

výše zmíněných knih, které vydala Synodní rada ČCE v roce 2006, respektive 2012, jako své knižnice studijních textů.

1/ 30. Synod ČCE (18. - 21.11. 1999) a jeho usnesení č. 25 ohledně knihy Problematika homosexuálních vztahů:
a) Synod prosí členy církve, aby s porozuměním přijímali spoluobčany s homosexuální orientací jako své bližní. Církev se chce nadále touto problematikou zabývat.
b) Synod ukládá synodní radě, aby jmenovala novou komisi, která bude promýšlet otázku osob homosexuální orientace.
c) Synod ukládá synodní radě, aby sborům ČCE zaslala jako studijní materiál zprávu Problematika homosexuálních vztahů. (Evangnet, Usnesení 1. zasedání 30. Synodu ČCE, 1999)

2/ Ze Zprávy předsedy 30. Synodu vybírám dva relevantní body:
a) Synodní rada jmenovala dvě odborné komise, lékařskou a teologickou, které se zabývají otázkami homosexuality.
b) Zprávu ze zasedání 30. synodu, která se týká této problematiky, rozeslala Synodní rada církevním sborům jako studijní text dne 16.12.1999.

3/ Závěrečná zpráva ze zasedání 31. Synodu ČCE v roce 2005 a usnesení č. 20 ohledně knihy Problematika homosexuálních vztahů:
a) Synod s vděčností přijímá dokument Problematika homosexuálních vztahů jako studii k tématu a ukládá synodní radě, aby dokument rozeslala do sborů.
b) Synod ukládá synodní radě, aby požádala autory dokumentu Problematika homosexuálních vztahů o rozpracování tématu do ucelené publikace rozšířené o problematiku sociálně-etickou. Publikace, nechť je vydána tiskem pro potřeby církve i veřejnosti. (Evangnet, Usnesení 3. zasedání 31. Synodu ČCE, 2005)

4/ Ze zasedání 35. Synodu, které se konalo nedávno, tedy 19. – 21. května 2022 ve Svitavách, vznikl aktuální text Žijeme spolu v jedné církvi, který je výsledkem práce Komise pro přípravu rozhovoru s lesbami a gayi v církvi. Celý text je uveden v příloze (text č.1). Zde uvedu pouze několik základních myšlenek:

- Bůh v Ježíši Kristu přišel mezi nás bez rozdílu a dosvědčil svou lásku ke všem lidem, zejména k opomíjeným a opovrhovaným a Bůh ve své lásce přichází ke každému z nás a tím překračuje hranice dané lidskými předsudky
- vyznání a omluva za to, že církev v minulosti homosexuálům ubližovala
- přání, aby lidé s homosexuální orientací nacházeli ve sborech domov a byli přijímáni i se svými partnery a partnerkami
- výzva k přijímání osob i s jejich odlišnostmi a výzva k jednotnosti v Ježíši Kristu

Promýšlení problematiky homosexuality v ČCE se od roku 1999 a první oficiální zmínky, do současnosti posunulo směrem k větší otevřenosti. Od roku 1999, kdy byl na 30. Synodu zadán požadavek na promýšlení tématu a vypracování usnesení o homosexualitě, se za oněch 23 let událo několik pozitivních kroků směrem k větší otevřenosti a lepší integraci homosexuálů do ČCE.

- v roce 2005 přijetí dokumentu Problematika homosexuálních vztahů
- v roce 2021 panelová online diskuse na téma „Biblické, teologické, etické psychologické aspekty homosexuality“
- v roce 2022 usnesení 35. Synodu, jehož klíčové body jsem popsala výše a celé vyjádření je v přílohách (viz text č. 1)

Fraňková-Malinová (2020, s. 33) píše, že *„je dobré si uvědomit, že důležité prvky ze života manželství a rodiny lze eticky odpovědně uskutečňovat také v jiných formách soužití.“* Existují tedy i jiné formy společného života ve vzájemné lásce jako je třeba stejnopohlavní partnerství. Soužití homosexuálních osob se na přelomu tisíciletí stalo velkým společenským tématem. Jeho oprávněnost a společenské uznání vyvolalo živou debatu a mnohé rozporné reakce ve společnosti i v církvích. Výsledkem emotivních diskusí pak bylo zákonné uznání registrovaného partnerství v ČR. (pozn. Zákon 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů). Ve státech, kde je stejnopohlavní partnerství uznáno politicky, si logicky činí nárok i na uznání církevní. Církev by pak měla být místem, kde homosexuálně orientovaní jedinci nacházejí útočiště a jsou veřejně a otevřeně přijímáni.

Malinová (2006, s. 54) uvádí, že „*většina z křesťanských církví už dnes neodsuzuje homosexuální orientaci jako takovou.“* A teolog Jindřich Halama (tamtéž, s. 55) pak dále konstatuje, že „*zakázat homosexuálním osobám vzájemnou lásku a její projevy je aktem zákonickým.“* Takový přístup zatěžuje homosexuální osoby ještě dalším břemenem, které nesou sami a majoritní společnost jim v tom nepomáhá. Homosexuální lásku pouze tolerovat je tedy pokrytectví a marný pokus se celému problému jenom vyhnout. Po staletích, kdy byla sexualita i homosexualita tabuizována, jsme v současné době v situaci, kdy musíme k těmto otázkám zaujmout stanovisko. Ale, „*není důvod, aby sexualita byla něčím, co by rozdělovalo církev*“, jak uvádí Malinová. (2006, s. 55)

„Celkový obraz homosexuality a projevů jejího hodnocení je ve Starém i Novém zákoně značně fragmentární, a ne zcela zřetelný.“ (Malinová, 2006, s. 36) Toto konstatování by pak mělo zamezit zbrklému vyvozování příliš jednoznačných a zásadních hodnotících závěrů. Budeme-li se držet apoštolského příkladu a příkladu Ježíše Krista, tj. v lásce přijímat jedni druhé, tak nás hledání odpovědí nezaskočí. Dle výše uvedeného porozumění, evangelium vede k tomu, abychom

otevírali naše životy pro druhé, odstraňovali překážky a dělící zdi a vycházeli všem jedincům v jejich starostech a nouzi vstříc.
Od roku 1999 do současnosti se udály důležité kroky, které veřejné stanovisko ČCE posunuly opět směrem vpřed, ale je nutné tuto problematiku promýšlet i nadále. Další velké téma je a bude oficiální vyjádření k církevnímu požehnání stejnopohlavním svazkům a do budoucna možné uzákonění manželství pro všechny.

3.3 Církevní periodika a články vztahující se k homosexualitě

V přílohách (č. 2-4) jsou všechny tři články uvedeny v plném znění, zde pro dokreslení širšího úhlu pohledu církve k tématu homosexuality uvedu klíčové myšlenky níže uvedených farářů a teologa z vybraných periodik.
V Kostnických jiskrách **(**tj. celocírkevní časopis evangelických církví) 6/2006 farář Adam Balcar v článku ´Nad studií problematika homosexuálních vztahů´ píše: „*Biblisté naznačují, že homosexuální jednání nebylo dovoleno proto, že šlo o prvek cizího náboženství a jeho kultu, nikoliv o chování obecně lidsky nemravné a zlé v Hospodinových očích.“* Autor také konstatuje, že člověk je ovlivněn i vnějšími dispozicemi, tj. těmi do kterých se narodil a ve kterých vyrůstal nebo vyrůstá a dále přemýšlí o normě v dějinách a o vývoji lidského poznání a jedním dechem dodává, že „*celá věc není vůbec jednoduchá a ani směr, kterým se má ubírat řešení dané problematiky“* a doufá, že se církev nebude ukvapovat a že bude v této otázce zvažovat, pokud možno všechna závazná a důležitá pro a proti.
V témže periodiku v čísle 10/2006 farář Jan Kašper nejprve cituje Daniela Ženatého (pozn. bývalý synodní senior a současný předseda Komise pro přípravu rozhovoru s lesbami a gayi v církvi), který zdůraznil, že i křesťané jsou pro registrované partnerství. Dále oceňuje a doporučuje otevřený rozhovor mezi

církví, společností a homosexuály a nakonec dodává, že je úplně normální, že na stejnou věc mohou mít svobodní občané rozličné pohledy. Také v ČCE bývají vedle konzervativnějších názorů i mnohem liberálnější postoje. Svůj článek pak uzavírá myšlenkou jedinečného postavení institutu rodiny a manželství, jeho křehkosti a nutnosti výsadní ochrany.

V časopisu Protestant (tj. nezávislý evangelický měsíčník) 8/2006 teolog Jindřich Halama polemizuje s myšlenkou, že zákon o registrovaném partnerství pomůže lepší integraci homosexuálů do společnosti i církve a upozorňuje na to, že protestantů i homosexuálů je v České republice asi čtyři procenta. Ptá se tedy, zda je třeba brát homosexuály i protestanty vážně? Dále poukazuje i na fakt, že homosexuálové bývali v dějinách obviňováni z různých pohrom, ale byly to pokusy najít nějakého viníka, aby se majoritní společnost mohla cítit nevinná. Na konec se zabývá i tématem tolerance. S tou lze podle něj zacházet různě, může být krycím názvem pro mírnou diskriminaci nebo třeba pro lhostejnost. Autor je přesvědčen, že přijetí zákona o registrovaném partnerství nijak neohrožuje rodinu, neboť ta má vlastní zákon a společenský status. Přijetí zákona poskytne zástupcům sexuální menšiny jasný impuls k tomu, aby se jejich partnerství stalo svobodnějším a stabilnějším.

4. Praktická část

Cílem praktické části této bakalářské práce je přiblížit průběh coming outu několika členů Českobratrské církve evangelické a na těchto příkladech ilustrovat vybraná úskalí, která jsou se sdělením a sdílením sexuální orientace v církvi v současné době a v době nedávné spojena. Praktická část pak navazuje na část teoretickou, ve které jsem ozřejmila pojmy týkající se homosexuality, coming outu a Českobratrské církve evangelické. Výše uvedené pojmy jsem také doplnila o relevantní zmínky v české a světové odborné literatuře, která se tématům homosexuality a coming outu věnuje.

4.1 Metodologie výzkumu

Jako výzkumný nástroj jsem zvolila hloubkový, polostrukturovaný rozhovor. Tato kvalitativní metoda se mi jevila jako nejvhodnější ke zjištění podrobnějších informací, zachycení individuálního prožívání a vyhodnocování skutečností a situací spojených s coming outem. Švaříček, Šeďová a kol. (2014, s. 159) píšou, že „*výběr druhu zkoumání by se měl řídit především výzkumným záměrem. Pokud je účelem získat vylíčení žitého světa dotazovaného, je nejvhodnějším nástrojem kvalitativního výzkumu hloubkový rozhovor.*“

Kvalitativní výzkum se zabývá životními událostmi a vztahy jedinců, jejich specifickým a jedinečným chováním a prožíváním v určitém kontextu. ,,*Práce kvalitativního výzkumníka je přirovnávána k činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry.“* (Hendl, 20014, s. 48, 50) Hlavním úkolem kvalitativního výzkumu je tedy objasnit, jak se jedinci v daném prostředí a situaci dobírají pochopení toho, co se kolem nich a v nich děje, proč jednají určitým způsobem a jak organizují své každodenní aktivity a

interakce. Výhodou a vlastně i cílem kvalitativního výzkumu je tedy hloubkový popis dané problematiky.

Hloubkový, polostrukturovaný rozhovor poskytuje možnost zachovat přirozenost projevu respondenta, rozvést otázky, reagovat na odpovědi respondenta a umožňuje tak srovnávání souvislostí. Otázky pro polostrukturované rozhovory jsem si vytvořila před vlastním setkáním s respondenty. Tato metoda tedy vyžaduje jistou přípravu předem. Jak uvádí Miovský (2006, s. 159) ,,*vytváříme si určité schéma, které je pro tazatele závazné. Toto schéma obvykle specifikuje okruhy otázek, na které se budeme účastníků ptát. Je možné zaměňovat pořadí, v jakém se okruhům věnujeme, a dle potřeby a možností pořadí upravujeme, abychom tím maximalizovali výtěžnost interview*."

Analýzy výpovědi respondentů pak pomáhají na jednom nebo několika případech nahlédnout do vybrané problematiky. I přes menší vzorek respondentů se dají vysledovat některé zajímavé základní charakteristiky a mohou být následně použity jako podklad pro další zkoumání a prohlubování poznatků v dané oblasti.

4.2 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem výzkumu bylo zjistit, jaká úskalí souvisí s vnitřním coming outem a vnějším coming outem v církvi, jak proces coming outu proběhl a jak ho ovlivnilo rodinné a církevní zázemí respondenta. Na procesu coming outu mě tedy zajímalo, jaké negativní a pozitivní aspekty byly u respondentů dominantní. Hlavní výzkumná otázka zní:

Jak probíhal coming out členů Českobratrské církve evangelické v církvi a co jeho proces pozitivně a negativně ovlivnilo?

Pro naplnění cíle a získání odpovědi na hlavní výzkumnou otázku jsem si stanovila jednotlivé tematické okruhy a k tomu další upřesňující otázky:
Jak probíhal Váš vnitřní coming out? Pozitivní a negativní aspekty, které ho ovlivnily?
Jak proběhl Váš první vnější coming out? Komu jste se svěřil/a? Pozitivní a negativní aspekty, které ho ovlivnily?
Jak proběhl Váš coming out v církvi? Komu jste se svěřil/a? Pozitivní a negativní aspekty, které ho ovlivnily?
Co Vám při procesu vašeho vnitřního a vnějšího coming outu nejvíce pomohlo?
Co si dle Vaší vlastní jedinečné zkušenosti myslíte, že by ještě mohlo pomoct pro lepší přijetí a integraci homosexuální menšiny ve společnosti a v církvi?

4.3 Výběr respondentů a příprava rozhovoru

Pro svoji bakalářskou práci jsem zvolila vedení rozhovoru s jedinci, kteří v minulosti prošli coming outem a současně jsou také členy ČCE. Tento výběr jsem volila z důvodu jistoty, aby jedinec měl svoji vlastní identickou zkušenost s coming outem a byl tedy kvalifikovaným respondentem výzkumného šetření s možností sdílení detailů procesu coming outu vnitřního i coming outu vnějšího v církvi.
Metodou sběru informací pro tuto práci bylo kladení připravených otevřených otázek a následné naslouchání odpovědím. Otázky jsem si připravila předem. Švaříček, Šeďová a kol. (2014, s. 161,162) upozorňují, že „*polostrukturovaný rozhovor neznamená, že se ptáme na to, co nás zrovna napadne, ale že je potřeba vytvořit schéma základních témat, která vychází z hlavní výzkumné otázky*.“
Vyprávění bylo se souhlasem respondenta nahráváno na nahrávací zařízení. Výpovědi byly následně přepsány do formy textu, anonymizovány a pak interpretovány.

Termíny rozhovorů jsem s respondenty domluvila předem. Rozhovory byly provedeny na půdě Evangelické teologické fakulty, v domácnosti nebo online, vždy podle přání a preferencí respondenta. Rozhovory se uskutečnily v průběhu ledna 2022. Rozhovor probíhal pouze mezi mnou a respondentem, v jednom případě s partnerem respondenta, za výslovného souhlasu obou z nich.

Respondenty jsem vždy blíže seznámila s cílem bakalářské práce, za jakým účelem vzniká a k čemu bude sloužit.

Rozhovorů se zúčastnilo celkem osm respondentů, z toho dvě ženy a šest mužů, ve věku od 23 do 52 let. Všichni respondenti si prošli coming outem vnitřním a coming outem vnějším v církvi. Respondenti žijí v různých seniorátech v České republice a osobně jsem se znala pouze s jedním respondentem. Kontakty na ostatní respondenty jsem získala od svých přátel a známých z různých farních sborů ČCE. Tuto církev jsem si zvolila proto, že jsem jejím členem a mám k ní tedy nejblíž.

Podrobnější představení respondentů je v přílohách (viz text č. 5).

4.4 Průběh výzkumu a interpretace dat

K rozkrytí výzkumných dat jsem využila metodu otevřeného kódování (Miovský, 2006), tj. vyhledání klíčových témat týkajících se stanovisek a postojů respondentů k procesu coming outu. Uvedu výpovědi nebo části výpovědí respondentů na jednotlivé otázky, tak abych nastínila podrobný průběh jednotlivých coming outů. Klíčové otázky jsem identifikovala takto:

1) Jak proběhl Váš vnitřní coming out?

2) Jak proběhl Váš vnější coming out v církvi?

3) Co Vám při procesu Vašeho coming outu pomohlo?

4) Co si dle své vlastní zkušenosti myslíte, že by ještě mohlo pomoct k lepšímu přijetí homosexuálů a integraci do společnosti a církve?

Výpovědi všech osmi respondentů na čtyři klíčové otázky jsou v přílohách (viz text č. 6-9).

V této části se na základě výpovědí respondentů a na základě studia odborné literatury pokusím o shrnutí zjištěných skutečností k jednotlivým otázkám.

Analýza a interpretace dat je pak provedena ve čtyřech uvedených oddílech vztahujících se k daným klíčovým otázkám, které jsou doloženy přímými odpověďmi respondentů, jsou doplněny o výpovědi z odborných zdrojů a opatřeny mým komentářem.

4.4.1 Vnitřní coming out

Z výpovědi respondentů jednoznačně vyplynulo, že vnitřní coming out není jeden okamžik, ale je to proces, který u každého respondenta trval různě dlouho. Kadlecová a kol. (2020, s. 35) k tomu dodávají, že, „*proces coming outu je velmi individuální. Liší se jak v délce jednotlivých fází, tak v pocitech jedince v jednotlivých fázích. Vždy to závisí na tom, jakého osobnostního nastavení daný člověk je a jak podporující a chápající má rodinné i přátelské zázemí*“.

Respondent 8 zmiňuje, že byť v útlém mládí zažil „aha“ moment, kdy mu došlo, že je a bude homosexuál, tak mu stejně trvalo dalších 5 let a jeden heterosexuální vztah, než svoji vlastní homosexuální orientaci sám pro sebe přijal. „*Je to složitá otázka. Když nad tím přemýšlím zpětně, tak vím, že jsem to vlastně věděl vždycky. Ale kdy mě to docvaklo, a kdy mě to poprvé napadlo i v té intimní rovině, tak to bylo ve 13i letech. Bylo to tedy v 7. třídě. Nevím proč mě to tehdy napadlo, ale napadlo mě to. A poté už mě to nešlo představit si to jinak. Ale zpětně vím, že už jsem to cítil k těm chlapům, už když mě bylo 5 let. Bylo to tedy dřív, ale nepovažoval jsem to za to, že je to tato věc. Ve 13i letech byl takový ten moment, kdy mě to napadlo si to představit nějak jinak. Předtím to šlo se to ještě představit obráceně, ale pak už to nešlo. Nebyl to podnět na konkrétní situaci, prostě se to stalo. Prostě mě to došlo. Jedno odpoledne jsem seděl takhle v křesle*

a tam mě to došlo. Nebylo to tedy uvědomění si toho ve vztahu k někomu, ale jenom sám k sobě. Dal jsem se bral, že jsem hetero. Bral jsem to jako svoji představu, ale ještě jsem to tedy nepřijal. Jenom mě to napadalo. Ale dal jsem si říkal, že mě to přejde, když poznám tu pravou. Nebyl to moment, kdy jsem to přijal, ale tato představa se mnou velmi ladila. Ale současně jsem to bral, že to je jenom nějaká fantazijní věc. S těmito myšlenkami jsem žil až do 18i let. V té době jsem začal chodit k evangelíkům a tam jsem se na mládeži poznal s mnoha lidmi. Jedna z nich byla kamarádka, s kterou jsem měl velmi blízký vztah. V podstatě to vyústilo v to, že jsme spolu chodili. Nicméně pak došlo k určitému zlomu. Tam už opravdu došlo k tomu, že jsem si to sám v sobě musel připustit, že to s ženami nepůjde, a že takto nemohu fungovat. Mohu být velmi dobrý kamarád, ale víc prostě ne. Ta doba, když jsem to musel přijmout, to mně bylo asi 18 let."

Respondent 2 svoji „spící" homosexuální orientaci odkryl skoro jednorázově při svém prvním platonickém vztahu v 15i letech, za poměrně přímočarých rodinných podmínek a osobnostního nastavení. „*Celá rodina měla o mé homosexuální orientaci jasno od adolescentního věku, ale mě to došlo až později. Měla jsem jiné zájmy, jako např. hudbu. První platonický vztah k ženě jsem měla v 15i let*."

Na čem se většina respondentů (7 z 8) i autorů shodla, bylo to, že vnitřní coming out je proces obtížný. Respondent 1 uvádí, že „*si svoji jinakost uvědomil už jako teenager, ale nelze přesně říct kdy. Byl to proces. Problém je ten, že si uvědomíš, že svět kolem je nastaven tak, že toto je normální* (heterosexualita) *a toto normální není* (homosexualita)*. A to je ten důvod, proč dochází ke coming outu. Kdyby svět nebyl takto rozdělený, tak by člověk nemusel coming out dělat. Člověk stejně jako společnost by se přijal takový, jaký je a neměl by s tím problém. Když jsem pochopil, že svět toto nějak nepřijímá a že toto je*

nenormální, tak jsem se s tím bál vyjít ven. Bál jsem se o tom s někým bavit. Nebo se s někým poradit, neboť nebylo s kým. A vlastně jsem se v tom plácal."

Podobně i pedagog Škrabský (2008) píše, že přiznat sám sobě svoji homosexuální orientaci je nejtěžším úkolem při coming outu.

Následně pak už od respondentů zaznívaly velmi odlišné výpovědi. Proč tomu tak bylo? Každý jedinec je unikátní a podobně to platí i o způsobu, jak si každý z respondentů vnitřní coming out prožil, přijmul svoji orientaci a odhodlal se s ní vyjít ven. V rozhovorech zazněla témata pocitu jinakosti a nutnosti vymezení se vůči majoritní heterosexuální společnosti, zazněl i pojem norma a normalita ve společnosti, strach a obava z nepřijetí a nepochopení. To, jak respondenti hodnotili průběh coming outu je ve velké míře ve shodě se zjištěním z odborné literatury.

Např. Kadlecová a kol. (2020, s. 84) to shrnují tak, že „*proces coming outu může být poměrně stresující událostí.“*

Jak už bylo uvedeno k tématu jinakosti výše, respondent 1 uvedl, že „si *uvědomil svoji jinakost už jako teenager*." Témata vymezení se vůči majoritní heterosexuální společnosti a normalita byly uvedeny také u téhož respondenta: „*Kdyby svět nebyl takto rozdělený, tak by člověk nemusel coming out dělat. Člověk stejně jako společnost by se přijal takový, jaký je a neměl by s tím. Když jsem pochopil, že svět toto nějak nepřijímá a že toto je nenormální, tak jsem se s tím bál vyjít ven*." Téma normality bylo reflektováno také u respondenta 5: „*Říkala jsem si, že to byla prostě jenom zkušenost. Líbí se mě holky a zároveň je prostě člověk naučený, že se mu mají líbil kluci. Tak jsem to nějak moc emočně neřešila*."

Sexuolog Zvěřina (2003) pak k tématu normality dodává, že z důvodu podřízení se většinové společnosti během období puberty často dochází k tomu, že první zkušenosti homosexuálně orientovaných lidí mají heterosexuální charakter.

Strach nebo obavy z nepřijetí pak byly různými způsoby artikulovány u respondentů 1 a 4. Kadlecová a kol. (2020, s. 84) k tomu dodávají, že „*proces coming outu je často doprovázen strachem a obavou, jak druzí zareagují.“*
Na druhé straně padlo i jedno kladné hodnocení, jako např. lepší „*poznávání sám sebe a samozřejmá identifikace s vrozenou homosexualitou*“, ale tyto pozitivní stránky coming outu se objevily pouze u respondenta 3: „*Já si myslím, že jsem to měl o dost lehčí než ostatní. Protože už někdy v 10i nebo v 11i letech jsem to věděl, že nejsem orientován heterosexuálně. Takže mě to nikde moc netrápilo a přijal jsem to tedy v sám v sobě přirozeně. Přišlo mě to jako něco, co je úplně normální. V sobě samým jsem to měl od útlého věku srovnané*.“

4.5.2 Vnější coming out v církvi

„*Ke sdělování dochází i v dalších vztazích a v každém prostředí, do kterého se LGBT+ člověk během svého života dostane.“* (Kadlecová a kol.,2020, s. 37) Platí to tedy i pro církevní prostředí.
Na základě analýzy výpovědi respondentů se ukázalo, že coming out v církvi ve většině případů probíhá individuálně, neboť jak uvedl respondent 5, „*není na to ve farních sborech a v církvi všeobecně ta správná platforma*.“ Veřejný skupinový coming out v církvi proběhl pouze u respondenta 6, který byl pozván na celocírkevní sjezd mládeže. „*Pro mě moje ukončení coming outu v církvi bylo na sjezdu mládeže, kde jsem měl přednášku. Přednáška se jmenovala Já jsem gay a je to ok. A to jsem bral pro sebe jako uzavření mého coming-outu ven*.“ Musím ovšem podotknout, že to nebyl jeho první coming out v církvi, tomuto veřejnému sdělení homosexuální identity předcházelo několik dílčích individuálních coming outů ve sboru, tedy coming outů jeden na jednoho. Respondent 6 předtím zmínil: „*po coming outu s kamarády na VŠ, jsem to následně začal říkat lidem z církve. V té době jsem byl hodně aktivní v mládeži,*

tak jsem to pak postupně začal říkat víc a víc lidem i v rámci církve. Až nakonec na jednom hudebním festivalu jsem to říkal všem na potkání. Tak to bylo fajn.“ Respondent 1 mimo jiné také uvedl, že „*víra je to, co člověka podporuje. Církev někdy také, ale ne vždy! Záleží na lidech, církvi*.“ Tato myšlenka velmi dobře dokresluje fakt, že *„ať už má učení dané církve formulovaný oficiální přístup jakkoliv, záleží vždy na osobním a individuálním postoji každého jednotlivého faráře nebo farářky*“, jak uvádějí Kadlecová a kol. (2020, s. 103)

Z výpovědí respondentů 1,4,5 a 7 vyplynulo, že jednou z možných forem coming outu v církvi může být také pouhé přizvání partnera do sboru a jeho následná pravidelná účast na bohoslužebných i jiných setkáních sboru a církve.

Respondent 1: „*Když jsem s sebou přivedl partnera, tak se ostatní lidé ptali, ale to jsme řešili individuálně. Když se někdo zeptal, tak jsme se o tom pobavili. Nestalo se výslovně, že by s tím někdo zápasil. Možná vnitřně, ale nedali to najevo*.“ Respondent 4: „*Můj coming out v církvi je takový částečný, někomu jsem to řekl a někomu ne. Před někým jsem to vyloženě řekl a před někým zase ne. Ale většina lidí ve sboru to ví. Ale ani já nepotřebuji všem lidem říkat, že jsem teplý. Někdy si to ti lidi musí sami vypočítat, když už častěji přijdeš do sboru s tou samou osobou, tak už tam asi nějaký vztah bude*.“ Respondent 5: „*Tak jsem zvolila taktiku, že takto žiji a v momentě, kdy budu mít partnerku a přijde se mnou do sboru, tak to bude jasné. Ani můj bratr si před nikoho ve sboru nestoupnul a neřekl, že toho je moje holka, stejně jsem to udělala já.*“ Respondent 7: „*Můj partner tam pravidelně docházel se mnou a ve středisku jsme se tedy občas pohybovali společně. Tak to tedy postupně některým lidem začalo být jasnější. Na jednom víkendovém pobytu se dostalo na mého partnera a já jsem zmínil, že někoho mám. Tam jsme to tedy v rámci společné mládežnické akce řešili, a tím se to vlastně dozvěděli. Mám takový pocit, že tato informace vždy postupně lidem dochází. Když se dva lidé stále objevují spolu, tak je to potom zřejmé. A někomu to dojde dřív a někomu později*.“

U respondenta 7, pak bylo také uvedeno, že po požehnání svazku se téma homosexuality v jejich okolí, v zaměstnání i ve sboru více otevřelo. „*Tím se to tedy více rozneslo a vyšlo to najevo.*“ Mělo to svůj negativní i pozitivní efekt, zcela pozitivní v rodině, kde došlo k plnému a bezpodmínečnému přijetí partnera, a převládající negativní v zaměstnání, kde došlo k nepřijetí a následné nutnosti změnit zaměstnavatele. O diskriminaci v zaměstnání se zmiňuje také Kadlecová a kol. (2020, s. 107), když píšou, že „*o něco komplikovanější se však může jevit postavení LGBT+ zaměstnanců pracujících v církevních organizacích. Zvláště pak v případě, kdy si tyto organizace, na základě církevní věrouky, vysvětlují homosexuální jednání jako hříšné, tedy zavrženíhodné. Zde se již občas můžeme setkat s diskriminačním jednáním vůči těmto pracovníkům.“*

Sedm respondentů mělo zkušenost s přijímajícím přístupem faráře a jeden respondent zmínil negativní přístup faráře. Např. respondent 3 byl dopisem přizván do společenství církve a sboru, kde stálo, že sexuální orientace není žádný klíčový faktor, proto jestli někdo může nebo nemůže přijít do sboru. Dle vlastních slov: „*to bylo pro mě to zásadní. Cítil jsem, že jsem vítaný*.“ (respondent 3). Ale na druhé straně může dojít i k nepřijetí ze strany faráře, jak uvádí respondent 6: „*ve sboru nevím, že by s tím tam měl někdo otevřeně problém. Ale místní farář s tím problém měl*.“

V rozhovorech dále zazněl zajímavý názor na problematiku homosexuality v církvi od respondenta 6: „*Osobně moc negativních zkušeností nemám. Ale je mně líto, že toto (*tj. homosexualita*) je téma, na kterém se církve štěpí. Církve jsou právě dobré v tom, že vytváří společenství. V mém pojetí by to mělo být společenství inkluzivní. Evangelium, je to dobrá zpráva pro všechny. A teď tady je nějaká tendence stavět hráze, to je pro mě zraňující. Byl bych rád, kdyby se k tomu ČCE jasně postavila a vyjádřila. Aby pro lidi, pro které to je problém to bylo jasné znamení, že pro církev to problém není*.“

4.5.3 Co Vám osobně při procesu vlastního coming outu pomohlo?

Na základě analýzy výpovědi respondentů se ukázalo, že nejvíce pomohlo při sdělování homosexuální orientace osobám blízkým pozitivní přijetí. Tento aspekt uvádí i odborná literatura. Coleman (1982) píše, že důležitým mezníkem je sdělení a sdílení tohoto faktu s blízkými osobami. Bez pozitivních reakcí a akceptace ostatních nemůže dojít k přijetí sebe sama a Kadlecová a kol. (2020, s. 36) k tomu dodávají, že v „*této fázi je důležité, zda jedinec cítí základní přijetí LGBT+ osob ve své rodině a mezi svými přáteli. K tomu, aby přijetí sebe sama proběhlo zdravě, je nezbytné jednak přiměřené sebevědomí jedince a dále podpora jeho okolí a přístupnost určitých vzorů*“.

Respondent 4 uvedl: „*Můj vnější coming out kamarádům a jejich reakce. Kamarádčina reakce byla veskrze pozitivní. A takto podobně to probíhalo u všech kamarádů, kterým jsem to řekl. Tak jsem potom usoudil, že to nebude takový problém, jako jsem jsi myslel dříve*.“ Respondent 7 k tomu dodal: „*Obecně bych řekl, že pocit přijetí je obrovská pomoc. Přijetí, to je velké téma a má velkou hodnotu. Když si vzpomínám, jak jsme byli na týden v tichu v Taizé a ten pocit, že je člověk vítaný, je pro mě obrovská věc*.“

Z dalších výpovědí respondentů vyplývá, že aspekty, které mohou pomoct buď proces coming outu inicializovat nebo pomoct coming outem provést jsou: podporující rodina, otevřenost k tématu homosexuality ve společnosti, osobní znalost někoho s homosexuální orientací, znalost někoho, kdo už si coming outem prošel, dále citlivý šéf a kolegové, sbor, kde se jedinec cítí vítaný a pak i farář nebo farářka a v neposlední řadě i víra v Boha.

Respondent 2 k pomoci rodiny uvedl, „*u nás v rodině je ve zvyku ty slabší členy dost chránit. Vždy se semknout. A tak nikdo na nás nikdy nenechal dopadnout nic špatného*.“

Respondent 3 k tématu otevřenosti ve společenství sboru dodal, že „*otevřenost a pocit, že jsem vítaný*“, jsou pro mě důležité.

Respondent 4 zmínil, že „*si četl rozhovory na toto téma. Hodně mě dali zkušenosti ostatních lidí, kteří si tím prošli přede mnou. Díky tomu jsem si uvědomil, že je dobré přiznat barvu*.“

Respondent 7 k pomoci od kolegů dodal: „*Hodně mě pomáhali složitou situaci ve středisku zpracovávat moji kolegové, s kterými jsme zažili ty roky v Selesiánském řádu. V těžkých chvílích to byla pro mě obrovská blízkost. Jak se řešily ty problémy, tak se snažili různé věci různým lidem vysvětlovat. A hodně o tom s druhými diskutovali. To bylo takové moc pěkné*.“ Respondent 1 k tématu pomoc na pracovišti zmínil: „*Když šéf vycítil, že něco není v pořádku, tak si mě vzal bokem a řekl mě větu, která tehdy pro mě byla zásadní. Řekl mě, že mě potřebuje živého! A tak jsem si řekl, no co, tak mu to řeknu. On je o hlavu větší a silnější, tak mě tady zabije. No a co, stejně si nic jiného nepřeji. No tak jsem mu řekl, jak se věci mají a on úplně v klidu řekl, že se jeho vztah ke mně nemění. Zeptal se, jestli chci, tak že mě seznámím s psycholožkou*.“

Sbor jako pomoc pak uvedli dva respondenti. Respondent 1: „*Ve sboru byla jedna sestra, za kterou jsem byl v domově pro seniory na návštěvě. Bavili jsme se a přišla řeč na toto téma a já jsem jí vyprávěl svůj životní příběh. Ona mě se slzami v očích děkovala za důvěru. To jsou takové věci, které zpětně dojímají i mě, jenom když o tom mluvím. Bylo to krásné přijetí, a to je to, co je důležité. Co člověku v takové situaci pomůže, je přijetí. Uvědomuji si, že důležité je i společenství, které přijímá. Společenství, s kterým souzní ta duchovní víra nebo vidění. Je třeba najít souznění i v tomto. A to souznění neznamená, že si všichni myslíme to samé, ale je to o té otevřenosti. Pomoc a podpora není jenom o církvi, společenství a lidech kolem, ale také o tom, co je skutečně na úrovni nějakého osobního kontaktu s něčím, co je nad námi a co nás převyšuje. A je to jedno, jak to nazveme.*“ Respondent 8: „*Velmi dobře působil tamní sbor, kam jsme oba chodili do mládeže. Farářka byla jedna z prvních, s kterou jsem to řešil. Bylo to*

tehdy takové intenzivní. Velmi nám pomohla právě farářka, byla do vztahu s bývalou přítelkyní také vtažena."

Víra v Boha znamenala pomoc a podporu pro respondenta 6: „*První věc, co mě napadá, je ujištění, že pán Bůh mě má rád takového, jaký jsem. Nevím, kde jsem tuto myšlenku slyšel poprvé, ale myslím, že to bylo na mládeži. Možná proto jsem se toho nepřijetí ze začátku nebál, protože jsem měl na paměti toto*."

Výpovědi dvou respondentů pak poukazují i na to, že coming outu může pomoct i dobrá, respektive „špatná" náhoda nebo životní „kopanec". Respondent 4: „*Ten hlavní kopanec do reality, na kterou jsem narazil v rámci vztahu s bývalou přítelkyní. Nic jiného mně nezbylo než se s tím srovnat. A pak samozřejmě pomohlo to, že lidé kolem mě to vesměs dobře přijímali. Ať už to bylo ve škole nebo v církvi. Na těch, na kterých mně záleželo, to přijali dobře. A spíš se mě v tom snažili podpořit a pomoct*." Respondent 4: „*Blbá náhoda. Beru to jako dobrý krok jako takový dobrý impuls, že bratr našel informaci o té gay seznamce. I bratr to přijal velmi dobře*."

Coming out je tedy proces, který má své načasování, tempo i průběh, a každý si jím projde svým unikátním způsobem. Když se jedinec rozhodne pro sdílení homosexuální orientace s kýmkoli ze svého okolí, ať už to je člen rodiny, spolupracovník nebo člen sboru nebo církve, si zaslouží podporu. Kadlecová a kol. (2020) uvádějí, že každý má právo na to, aby proces svého coming outu řídil a určoval si tempo, které považuje za přiměřené.

4.5.4 Co by mohlo podle Vás pomoct k lepšímu přijetí a integraci homosexuálů do majoritní heterosexuální společnosti?

Posledním dotazem každého rozhovoru byla otázka: Co by mohlo pomoct ke zlepšení aktuální situace v přijímání a integraci homosexuální menšiny?

Na základě analýzy výpovědi respondentů se ukázalo, že byť byl vzorek respondentů spíše menší i k této otázce zaznělo mnoho různých odpovědí. Uvedu několik klíčových myšlenek od každého respondenta, neboť ty by pak mohly vytvořit širokou škálu možností, jak lze pomoct při zlepšování současné situace. Respondent 1 uvedl, že by pomohlo jasné vyjádření církve, že homosexuálové do církve patří a že tam mají své místo a dále i to, když budou na seniorátní a synodní úrovni otevření lidé, kteří budou podporovat ne jenom tichou toleranci, ale opravdové přijetí. „*Našel jsem společenství a jsou tedy lidé, kteří jsou otevření a v pohodě, kteří s tím nemají absolutní problém. Ale církev jako instituce neumí říct, tohle to jsou naši lidi, my se za ně pereme! Souhlasíme s tím a budeme to dělat takto. Ale církev to nedělá, protože má strach, že spousta lidí by to neuneslo a odešlo by, nebo že by jiné církve na to koukaly špatně. To chápu, protože jsem si prošel i funkcemi kurátora, ale na druhou stranu mě to samotného mrzí. Je to těžké téma, ale vidím i naděje, jako že do Synodní rady se dostal Roman Mazur, šéfem Speku a seniorátním seniorem je Matěj Opočenský, což jsou pro mě takoví otevření lidé. A jsem rád, že se tam takoví lidé dostali. Díky nim by se to mohlo někam posunout. Jsou to lidi, kteří mají v sobě vizi, aktuálnost a soucítění s dobou. A to je podle mého mínění velmi důležité.*“

Respondent 2 zmínil lepší transparentnost církve ve vztahu k homosexualitě a homosexuálům (tj. oficiální vyhlášení se jako „k homosexualitě přátelská církev“), děti v homosexuálních vztazích jako potvrzení trvalého svazku nejen pro vlastní rodinu, ale i pro nejbližší okolí a pak více matrik, kde by bylo možné uzavřít registrované partnerství, jako tři impulsy, které by mohly lepšímu přijetí a integraci pomoct.

„*My jsme se scházeli na katolické faře přiznaně s knězem, který vystudoval psychologii v Římě. Byl to takový andělský muž Lukáš Engelmann. A s ním to bylo fajn. V současné době je scházení Logosu na evangelické faře už také oficiálně oznámeno ve zpravodajích. Nějaký posun už tam tedy je*.“

„*Naše děti hodně ovlivnily názor mých rodičů na náš vztah i tuto tématiku. Vnímám posun v tom, že moji partnerku vnímají jako rovnocenného rodiče. To je dobré. Ty děti to opravdu posunuli hodně vpřed. Moje mamka je absolutně nadšená z pravnoučat. Děti obměkčily mnohé. Moji rodiče oceňuji to, že partnerka pečuje o jejich vnoučata*."

„*V Praze je jediná matrika, kde je možné zažádat o registrované partnerství. V každém kraji je tedy jenom jedna matika! A jsou na to dva dny v týdnu a z toho jsou oba dny všední a na registraci není ze zákona nárok na volno. My musely s partnerkou na matriku dobíhat po prác*i."

Respondent 3 vidí pomoc v odtabuizování tématu homosexuality, tedy v lepší a otevřenější komunikaci o tomto tématu jak ve školách a v církvi, tak i v celé společnosti a v možnosti obrátit se na spolek, jako je třeba Logos Česká republika.

„*Spolek Logos lze kontaktovat pro podporu a pomoc. Je to ekumenické společenství LGBT+ věřících zde v Praze*."

„*Dále by obecně mohlo pomoci o tom více mluvit. Na škole to bylo takové, že učitelé věděli že je tam spoustu homosexuálů (ve třídě nás bylo 5), ale nikdo o tom nemluvil. Že by za námi výchovná poradkyně přišla, jestli je všechno v pohodě. To ona neudělala. Nezeptala se, jak to mám doma? (I když já jsem třeba tu potřebu neměl, jí to říkat. Ale bylo by fajn, kdyby někdo takový, s kým by se dalo mluvit, na škole byl). Odtabuizovat téma homosexuality a otevřeně o tom ve školách mluvit, to by mohlo pomoct*."

Respondent 4 vnímá média jako dobrého pomocníka. V různých filmech, seriálech, debatách a show se už častěji objevují lesby a gayové. Dále pak vnímá čas jako důležitý aspekt. Společnost se postupně více a více obrací od netolerance k integraci. „*I média k této otázce přistupují dobře. Homosexuálové už se objevují i v seriálech, ve Výměně manželek atd. Ze strany médií přicházejí*

podměty, a to si myslím že je dobře. Co bylo před 20 lety nepředstavitelné už dnes začíná být normální.“ (respondent 4)

Sobotková (2007) poukazuje z pohledu psychologie na to, že v současné době dochází ve společnosti ke zvyšování tolerance vůči homosexuální minoritě. Sexuologové Pondělíčková-Mašlová a Raboch (2005) píší, že i když se během uplynulých čtyřiceti let výrazně zlepšilo nahlížení společnosti na homosexuální menšinu, stále se setkáváme se zaujatostí a nepochopením.

Pro respondenta 5 by bylo důležitým krokem vpřed uznání sňatku pro všechny a tím i potvrzení práva na uzavírání manželství pro všechny a pak využití pomoci od neziskových organizací nebo spolků, které vědí, jak homosexuální menšině při integraci pomoct a mají na to „know how“.

„*Měl by být uzákoněn sňatek pro všechny. Nechci se nechat registrovat. Registrují se auta a zvířata a ne lidé. Tak to nechci. Zároveň chápu, že to stejnopohlavní páry dělají, protože to je nějaký rituál. Registrované partnerství je jinak legislativně uchopené než sňatek. Zrovnoprávnění by pomohlo. Myslím si, že stát má být trans gender a má se postavit za manželství pro všechny. Tím by ukázal, že to je normální. Máme listinu práv a svobod, ve které je napsáno, že jsme si všichni rovni. Ale ono to tak vlastně není. Pokud manželství je právo, tak by mělo být pro všechny. A tím by ten stát dal signál všem, jak těm lidem z té komunity, tak společnosti, že to je úplně v pořádku*.“

„*Přijde mě dobré, když organizace i církve budou spolupracovat s neziskovými organizacemi. Máme zde lidi, kteří se tomu věnují metodicky i programově a ví, jak o těch věcech mluvit. Tak když já to nevím, tak si mohu nechat poradit od někoho, kdo se tím živí a kdo má nějaké zkušenosti a znalosti. A to vlastně hrozně přímočará a jednoduchá cesta, která se dá využít. Nechme si poradit, jak o těch věcech mluvit a jak třeba postupovat, když se dělá sjezd nejen evangelické mládeže ve veřejném prostoru, aby se tam všichni cítili dobře*.“

V případě respondenta 6 byla jako možná pomoc uvedena edukace mládeže a souhlas pro požehnání svazku nejen na osobní, ale i na celocírkevní úrovni.
„*Edukace mládeže. Přednášku jsem měl na sjezdu mládeže v roce 2021. Název přednášky byl 15 věcí, co jsem měl vědět v 15i letech. Bylo to takové povzbuzení pro další, kteří si tímto obdobím procházejí. Byly to vlastně rady a doporučení čeho se vyvarovat. Byla to tedy pomoc pro toho, kdo si tím v současné době prochází. Věřím, že kdyby byl v sále jenom jeden člověk, který si tím prochází, nebo kterého to teprve čeká tak by to mělo smysl a bylo to pozitivní. Mám pocit, že podpora v mládeži je větší alespoň teda mezi těmi, co jezdí na sjezdy. Pořád to není v církvi úplně prodiskutované téma. Byl jsem minulý rok na srazu ve Vsetíně. A tam jsem byl požádán, abych mluvil velmi citlivě se zřetelem, že budu hostem právě tam. Občas mám ambivalentní pocity. Moje osobní zkušenost s ČCE ale je taková, že většina to přijímá, ale pak je tam i menšina která to nepřijímá*.“

„*Oficiální potvrzení, že lze provést požehnání homosexuálnímu páru tedy ještě není. Neví se tedy, jestli to je v pořádku nebo není v pořádku. Je to tedy na rozhodnutí každého faráře. Oficiální potvrzení by tedy pomohlo. Souhlas by tedy měl být slovem na osobní úrovni a pak i na vyšší úrovně, jako že by se k tomu mohla vyjádřit celá ČCE. Ve smyslu vstřícné církve. Není na tom nic špatného a každý je vítán. Jedna věc je, co vlastně člověk tuší, ale na druhou stranu každá záminka vlastní nejistoty je potřeba, aby byla podpořena i ze strany té církve. Je hezké, že na osobní úrovni není problém, ale pro někoho, kdo jde do církve z venku a nemá to podporu přátel z církve, tak v těchto případech tam moc velká podpora ze strany církve není*.“ (respondent 6)

Respondent 7 byl v návrhu možností pomoci velmi konkrétní a uvedl osobní zkušenost s někým z LGBT+ minority.

„*Mně připadá, že to, co pomáhá nejvíce je to hmatatelné. Jsou to lidé, které potkáváte. Je to tedy i v přístupu ostatních lidí k tomuto tématu. Konfrontace s ostatními je tedy podle mého také vhodná. Myslím si, že otevřenost v rodině nebo mezi přáteli vede k otevřenosti i dále do širší společnosti nebo komunity. A přijde mě, že to je nejvíc vidět na konkrétních případech. Když někdo někoho z LGBT+ minority zná a má s ním dobrou osobní zkušenost. Není to tedy nějaká teorie, je to čistá praxe. S někým se potkat a s někým se o tom otevřeně bavit. Přijde mě, že když jsou lidé otevření a překonají ten strach, tak jsou potom schopni o tom mluvit i dále. Šíření té vlastní dobré zkušenosti, to by mohlo poct. Je to tedy o lepším pochopení situace a tématu. Pak může dojít k nějakému přehodnocení. Tu svoji představu o LGBT+ minoritě, která mohla být zkreslená všelijakými nepravdami nebo předsudky, tak si jí potom uvedou na správnou míru. To nám říkalo více lidí. Už to, že nás znají je takové svědectví o tom, jací jsme nebo jaké to může být. Mnozí naši přátelé skrze nás mají takovýto hmatatelný zážitek, jaké to je být gay. A díky tomu, že to neskrýváme, tak tím můžeme i pomáhat.*“

Respondent 8 jako pomoc uvedl sbor a farářku, která oba partnery při procesu coming outu podporovala a také už výše zmíněný kopanec do reality.

„*Další zlom pak bylo požehnání. To jsem vnímal velmi pozitivně. Bylo to takové vřelé přijetí ze strany církve. Akceptoval to tedy farář, staršovstvo i sbor. Takhle to šlo úplně otevřeně ven. Bylo to v roce, kdy uzákonili registrované partnerství. Čekali jsme na to, jestli návrh projde a pak jsme o požehnání požádali. Ten moment toho požehnání jsem vnímal velmi osvobodivě. Z partnerovi rodiny jsem tam vnímal nějaké obavy z toho světa, ve kterém my žijeme. Když tam partnerova rodina na bohoslužbu přijela a viděla ty naše přátele, kamarády, kolegy a lidi ze sboru, tak to bylo takové otevřené a příjemné společenství.*“

Výše uvedené odpovědi se pak z části kryjí s výzkumem, který byl proveden v roce 2018 a který byl zaměřen na kvalitu života LGBT+ osob v České republice. V Grafu č. 5 je pak naznačeno podlé výsledků výzkumu z roku 2018,

která opatření by dle respondentů pomohla, aby se této sexuální menšině žilo lépe. Jako nejvýznamnější jsou vnímána opatření z oblasti rodinného života, stejně jako uvedl v rozhovoru respondent 2. Největší podporu ze všech předložených návrhů má zpřístupnění manželství i párům stejného pohlaví. To by pomohlo podle 96 % dotázaných a pozitivně se k tomu vyjádřil i respondent 5 a 6. Následuje uznání stejnopohlavních manželství napříč celou Evropskou unií u 95 % dotazovaných, zpřístupnění adopcí i párům stejného pohlaví u 93 % a možnost uzavřít registrované partnerství na jakémkoliv místě jako manželství u 84 % dotazovaných a tento bod uvedl i respondent 2. Školní výukové programy byly pozitivně vnímány u 79 % dotazovaných a edukace byla taktéž uvedena u respondenta 3 a 6.

Graf č. 5: Opatření, která by pomohla, aby se LGBT+ lidem žilo v Česku lépe.

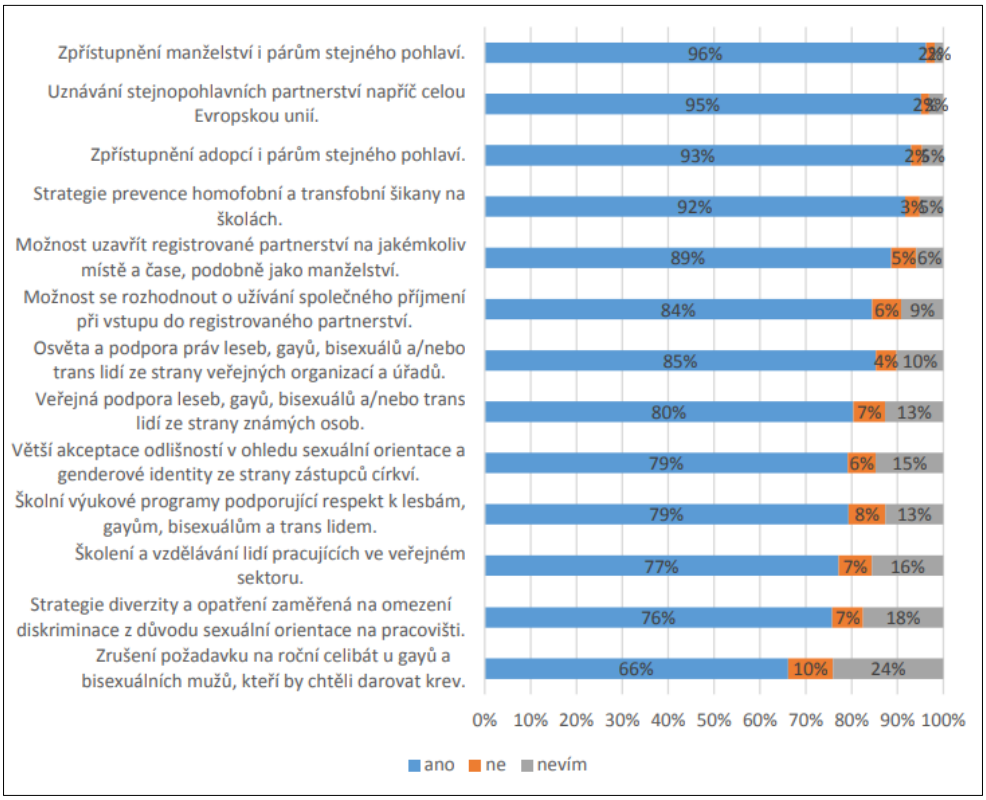

Zdroj: Výzkum veřejného ochránce práv, 2019.

4.5 Shrnutí a diskuze

V praktické části bakalářské práce jsem pomocí analýzy výpovědi respondentů nahlédla do problematiky coming outu v církvi a zachytila některé aspekty, které s tímto procesem souvisí. I přes menší vzorek respondentů se dají vysledovat některé zajímavé základní charakteristiky.

V této části bakalářské práce shrnu výsledky mého výzkumného šetření a zaměřím se na zodpovězení čtyř klíčových otázek, které následně pomohou k zodpovězení hlavní výzkumné otázky „Jak probíhal coming out členů Českobratrské církve evangelické v církvi a co jeho proces pozitivně a negativně ovlivnilo?“

Jak proběhl Váš vnitřní coming out?

Prvním dotazem každého rozhovoru byla otázka směřující k ozřejmění průběhu vnitřního coming outu a hned v této základní otázce zazněly úplně odlišné odpovědi. Už i Savin-Williams (2001) se zabýval rigidním procesem coming outu a poukazuje na to, že tyto rigidní modely nedostatečně charakterizují každodenní život skutečných lidí. Neberou v úvahu jedinečné okolnosti, kterým čelí každý jedinec, který odhaluje svou homosexuální identitu rodině, přátelům nebo komukoli jinému.

Analýza výpovědí naznačila, že to, co bylo u všech respondentů shodné, byla úleva po dokončení první fáze coming outu neboli pre-coming outu, jak tuto fázi označuje Coleman (1982). Dle norských psychologů Hegny a Wichstroma (2007) byl coming out mladými LGBT+ lidmi ve věku 16-25 let vnímán jako způsob, jak na jednu stranu zlepšit psychickou pohodu, ale na druhou stranu sloužil také jako významný stresor.

Dalším zjištěním z analýzy výpovědí bylo, že hlavním negativním aspektem při coming outu, tedy mikroagrese se vyskytla u respondentů 1,5,7 a 8, a je tedy

v souladu s pohledem odborné literatury. Mikroagrese jako jedna z možných forem homofobie se u mnoha jedinců může projevovat nenávistí k sobě samým, dále i studem, strachem, úzkostí a depresí (Psychology Today, 2020). Coleman (1982), Rosser a Strapko (1992) uvádí, že úzkost, stud, znehodnocování a podceňování sám sebe jsou vlastní internalizované homofobii.

Druhý nejčastěji uváděný negativní aspekt při coming outu, tedy strach, respektive váhání, se vyskytl u respondentů 1 a 4, a také je v souladu s pohledem odborné literatury. Kadlecová a kol. (2020, s. 84) k tomu dodávají, že „*proces coming outu je často doprovázen strachem a obavou, jak druzí zareagují.“*

Hlavní pozitivní aspekt při ukončování coming outu vnitřního a přechodu k vnějšímu, tj. již výše zmíněná úleva po jeho vyslovení, byla zmíněna u všech respondentů. V odborné literatuře bylo toto téma reflektováno u norských psycholoů Hegny a Wichstroma (2007), kteří ale neopomíjejí zmínit to, že vyslovení sexuální orientace může znamenat pro jednoho mladého LGBT+ jedince úlevu, ale pro druhého to může být významný stresor.

Jak proběhl Váš coming out v církvi?

Analýza výpovědí naznačila, že coming out v církvi probíhá stejně jako v jiných sociálně-kulturních prostředích jeden na jednoho, můžeme tedy mluvit o individuálním coming outu. V jednom případě došlo i na skupinový coming out. Respondent 6 byl pozván na sjezd mládeže, kde měl přednášku „Jsem gay a je to ok“. Nutno ovšem říci, že to nebyl jeho první vnější coming out v církvi, tomuto prvnímu coming outu předcházelo několik individuálních coming outu s jednotlivými členy sboru a církve.

Dalším zjištěním z analýzy výpovědí bylo to, že jiným možným způsobem coming outu je přizvání partnera nebo partnerky do života sboru a církve. Téma

homosexuálního partnerství nemusí být tedy verbálně artikulováno, ale po nějakém čase to dojde celému společenství sboru.

Výpovědi osmi respondentů zdokumentovali míru přijetí nebo nepřijetí homosexuálů v církvi. K nepřijetí došlo ve dvou případech. První případ se udál v katolického řádu pracujícím s mládeží, kde respondent pracoval a druhý případ byl ve sboru ČCE, kde s homosexuální orientací respondenta měl problém tamní farář. Otázkou tedy je, kde se nyní na kontinuu přijetí vs. nepřijetí homosexuality v církvi nacházíme?! Je to podle mého názoru analogie kontinua heterosexuálního jedince a homosexuálního jedince (Kinseyho škála), v tomto případě bychom mohli tedy hovořit o plné institucionalizované homofobii vs. bezpodmínečnému přijetí a integraci homosexuálů do církve. Dle výpovědí respondentů ochota přijetí homosexuálů v ČCE vyšla 1:7, tj. 1 nepřijetí vs. 7 přijetí. Byť většina respondentů byla přijata v církvi dobře, „*je stále potřeba aktivně kultivovat církevní prostředí a komunikaci mezi náboženstvím a homosexuální menšinou, aby stále více docházelo k přibližování se k plné integraci pro tuto největší sexuální menšinu nejen v církvích, ale i ve společnosti jako takové*“, jak uvádí Putna (2012, s. 138)

Oficiální vyjádření ČCE k přijímání homosexuálů v církvi je uvedeno v usnesení 35. Synodu v textu Žijeme v jedné církvi a tam se píše: „*Přejeme si, aby lidé s homosexuální orientací nacházeli v našich sborech domov a byli, tak jako všichni, přijímáni i se svými partnery a partnerkami.*“ (Evangnet, 2022)

Z rozhovorů s respondenty se ukazuje, že ČCE je prostředí, kde ke coming outu může docházet, ale ne všichni respondenti se setkali s jasným přijetím, záleželo vždy na povaze sboru a faráře. Z výpovědí respondentů je dále vidět i to, že církevní prostředí ČCE by potřebovalo dále kultivovat v tom, jak s homosexuální menšinou komunikovat, a to jak na úrovni jednotlivce, tak také na úrovni jasných obecných stanovisek církve.

Co Vám při procesu Vašeho coming outu pomohlo?

Analýza výpovědi respondentů poukazuje na to, že to co nejvíce respondentům pomohlo, bylo pozitivní a autentické přijetí při sdílení jejich homosexuální orientace.

Hlavní pozitivní podpůrný aspekt při coming outu, tj. přijetí, je v souladu s odbornou literaturou, Coleman (1982). Kadlecová a kol. (2020) k tomu dodávají, že bezpečný prostor pro sdílení může nabídnout jak člen rodiny nebo církve, tak kolega.

Dalším zjištěním z analýzy výpovědí bylo uvědomění si toho, že nás Bůh má rád takové, jací jsem. Je to křesťanská myšlenka Boha, který nás miluje takové, jací jsme, naprosto bezpodmínečnou láskou (Víra, Bůh miluje každého jinak, 2022).

Výpovědi dvou respondentů zdokumentovali také to, že i dobrá nebo špatná náhoda může pomoct coming out neplánovaně provést. Myšlenka coming outu se jistě u obou respondentů postupně rodila, ale náhoda tomu pomohla, že ke coming outu došlo dříve. Oba respondenti pak reflektovali tuto náhodu pozitivně. Respondent 5 jako dobrý a vhodný urychlovač a respondent 8 jako vhození do reality, které bylo nutné.

Formy pomoci lze rozdělit na pomoc laickou a odbornou. Horáková a kol. (2021, s. 26) k tomu dodávají, že *„podporu si můžeme představit jako hledání záchytných bodů v sítí jedince, kdy ve středu leží nejbližší osoby, které reprezentuje rodina, následované sociálními vztahy, až po vztahy formální, jako jsou odborníci.“* Dle autorů je při procesu coming outu důležitá pomoc okolí v podobě důvěry, empatie, autenticity první reakce a vnímání vážnosti rozhodnutí coming out provést.

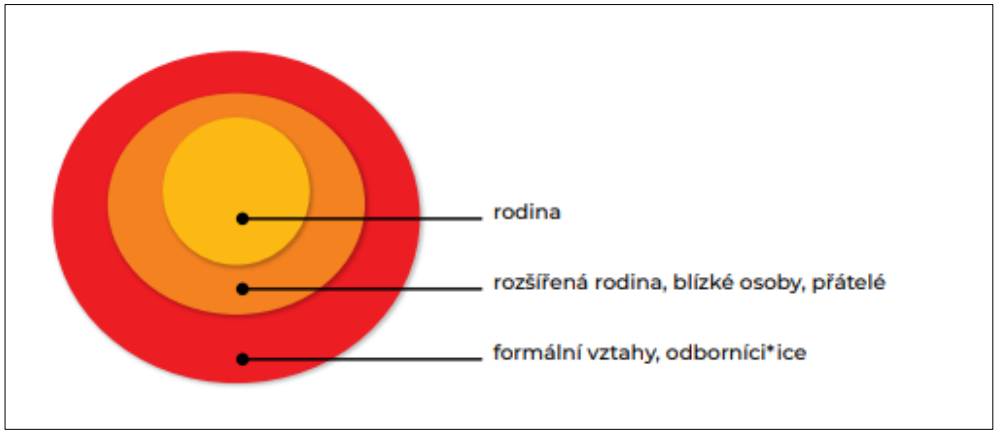

Zdroj: Horáková a kol., 2021.

Co si dle své vlastní zkušenosti myslíte, že by ještě mohlo pomoct k lepšímu přijetí homosexuálů a integraci do společnosti a církve?

Posledním dotazem každého rozhovoru byla sonda do možných návrhů a podnětů, jak současnou situaci homosexuálů nejen v církvi, ale i ve společnosti zlepšit. I k této hypotetické otázce zazněly různorodé odpovědi.

Analýza výpovědi respondentů poukázala na možné změny hned na několika úrovních. Na legislativní úrovni by to bylo uzákonění manželství pro všechny. Na celocírkevní úrovni by to bylo oficiální schválení Synodu ČCE pro udělování požehnání homosexuálním svazkům. Na individuální úrovni by to pak bylo autentické a otevřené přijetí jedince artikulujícího svůj coming out.

Dalším pozitivním zjištěním z analýzy výpovědí bylo to, že síť podpory LGBT+ lidí v České republice funguje poměrně dobře. Jako příklad uvedu „*organizaci Prague Pride, z.s., poradnu S barvou ven, spolek Logos Česká republika, z.s. a spolek STUD, z.s*.“ (Horáková a kol., 2021, s. 97-8)

Výpovědi respondentů zejména na tuto otázku jsou podle mého názoru velmi cenné, neboť jsou od jedinců, kteří si sami na vlastní kůži coming outem prošli,

někteří lehce a skoro bez mrknutí oka a někteří naopak s mnohými obtížemi. Výpovědi respondentů odkryly mnohá úskalí a negativní aspekty, které coming out doprovázejí, ale nabídly i mnohé cenné podněty a zkušenosti.
V návaznosti na klíčové výpovědi respondentů uvedu „Desatero, jak a čím podpořit bezpečný coming out“:

1) podpůrná síť (rodina, kolegové a organizace)
2) otevřenost církve a společnosti pro téma homosexuality
3) otevřený sbor a farář nebo farářka
4) Bůh mě má rád přesně takového, jaký jsem
5) i náhoda může při coming outu pomoct
6) oficiální vyjádření církve k stejnopohlavním svazkům
7) více matrik pro registrované partnerství
8) uzákonění manželství pro všechny
9) osobní dobrá zkušenost s někým kdo má homosexuální orientaci
10) pomoc médií utvářet pravdivý obraz o homosexualitě

Aktuální vyjádření ČCE k problematice integrace homosexuálů v církvi zaznělo i v usnesení 35. Synodu, který probíhal v květnu 2022, v textu Žijeme v jedné církvi a tam je také uvedeno, „*víme, že k problematice homosexuálních vztahů existují různé výklady a porozumění. Nechceme, aby to vedlo k radikalizaci a nesnášenlivosti ve společnosti i v církvi. Vždyť právě v Českobratrské církvi evangelické, vzniklé v živém rozhovoru různých církevních tradic, smíme své odlišnosti unést a být jednotní v Ježíši Kristu*“. (Evangnet, Usnesení ze zasedání 35. Synodu ČCE: Žijeme spolu v jedné církvi, 2022)

Závěr

V praktické části bylo metodou polostrukturovaného rozhovoru zjišťováno, jak členové ČCE prošli vnějším coming outem v církvi. Pomocí analýzy výpovědi respondentů pak byly zjišťovány aspekty, které proces coming outu negativně a pozitivně ovlivňují.

Hlavní výzkumná otázka zněla: Jak probíhal coming out členů Českobratrské církve evangelické v církvi a co jeho proces pozitivně a negativně ovlivnilo? Čtyři klíčové otázky pak zněly: Jak probíhal Váš vnitřní coming out? Pozitivní a negativní aspekty, které ho ovlivnily? Jak proběhl Váš vnější coming out v církvi? Pozitivní a negativní aspekty, které ho ovlivnily? Co Vám při procesu vašeho vnitřního a vnějšího coming outu nejvíce pomohlo? Co si dle Vaší vlastní jedinečné zkušenosti myslíte, že by ještě mohlo pomoct pro lepší přijetí a integraci homosexuální menšiny ve společnosti a v církvi?

Do výzkumného šetření bylo zapojeno celkem osm respondentů, z toho dvě ženy a šest mužů, ve věku od 23 do 52 let. Respondenti pochází v různých seniorátů ČCE a osobně jsem se znala pouze s jedním respondentem. Kontakty na ostatní respondenty jsem získala od svých přátel z různých farních sborů ČCE.

Z výpovědi respondentů na otázku „Jak proběhl vnitřní coming out?“ vyplynulo, že coming out není jeden okamžik, ale je to různě dlouhý proces. Dalším zjištěním bylo, že hlavním negativním aspektem je mikroagrese a strach z nepřijetí.

Z výpovědi respondentů na otázku „Jak proběhl vnější coming out v církvi?“ vyplynulo, že individuálně. Byl to tedy vnější coming out vždy k jedné blízké osobě. Dalším zjištěním bylo to, že možným způsobem coming outu je přizvání partnera nebo partnerky do života sboru a církve. Přijetí respondentů v ČCE bylo zdokumentováno v sedmi případech, nepřijetí pak v jednom případě.

Z výpovědi respondentů na otázku „Co vám během coming outu pomohlo?“ vyplynulo, že u všech respondentů to bylo pozitivní přijetí při vnějším coming outu. Dalším zjištěním bylo to, že pomoc je buď laická (rodina, kamarádi a kolegové) nebo odborná (např. Logos Česká republika, z.s. STUD, z.s.).

Analýza výpovědi respondentů na otázku „Co si dle Vaší vlastní jedinečné zkušenosti myslíte, že by ještě mohlo pomoct pro lepší přijetí a integraci homosexuální menšiny ve společnosti a v církvi?“ poukázala na možné změny hned na několika úrovních. Na legislativní úrovni to bylo uzákonění manželství pro všechny. Na celocírkevní úrovni to bylo oficiální schválení Synodu ČCE pro udělování požehnání homosexuálním svazkům. Na individuální úrovni by to bylo autentické a otevřené přijetí jedince artikulujícího svůj coming out.

Cíl výzkumného šetření byl naplněn a k zodpovězení hlavní výzkumné otázky „Jak probíhal coming out členů Českobratrské církve evangelické v církvi a co jeho proces pozitivně a negativně ovlivnilo?“ došlo ve všech jejích bodech.

Doporučuji ve výzkumném setření pokračovat, pro možné zachycení kontinuity procesu přijímaní homosexuálů v Českobratrské církvi evangelické.

Seznam literatury

BASS, E., KAUFMAN K. Láska je láska: Knižka pre lesbickú, gejskú a bisexuálnu mládež a jej spojencov. Bratislava: Aspekt, 2003. 274 s. ISBN 80-85549- 40-9.

BIBLE. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost. 1392 s. ISBN 978-80-7545-053-1.

BRZEK, A., PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. Třetí pohlaví? Praha: SCIENTIA MEDICA, 1992. 128 s. ISBN 80-85526-03-4.

FAFEJTA, M. Úvod do sociologie pohlaví a sexuality. Věrovany: Jan Piszkiewicz, 2004. 159 s. ISBN 80-86768-06-6.

FIFKOVÁ, H. O sexu s Hankou. Praha: Grada Publishing, 1998. 120 s. ISBN 80- 7169-673-0.

FILIPI, P. Křesťanstvo: Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví. Brno: CDK, 2012. s. 201. ISBN 978-80-7325-280-9.

FRAŇKOVÁ-MALINOVÁ, G. Manželství – jeho podoba, proměny a pastorační problémy v evangelické perspektivě. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2010. 58 s. ISBN 978-80-87098-14-1.

HAMER, D., COPELAND, P. Geny a osobnost: Biologické základy psychiky člověka. Praha: Portál, 2003. 263 s. ISBN 80-7178-779-5.

HENDL, J. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HOLUBOVÁ, V. a kol. Nový akademický slovník cizích slov. Praha: Academia, 2005, 880 s. ISBN 80-200-1351-2.

HORÁKOVÁ, A. a kol. Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou rozmanitost 2. Praha: Prague Pride, z.s. 2021. 105 s. ISBN 978-80-908096-3-5.

HROMÁDKA, J. Zásady Českobratrské církve evangelické. Praha: Synodní rada Českobratrské církve evangelické, 1968.

JANOŠOVÁ, P. Homosexualita v názorech současné společnosti. Univerzita Karlova v Praze: Karolinum, 2000. 220 s. ISBN 80-7184-954-5.

KADLECOVÁ, T. a kol., Specifika sociální práce respektující genderovou, sexuální a vztahovou rozmanitost. 1. vyd. Praha: Prague Pride z.s., 2020. 128 s. ISBN: 978-80-908096-1-1.

Kolektiv autorů. Malý katolický katechismus. Kostelní Vydří: karmelitánské nakladatelství. 2001. 155 s. ISBN 80-7192-509-8.

KORČÁKOVÁ, J. Proces coming outu u homosexuálů. Brno, 2012. 49 s. Bakalářská diplomová práce na Filosofické fakultě Masarykovi univerzity na katedře sociální pedagogiky a poradenství. Vedoucí bakalářské diplomové práce Mgr. & Bc. Zuzana Šalamounová.

MACEK, P., LACINOVÁ L. Vztahy v dospívání. 1.vyd. Brno: Barrister a Principal, 2006. 196 str. ISBN 80-7364-034-1.

MALINOVÁ, G. Problematika homosexuálních vztahů. Praha: Českobratrská církev evangelická. 2006. 54 s. ISBN 80-7017-032-8.
MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

NEDBÁLKOVÁ, K. Láska je láska: Když choděj kluci s klukama a holky s holkama. Brno: GaTe, 2007. 44 s. ISBN 978-80-239-9050-8.

OAKLEYOVÁ, A. Pohlaví, gender a společnost. Praha: Portál, 2000. 176 s. ISBN 80-7178-403-6.

PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J., RABOCH, J. O sexualitě a partnerských vztazích. Praha: Galén, 2005. 196 s. ISBN 80-7262-323-0.

PROCHÁZKA, I. Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe. Brno: STUD Brno, 2002. 36 s. ISBN 80-238-8850-1.

PUTNA, M. Křesťanství a homosexuality: Pokusy o integraci. Praha: Torst, 2012. 161 s. ISBN 978-80-7215-434-0.

SIELERT, U. a kol. Sexuální výchova. Praha: Trizonia, 1994. 280 s. ISBN 80-85573-36-9.

SMETÁČKOVÁ I., BRAUN, R. Homofobie v žákovském kolektivu. Praha: Úřad vlády ČR, 2009. 54 s. ISBN 978-80-7440-016-2.

STEHLÍKOVÁ, D., PROCHÁZKA, I., HROMADA, J. Homosexualita, společnost a AIDS v ČR. Praha: SOHO, 1995. 140 s.
SOBOTKOVÁ, I. Psychologie rodiny. Praha: Portál, 2007. 224 s. ISBN 978-80- 7367-250-8.

ŠKRABSKÝ, T. Coming out: Sprievodca obdobím neistoty pre chlapcov a dievčatá. Slovenská republika: Združenie Informačných a poradenských centier mladých v SR, 2008. ISBN 978-80-969932-9-1.

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. a kol. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2014. 386 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

WEISS, P. Sloupky o sexu. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2010. 142 s. ISBN 978-80-204- 2188-3.

WEISS, P., ZVĚŘINA, J. Sexuální chování v ČR – situace a trendy. Praha: Portál, 2001.

WEISS, P. a kol. Sexuologie. 1.vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 744 s. ISBN 978- 80-247-2492-8.

ZVĚŘINA, J. Sexuologie (nejen) pro lékaře. Brno: Cerm, 2003. 288 s. ISBN 80-7204-264-5.

ZVĚŘINA, J., BUDINSKÝ, V. Vše o sexu: Sexuologie a sexuální praxe pro každého. Praha: Euromedia Group, 2004. 336 s. ISBN 80-249-0460-8.

Zahraniční zdroje

COLEMAN, E. (1982). Developmental stages of the coming out process. Journal of Homosexuality, 7(2-3), 31-43. doi: 10.1300/J082v07n02_06.

COLEMAN, E., ROSSER, B., STRAPKO, N. (1992). Sexual and intimacy dysfunction among homosexual men and women. *Psychiatric medicine*, *10*(2), 257-271.

FROST, D. M., & MEYER, I. H. (2009). Internalized Homophobia and Relationship Quality among Lesbians, Gay Men, and Bisexuals. Journal of counseling psychology, 56(1), 97–109. https://doi.org/10.1037/a0012844.

GUITTAR, N., "Out A Sociological Analysis Of Coming Out" (2011). Electronic Theses and Dissertations, 2004-2019. 1934.

GUITTAR, N. The Meaning of Coming Out: From Self Affirmation to Full Disclosure. Qualitative Sociology Review 9 (3). 2013. 168-187.

HEGNA, K., WICHSTROM, L. 2007. "Suicide Attempts among Norwegian Gay, Lesbian and Bisexual Youths: General and Specific Risk Factors." Acta Sociologica 50:21-37.

HEREK, G. Beyond "Homophobia": Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sex Res Soc Policy* **1,** 6–24 (2004). https://doi.org/10.1525/srsp.2004.1.2.6.

JOHNSTON, L., JENKINS, D. (2003). “Coming Out in Mid-Adulthood: Building a New Identity.” Journal of Gay & Lesbian Social Services 16:19-42.

JONES, C. (2008). “Religio-spirituality and the coming-out process.” Dissertation Abstracts International Section A, 69, 2171. Retrieved from PsycINFO database.

MERIGHI, J., GRIMES, M. 2000. “Coming Out to Families in a Multicultural Context.” Families in Society 81:32-41.

MEYER, I., DEAN, L. (1998). Internalized homophobia, intimacy, and sexual behavior among gay and bisexual men. Stigma and sexual orientation: Understanding prejudice against lesbians, gay men, and bisexuals, 4, 160-186.

OLSON, L., CADGE, W., HARRISON, J. (2006). “Religion and Public Opinion about Same-Sex Marriage.” Social Science Quarterly 87: 340-360.

OUELLETTE, S. The value and limitations of stress models in HIV/AIDS. In: Dohrenwend, BP., editor. Adversity, stress, and psycho-pathology. New York: Oxford University Press; 1998. p. 142-160.

PLUMMER, K. Telling sexual stories. London: Routledge, 1997. 244 s. ISBN 0- 415-10295-2.

SAVIN-WILLIAMS, R. 2001. “Differential Developmental Trajectories.” In Mom, dad. I'm gay. How families negotiate coming out, 7-21. Washington, DC US: American Psychological Association.

SAVIN-WILLIAMS, R., DUBÉ, E. 1998. “Parental Reactions to Their Child’s Disclosure of a Gay/Lesbian Identity.” Family Relations 47:7-13.

SHALLENBERGER, D. (1996). “Reclaiming the Spirit: the Journeys of Gay Men and Lesbian Women toward Integration.” Qualitative Sociology 19:195-215.

WALDNER, L., MAGRUDER, B. 1999. “Coming Out to Parents.” Journal of Homosexuality 37:83-100.

Církevní periodika

BALCAR, A. Nad studií problematika homosexuálních vztahů in: Kostnické jiskry: Evangelický týdeník 91 6/2006

HALAMA, J. Ještě k rozhovoru o homosexuálních vztazích in: Protestant 17 7/2006

KAŠPER, J. Křesťané k registrovanému partnerství in: Kostnické jiskry: Evangelický týdeník 91 10/2006

Internetové zdroje

The Kinsey institut, The Kinsey´s heterosexual – homosexuál Rating Scale. [online]. © 1996 – 2014 [2022-05-16]. Dostupné z: https://kinseyinstitute.org/research/publications/kinsey-scale.php

Psychology Today, What is Internalized Homophobia? [2022-05-24]. Dostupné z: https://www.psychologytoday.com/us/blog/queering-psychology/202002/what-is-internalized-homophobia?msclkid=b91b86a2d07011ec8c255b629956a013.

ČCE, Církevní zřízení a řády ve znění platném po 3. zasedání 35. synodu ČCE (21. 6. 2021). [2022-05-23]. Dostupné z: https://evangnet.cz/cce/czr/index.html

ČCE, Základní dokument podle zákona č. 3/2002 Sb. [2022-05-28]. Dostupné z https://ustredicce.e-cirkev.cz/res/archive/032/003336.pdf?seek=1638961067#:~:text=Navazuje%20na%20tradice%20%C4%8Cesk%C3%A9%20reformace,sbor%C5%AF%20na%20gener%C3%A1ln%C3%ADm%20sn%C4%9Bmu%20r.

ČCE, Kdo jsme? [2022-05-28]. Dostupné z: https://e-cirkev.cz/kdo-jsme/

Wikipedie, heslo ČCE. [2022-05-28]. Dostupné z https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Ceskobratrsk%C3%A1_c%C3%ADrkev_evangelick%C3%A1

Evangnet, Usnesení 3. zasedání 31. Synodu ČCE. [2022-05-28]. Dostupné z: https://evangnet.cz/cce/czr/usneseni/u_31_3/Usneseni_synodu.htm

Logos, Místní skupiny. [2022-06-10]. Dostupné z: Místní skupiny - LOGOS ~ LGBTQ VĚŘÍCÍ (logoscr.cz)

Být LGBT+ v Česku. Zkušenosti LGBT+ lidí s předsudky, diskriminací, obtěžováním a násilím z nenávisti. [2022-06-09]. Dostupné z: https://www.ochrance.cz/uploads-import/DISKRIMINACE/Vyzkum/Vyzkum-LGBT.pdf

Církev. Synoda o mládeži. [2022-06-19]. Dostupné z: https://www.cirkev.cz/cs/synoda-o-mladezi

Biblické, teologické, etické a psychologické aspekty homosexuality (online diskuse), 2021. [2022-06-19]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=Ipft80QrKJo

Víra, Bůh nás miluje každého jinak. [2022-06-21]. Dostupné z: Bůh miluje každého JINAK - Víra.cz, Bůh, křesťanství (vira.cz)

Seznam příloh

Text č. 1: Žijeme spolu v jedné církvi
Text č. 2: Adam Balcar – Nad studií Problematika homosexuálních vztahů
Text č. 3: Jan Kašper - Křesťané k registrovanému partnerství
Text č. 4: Jindřich Halama - Ještě k rozhovoru o homosexuálních vztazích
Text č. 5: Představení respondentů
Text č. 6: Výpovědi respondentů na otázku „Jak probíhal Váš vnitřní coming out?“
Text č. 7: Výpovědi respondentů na otázku „Jak probíhal Váš vnější coming out v církvi?“
Text č. 8: Výpovědi respondentů na otázku „Co Vám při průběhu coming outu pomohlo?“
Text č. 9: Výpovědi respondentů na otázku „Co by mohlo pomoct k lepší integraci a přijetí homosexuálů do většinové společnosti?“

Přílohy

Text č. 1: Žijeme spolu v jedné církvi

„Žijeme spolu v jedné církvi, stejně jako v celé společnosti – lidé heterosexuálně i homosexuálně orientovaní. V Ježíši Kristu není mezi námi rozdílu. V něm Bůh přišel mezi nás a dosvědčil svou lásku ke všem lidem, zejména k opomíjeným a opovrhovaným. Věříme, že Písmo svaté se nám působením Ducha svatého aktuálně stává jeho slovem. To platí i pro ta místa, kde se Písmo vyjadřuje k homosexuálnímu chování. Čteme-li Bibli od jejího středu, totiž Ježíše Krista, říká nám zřetelně a jasně: Bůh ve své lásce přichází ke každému z nás. Tím také ovšem často překračuje hranice dané lidskými předsudky. Začínáme si uvědomovat, že přes dosvědčování Kristovy lásky se lidé homosexuální orientace mnohdy necítí v našich sborech dobře. Je nám to líto. Vyznáváme, že v minulosti církev často těmto lidem ubližovala. Omlouváme se jim. Bereme vážně apoštolovu výzvu, abychom usilovali o to, co slouží pokoji a společnému růstu. Přejeme si, aby lidé s homosexuální orientací nacházeli v našich sborech domov a byli, tak jako všichni, přijímáni i se svými partnery a partnerkami. Víme, že k problematice homosexuálních vztahů existují různé výklady a porozumění. Nechceme, aby to vedlo k radikalizaci a nesnášenlivosti ve společnosti i v církvi. Vždyť právě v Českobratrské církvi evangelické, vzniklé v živém rozhovoru různých církevních tradic, smíme své odlišnosti unést a být jednotní v Ježíši Kristu“. (Evangnet, Usnesení ze zasedání 35. Synodu ČCE: Žijeme spolu v jedné církvi, 2022)

Text č. 2: Adam Balcar – Nad studií ´Problematika homosexuálních vztahů´

V Kostnických jiskrách 6/2006 Adam Balcar v článku ´Nad studií Problematika homosexuálních vztahů´ píše: „*Biblisté naznačují, že se nejčastěji citovaná biblická místa, která v souvislosti s touto otázkou zaznívají zvláště z úst odpůrců přijetí homosexuality, netýkají vrozené dispozice k homosexuální orientaci, nýbrž pouze homosexuálního jednání. Takové jednání nebylo ovšem dovoleno proto, že šlo o prvek cizího náboženství a jeho kultu, nikoliv proto, že by to chování bylo obecně lidsky nemravné a obecně zlé v Hospodinových očích. Každé sexuální chování je projevem nějakého vnitřního popudu ať vrozeného, citového nebo ideově-kulturního. Člověk je však také ovlivněn i dalšími dispozicemi, tj. těmi vnějšími, do kterých se narodil a ve kterých vyrůstá. Mění se norma s dějinami a vývojem lidského poznání, anebo se dějiny vyvíjejí podle nějaké normy? Nejde tedy ani tak o zákonickou normu, jde hlavně o kurz vývoje těchto dějin a cíl naší civilizace. Při promýšlení normy a vývoje normy se nevyhneme otázce, co je správné a nesprávné, co je dobré a co je špatné. Celá věc není vůbec jednoduchá a ani směr, kterým se má ubírat řešení dané problematiky, tak jednoznačný, jak se to v podstatě předkládá v dané studii. Proto doufám, že se naše církev nebude ukvapovat a že bude zvažovat v této otázce, pokud možno všechna pro ni závazná a důležitá pro a proti*.“

Text č. 3: Jan Kašper - Křesťané k registrovanému partnerství

V Kostnických jiskrách 10/2006 pak Jan Kašper cituje Daniela Ženatého (pozn. bývalý synodní senior a předseda Komise pro přípravu rozhovoru s lesbami a gayi v církvi), který „*zdůraznil, že i křesťané jsou pro registrované partnerství.“ (LN 3.2.2006). Uvádí výhledy evangelických institucí u nás i v zahraničí a podle dostupných pramenů na rovině církevní jde ale spíše o otevřený rozhovor, neboť*

usnesení grémií bývají často nejednoznačná nebo převáží k jednomu názoru nevýraznou většinou. Teologicky se mohou protestanté přít mezi sebou a budou-li dva, dají dohromady tři různé názory". A dále se pak pokládá otázku: „*Nemůže křesťan mluvit o institutu registrovaného partnerství střízlivě a docela jednoduše vysvětlit, co dobrého či méně dobrého nám přinese? Je proto pozoruhodné, že liberálové z civilních pozic odmítnou registrované partnerství a uvádí, že zájemci o registrované partnerství od nás nežádají, abychom je nechali na pokoji, ale abychom jejich vztahům poskytli stejné společenské a právní uznání, jaké doposud poskytujeme manželství. Je přece normální, že na tutéž věc mohou mít svobodní občané rozličné pohledy a rovněž v Českobratrské církvi evangelické bývají vedle konzervativnějších názorů i inovované výhledy a liberálnější postoje. K posunu ve vnímání dochází a ani nejfundamentálnější jedinci by už dnes nikoho pro jeho menšinovou sexuální orientaci nezavírali do vězení, jak se v řadě evropských zemí ještě v minulém století dálo. Registrované partnerství mne nedrásá, ale uvědomuji si, že institut rodiny a manželství je jedinečný, křehký a zaslouží si výsadní ochrany*."

Text č. 4: Jindřich Halama - Ještě k rozhovoru o homosexuálních vztazích

V časopisu Protestant 8/2006 Jindřich Halama píše (pozn. reaguje na článek Moniky Žárské): „*Co mi v její reakci vadí? Autorka konstatuje, že tolerance vůči homosexuálům je správná, ale podpora nového zákona zřejmě ne. Představa, že zákon pomůže, je iluzí. Souhlasím s výrokem, že zveřejněná stanoviska mohou být zneužita. To však nemůže být argumentem. Čtyřprocentní pověra? Tvrzení, že čtyři procenta populace jsou vrozeně, nevyhnutelně homosexuální by určitě neobstálo. Naproti tomu je dlouhodobě statisticky zjišťováno, že něco okolo těch čtyř procent je zřetelně homosexuálně orientováno. Hádání se o procenta mi nepřipadá přiměřené povaze problému. Upozorňuje někdy na to, že nás*

protestantů je v této zemi asi také tolik, tedy čtyři procenta? Je třeba tedy brát homosexuály a protestanty vážně? Homosexuálové bývali v dějinách obviňováni z různých pohrom, ale byly to pokusy najít nějakého viníka, abychom se my (jako majoritní společnost) mohli cítit nevinní. Proč s bolestí pouze nekonstatovat, že jsme lidé nemravní a úchylní bez ohledu na sexuální orientaci? Co všechno bylo partnerům stejného pohlaví upřeno a co bylo možno zajistit jen zvláštními právními úkony s vynaložením hodně času a prostředků, o tom se v debatě kolem zákona dost namluvilo a napsalo, to není třeba opakovat. Na konec svých poznámek se vrátím k toleranci. Je pravda, že se slovem tolerance lze zacházet různě. Může být krycím názvem pro mírnou diskriminaci, ale třeba i pro lhostejnost. Skutečností je, že jako evangelíci jsme si tolerance užili nějaké čtyři generace. Když se pak změnila v oficiální uznání a přiznání rovných práv, byl to velký krok ke svobodě. Jsem přesvědčen, že přijetí zákona o registrovaném partnerství nijak neohrožuje rodinu (ta má vlastní zákon a společenský status) a že dává příležitost, aby se právně a veřejně uznané partnerství dvou milujících se osob stávalo svobodnějším a stabilnějším.“

Text č. 5: Představení respondentů

1) respondent 1
- rozhovor o délce 1 hod 17 minut proběhl na fakultě ETF dne 10/01/2022
- pohlaví mužské, věk 52, pochází z města o velikosti 46.000 obyvatel a aktuálně žije na vesnici, vzdělání SŠ, pokřtěn v jiné církvi ve 21 letech, v ČCE pak proběhlo upevnění ve křtu a víře, seniorát ústecký

2) respondent 2
- rozhovor o délce 1 hod 51 minut proběhl v domácnosti respondenta dne 11/01/2022

- pohlaví ženské, věk 28, pochází z velkoměsta a aktuálně i v jiném českém velkoměstě žije, vzdělání VŠ (bakalářské), pokřtěna v ČCE v 17i letech, seniorát pražský

3) respondent 3

- rozhovor o délce 40 minut proběhl na fakultě ETF dne 11/01/2022
- pohlaví mužské, věk 20, pochází z města o velikosti 47.000 obyvatel a aktuálně studuje VŠ ve velkoměstě, vzdělání (zatím) SŠ, pokřtěn v ČCE v roce 2020, seniorát ústecký

4) respondent 4

- rozhovor o délce 57 minut proběhl na faře tamního farního sboru ČCE dne 16/01/2022
- pohlaví mužské, věk 32, pochází z vesnice o velikosti necelých 1000 obyvatel a aktuálně studuje a pracuje ve velkoměstě, vzdělání VŠ (magisterské), pokřtěn v ČCE ve věku 15i let, seniorát chrudimský

5) respondent 5

- rozhovor o délce 53 minut proběhl na fakultě ETF dne 10/01/2022
- pohlaví ženské, věk 23, pochází, studuje a pracuje ve velkoměstě, vzdělání VŠ (bakalářské), pokřtěna v ČCE v dětském věku, seniorát pražský

6) respondent 6

- rozhovor o délce 1 hod 7 minut proběhl online na platformě ´Meet me´ dne 16/01/2022
- pohlaví mužské, věk 33, pochází z velkoměsta a momentálně pracuje mimo Českou republiku, vzdělání VŠ, pokřtěn v ČCE v dětském věku, seniorát pražský

7) respondent 7

- rozhovor o délce 47 minut proběhl online na platformě ´MS Teams´ dne 31/01/2022

- pohlaví mužské, věk 43, pochází z vesnice o velikosti 2100 obyvatel a momentálně pracuje ve velkoměstě, vzdělání VŠ, pokřtěn v římskokatolické církvi v dětském věku, dvojí členství (církev římskokatolická i ČCE), seniorát brněnský

8) respondent 8

- rozhovor o délce 50 minut proběhl online na platformě ´MS Teams´ dne 31/01/2022

- pohlaví mužské, věk 44, pochází a momentálně pracuje ve velkoměstě, vzdělání VŠ, pokřtěn v římskokatolické církvi v dětském věku, dvojí členství (církev římskokatolická i ČCE), seniorát brněnský

Text č. 6: Výpovědi respondentů na otázku „Jak probíhal Váš vnitřní coming out?“

Respondent 1:

„Uvědomil jsem si svoji jinakost už jako teenager, ale nelze přesně říct kdy. Byl to proces. Problém je ten, že si uvědomíš, že svět kolem je nastaven tak, že toto je normální (heterosexualita) a toto normální není (homosexualita). A to je ten důvod, proč dochází ke coming outu. Kdyby svět nebyl takto rozdělený, tak by člověk nemusel coming out dělat. Člověk stejně jako společnost by se přijal takový, jaký je a neměl by s tím. Když jsem pochopil, že svět toto nějak nepřijímá a že toto je nenormální, tak jsem se s tím bál vyjít ven. Bál jsem se o tom s někým bavit. Nebo se s někým poradit, neboť nebylo s kým. A vlastně jsem se v tom plácal.“

„Říkali mě, počkej až poznáš tu pravou, tak to bude supr. Ale ono se to nedělo. Chodil jsem s holkami, ale věděl jsem, že to. Lámal jsem si hlavu s tím, že to možná opravdu bude tím, že to není ta pravá. A že třeba až přijde, že se to tam

rozsvítí, ale k ničemu takovému nedošlo. Pak už mě fakt docházelo, že to je takhle a takhle.“

Respondent 2:

„Celá rodina měla o mé homosexuální orientaci jasno od adolescentního věku, ale mě to došlo až později. Měla jsem jiné zájmy, jako např. hudbu a první platonický vztah k ženě v 15i let.“

Respondent 3:

„Já si myslím, že jsem to měl o dost lehčí než ostatní. Protože už někdy v 10i nebo v 11i letech jsem to věděl, že nejsem orientován heterosexuálně. Takže mě to nikde moc netrápilo a přijal jsem to tedy v sám v sobě přirozeně. Přišlo mě to jako něco, co je úplně normální. V sobě samým jsem to měl od útlého věku srovnané.“

Respondent 4:

„Dříve jsem to vnímal jako problém. Coming out u sebe je nejobtížnější. Samozřejmě jsem se toho bál. Nejhorší tedy bylo přiznat si to sám sobě. A to se stalo až na vysoké škole, až když jsem psal bakalářskou práci. Byl jsem doma, hodně jsem přemýšlel sám o sobě, byl jsem ze sebe nešťastný a nevěděl jsem, co jednou se životem. Tak mě napadlo zagooglit si na gay seznamce. Byl tam rozhovor s jedním člověkem, kterému bylo 40, a když si konečně přiznal kdo je, tak pak teprve začal žít život, který vždycky chtěl. Bylo to pro něj takové osvobozující. U mě to bylo v roce 2013, kdy jsem si to přiznal. Tušil jsem to již dříve, ale říkal jsem si, že si to jenom nalhávám, že se mě líbí holky. Pak konečně při hloubání sám v sobě, jsem si to uvědomil. Rozhodl jsem se tak, jak jsem to cítil. Jsem za to dneska velmi rád, ale bylo to strašně těžký.“

„Do 15i let by mě tedy ani nenapadlo že budu teplý. Pak už mě to napadlo, ale váhal jsem. A nakonec ke coming-outu sám k sobě došlo ve 23 letech. Čtyři roky, které jsem byl na vysoké škole jsem si nalhával, že jsem na holky. Pořád jsem si říkal, že se mi líbí ty spolužačky, ale na druhou stranu to nebylo ono.“

Respondent 5:

„Kdy to bylo je hrozně těžká otázka. Na to není jednoduchá odpověď. Nebylo to v jednom momentu, ale už třeba v nějakých 15i letech jsem věděla, že se mě líbí holky. A měla jsem různé fyzické zkušenosti s holkami. Ale ani mě nepadlo, o tom přemýšlet jako o něčem, co bude trvalé. A asi jako všichni si myslím, že to je o internalizované homofobii. Říkala jsem si, že to byla prostě jenom zkušenost. Líbí se mě holky a zároveň je prostě člověk naučený, že se mu mají líbil kluci. Tak jsem to nějak moc emočně neřešila. V 17i letech jsem začala dospívat k názoru, že s kluky být nechci. Dříve to bylo tak, že jsem věděla, že to tak mám, ale nebylo potřeba to zkoumat a mluvit o tom, nebo o tom přemýšlet. Asi v17i letech mě tedy na základě zkušeností začalo být jasné, že už jako žádný ten týpek nepřijde, který by to vytrhl. A trvalo to rok, kdy jsem se snažila to pochopit a poznávat."

Respondent 6:

„Můj vnitřní coming aut byl odložený a byl dost dlouhý. Naplno a otevřeně jsem to přijal až někdy ve 20i letech. Předtím jsem měl dlouhé období, kdy jsem si říkal, že jsem bisexuál. Ale nějak jsem to zase tolik neřešil. V té době jsem měl dva kratší vztahy s holkami. Ale úplně to nevyšlo. Ve 20i letech jsem se potom zamiloval do kluka. A to už jsem si říkal Ok, to už z těch 10i % nejsem heterosexuál. Nemá cenu si to nalhávat. Jak trval vnitřní coming dlouho, to vlastně přesně ani nevím. U mě bylo období puberty dost poznamenané tím, že jsme se v bráchou dostali do pěstounské rodiny. Kvůli těmto událostem jsem některé jiné věci neřešil. To, že to mám jinak, jsem asi tušil dlouho, ale jak říkám záměrně jsem to neřešil, prostě jsem se tomu nechtěl postavit. Pořád tam byla obava z toho nebýt jako jiní. Ze začátku jsem to měl jako jednu nevyřešenou věc, ke které jsem věděl, že se jednou budu muset vrátit. Ale v dané době na to nebyl ani prostor ani vhodný čas. Úspěšně jsem tedy toto rozhodnutí vyjít s coming outem ven odkládal. Až teda zhruba do těch 20i let. Když už jsem to přijal a byl

jsem po vnitřním coming outu, tak jsem na jednu stranu viděl, že to bylo hrozně úlevné, ale na druhou stranu jsem věděl, že to nechci skrývat.“

Respondent 7:

„Bylo to v osmé třídě na základní škole. O rok starší kamarád mě ukazoval fotky z gymnázia a ukazoval mě slečny, které chodili s ním do třídy. A u toho jsem si právě uvědomil, že se na té fotce koukám víc po klucích. To je má nejzazší hmatatelná vzpomínka. To jsem si říkal že to bude trošku jinak. Můj pocit byl takový, že už jsem v tu dobu něco pozoroval, ale snažil jsem se přesvědčit, že to tak není a že se mě to netýká. Nebo že by se to ještě mohlo změnit. Ale postupně jsem si víc a více uvědomoval, že tu informaci člověk v sobě drží tak tajně. Není o tom přesvědčený nebo vlastně neví. Bylo to takové postupné objevování, hodně dlouho jsem s tím takto zápasil. Velmi jsem o tom přemýšlel, přesvědčoval se a váhal. A až během vysoké školy jsem ohledně toho začalo nějak víc přemýšlet. A snažil se odvážit, že bych to někomu řekl. Takže celou střední školu a potom vlastně až do konce vysoké školy jsem byl v tomto stádiu nejistoty.“

Respondent 8:

„Je to složitá otázka. Když nad tím přemýšlím zpětně, tak vím, že jsem to vlastně věděl vždycky. Ale kdy mě to docvaklo, a kdy mě to poprvé napadlo i v té intimní rovině, tak to bylo ve 13i letech. Bylo to tedy v 7. třídě. Nevím proč mě to tehdy napadlo, ale napadlo mě to. A poté už mě to nešlo představit si to jinak. Ale zpětně vím, že už jsem to cítil k těm chlapům, už když mě bylo 5 let. Bylo to tedy dřív, ale nepovažoval jsem to za to, že je to tato věc. Ve 13i letech byl takový ten moment, kdy mě to napadlo si to představit nějak jinak. Předtím to šlo se to ještě představit obráceně, ale pak už to nešlo. Nebyl to podnět na konkrétní situaci, prostě se to stalo. Prostě mě to došlo. Jedno odpoledne jsem seděl takhle v křesle a tam mě to došlo. Nebylo to tedy uvědomění si toho ve vztahu k někomu, ale jenom sám k sobě. Dal jsem se bral, že jsem hetero. Bral

jsem to jako svoji představu, ale ještě jsem to tedy nepřijal. Jenom mě to napadalo. Ale dal jsem si říkal, že mě to přejde, když poznám tu pravou. Nebyl to moment, kdy jsem to přijal, ale tato představa se mnou velmi ladila. Ale současně jsem to bral, že to je jenom nějaká fantazijní věc. S těmito myšlenkami jsem žil až do 18i let. V té době jsem začal chodit k evangelíkům a tam jsem se na mládeži poznal s mnoha lidmi. Jedna z nich byla kamarádka, s kterou jsem měl velmi blízký vztah. V podstatě to vyústilo v to, že jsme spolu chodili. Nicméně pak došlo k určitému zlomu. Tam už opravdu došlo k tomu, že jsem si to sám v sobě musel připustit, že to s ženami nepůjde, a že takto nemohu fungovat. Mohu být velmi dobrý kamarád, ale víc prostě ne. Ta doba, když jsem to musel přijmout, to mně bylo asi 18 let. To bylo na konci střední školy. Tam jsem tedy prošel takovým tím vnitřním coming-outem. Přijal jsem to tedy, tak jak to je.“

Text č. 7: Výpovědi respondentů na otázku „Jak probíhal Váš vnější coming out v církvi?“

Respondent 1:

„Víra je to, co člověka podporuje. Církev někdy také, ale ne vždy! Záleží na lidech, církvi atd. Moje sexuální orientace mě pomohla k úvahám o víře a k hledání sebe samého. Ve Vodě života se mě líbilo to, že toto společenství mě najednou poskytlo něco, o co jsem se mohl opřít. Po odbodu z Vody života problematika mé homosexuality vyplavala ještě víc na povrch a chybělo mě společenství víry. Dále jsem cítil zklamání ze společenství věřících, a možná i zklamání s Bohem, ačkoliv jsem někde uvnitř tušil, že Bůh je úplně jiný, než jak jsem ho chápal tady. Pak bylo dlouhé šílené období takového stavu, kdy člověk byl psychicky v troskách. Hledal jsem v různých křesťanských církvích. Objel jsem dá se říct celou republiku. Našel jsem různé sbory, různé církve, ale přijetí

tam nebylo. Nakonec jsem byl nějakým způsobem přijatý u salesiánů, ale bylo to jenom do té doby, kdy jsem nikoho neměl. Dokud jsem byl sám, tak jsem neměl žádný problém. To jsem byl přijímaný a všechno bylo normální, ale bylo to na úkor toho, že nebudu žít v homosexuálním svazku. V církvi bratrské to pak bylo jasné, můžeš se stát členem, ale musíš se adaptovat na heterosexuální život nebo celibát. Žádná jiná cesta neexistuje. Bylo to vlastně nepřijetí."

„Přes psychoterapeutickou skupinu jsem se dostal do Logosu. V té době Logos zaštiťoval evangelický farář Jiří Štorek, který jako první mě ukázal toho Boha, který přijímá, a to byl ten samý vnitřní pocit, který jsem měl já, že Bůh je láska." Do evangelické církve jsem se dostal úplně jinou cestou. Vůbec ne přes Logos, ale přes kamarádku. Když jsem přišel do sboru, tak jsem snížil věkový průměr na 75 let. Ale potkal jsem tam dobré lidi. Kurátorka ani s tím neměli absolutně žádný problém. Já, když jsem někam přišel, tak jsem potřeboval vědět, že mě přijmou takového, jaký jsem. Ovšem předešlé zkušenosti byli většinou špatné. Ale ve sboru ČCE nebyl absolutně žádný problém. Nikdo se nad tím ani nepozastavil. Prostě všechno v pohodě. A to je vlastně to, proč jsem v té evangelické církvi zůstal. Postupem času jsem pochopil, že ne celá evangelická církev je taková, a ne všichni lidi jsou takový otevřený a beru to tak, jak to je. Měl jsem to štěstí, že jsem to tam neřešil se všemi, ale podstatné bylo pro mě to, že ti, co jsou ve vedení sboru to berou dobře. A s těmi několika důchodci jsem to neřešil."

„Když jsem s sebou přivedl partnera, tak se ostatní lidé ptali, ale to jsme řešili individuálně. Když se někdo zeptal, tak jsme se o tom pobavili. Nestalo se výslovně, že by s tím někdo zápasil. Možná vnitřně, ale nedali to najevo."

Respondent 2:

„V 17i letech jsem byla pokřtěná. A už předtím jsem do ČCE chodila asi rok. Pokřtěná jsem byla v evangelické církvi v ostravském seniorátu. Bylo to spojené s tím, že jsem se tam poprvé zamilovala. Bylo to v rámci sboru, ale nikomu jsme

to neříkaly. Tamní sbor není z těch liberálních. Coming out proběhl na úrovni člověk k člověku, ne na sborové úrovni. Nebylo to tedy veřejné. Ale někteří lidé to věděli. Celý sbor to určitě nevěděl a určitě by to nebylo dobře přijato.“

Respondent 3:

„Já jsem uvěřil v 15i letech. Ale tak jsem ani nevěděl, v co vlastně věřím. A potom pro mě přišlo dost dlouhé a bolestivé období hledání nějaké té církve, která mě přijme. Na ČCE jsem přišel také kvůli tomu, že můj spolužák tam chodil. A ten byl také homosexuál. My jsme se o tom úplně náhodou začali bavit a on mě říkal, že chodí na mládež právě do tamního sboru. Tak mě vybídl, abych přišel také. To už bylo v té fázi, když jsem dlouho hledal nějakou církev, ale byla to první církev, do které jsem osobně zavítal. Já jsem předtím vůbec nevěděl že nějaká ČCE existuje. Pro mě existovala nějaká katolická církev, o které jsem věděl že tam to moc nepůjde. V místě bydliště máme apoštolskou církev, která je taková hodně charismatická. To jsem také věděl, že tam by to ideální nebylo. Měl jsem takové krátké období, že jsem chodil za katolickým knězem a myslel jsem si, že mě z toho nějak dostane nebo mě řekne něco, co mě přivede na pro něj přijatelnější cestu. Ale to jsem potom už zavrhl. Protože jsem věděl, že to není dobrá cesta. Měl jsem opravdu velkou potřebu do nějakého společenství vstoupit. Někam mě to tedy pořád táhlo.“

„První setkání s církví bylo na seniorátním setkání mládeže v Děčíně. Ale předtím jelikož si rád píšu jsem navázal kontakt s tamním farářem. On mě napsal takový A4 dopis, kde mě psal ať přijdu. Že moje sexuální orientace není žádný klíčový faktor, proto jestli mohu nebo nemohu přijít. A to bylo pro mě to zásadní, to jsem si řekl že tam půjdu. Cítil jsem, že jsem vítaný. Příprava na křest probíhala, tak že každý pátek jsme měli mládež a pak jsem měl individuální přípravu s farářem. Probírali jsme Krédo, Vyznání víry a základních teologické otázky.“

Respondent 4:

„Právě mezi lidmi ve sboru to bylo takové jiné. Někteří to oficiální doteď neví. S někým jsem se o tom vůbec nebavil. Jeden známý ze sboru se mě třeba ptal, Kdo je to ten Kamil? A já jsem mu na to řekl, že je to můj přítel. On se zeptal až tak? A já mu na to řekl, že až tak. A posléze se mě vždy na partnera zeptal, jak se má atd. To beru jako přijetí. S mládeží a některými členy sboru jsem se o tom bavil osobně a vždy bylo dobré přijetí. Jiní členové sboru i tamní farář to oficiálně neví ode mě, ale nějak se to jistě dozvěděli. Myslím, že to ví všichni. Ale někteří ne ode mě. Ve sboru mám velké štěstí díky jinému dlouholetému členu sboru, jeho partnerovi a místnímu faráři. Tak se trošku bojím, kdo přijde po něm. V ČCE jsou lidé progresivnější než třeba katolíci, ale stejně může přijít nějaký jinak smýšlející konzervativní farář."

„Můj coming out v církvi je takový částečný, někomu jsem to řekl a někomu ne. Před někým jsem to vyloženě řekl a před někým zase ne. Ale většina lidí ve sboru to ví. Ale ani já nepotřebuji všem lidem říkat, že jsem teplý. Někdy si to ti lidi musí sami vypočítat, když už častěji přijdeš do sboru s tou samou osobou, tak už tam asi nějaký vztah bude. Další otázka tohoto sboru je ta, že jsme vlastně všichni příbuzní a v příbuzenstvu už to většina lidí ví."

Respondent 5:

„Já jsem v žádném kolektivu neměla potřebu, a ani vlastně před žádným jednotlivcem (kromě rodiny), si stoupnout a říct to. Protože to takto nechci. Koncept coming outu je vlastně hrozný. A vůbec není pro nás jako pro lidi z komunity, ale je pro veřejnost. A my něco říkáme a co a proč? Říkáme nějaké potvrzení. V ideálním nastavení by se to vlastně ani nemuselo říkat. Nechtěla jsem to takto udělat. A nebylo to potřeba, což je hodně dané tím prostředím sboru. Věděla jsem, že to těm lidem bude úplně jedno. A že to fakt nemá cenu, a hlavně mě nepřišlo, že tam je ta potřebná platforma. Že prostě chodím v neděli

na bohoslužby, v týdnu na mládež, pak na nějaké další setkání. Není pro to platforma, abych si někde stoupla a řekla, tak tohle jsem. Není to vůbec potřeba! Tak jsem zvolila taktiku, že takto žiji a v momentě, kdy je to doma jasné a já budu mít partnerku a přijde se mnou do sboru, tak to bude jasné. Ani můj bratr si před nikoho ve sboru nestoupnul a neřekl, že toho je moje holka, stejně jsem to udělala já."

Respondent 6:

„Po coming outu s kamarády na VŠ, jsem to následně začal říkat lidem z církve. V té době jsem byl hodně aktivní v mládeži, tak jsem to pak postupně začal říkat víc a víc lidem. I v rámci církve. Až nakonec na festivalu v Jimramově jsem to říkal všem na potkání. Tak to bylo fajn."

„Pro mě osobně téma homosexuality a coming outu nebylo téma pro moji víru. A když jsem to následně přijal sám v sobě, tak jsem si říkal že Pán Bůh mně tak to udělal a takového mě má. Ale jsou i tací kteří to nechápou nebo to vidí trošku jinak. Ze začátku jsem se možná trošku bál, tak jsem to začal říkat na jiných místech například ve Zlíně. Pro mě moje ukončení coming outu v církvi bylo na sjezdu mládeže v Jihlavě, kde jsem měl přednášku. Přednáška se jmenovala Já jsem gay a je to ok. A to jsem bral pro sebe jako uzavření mého coming-outu ven."

Po našem církevním požehnání svazku (rok 2006) mě pak pár lidí v církvi říkalo, že si o tom se mnou musí promluvit. K tomu rozhovoru ale nikdy nedošlo. Stejná věc se stala i farářce, která nás oddávala. Ale sní už potom o tom také nikdo nemluvil. Já sám jsem se do takových rozhovoru nepouštěl. Tak před 10i lety jsem se snažil zapojovat do diskusí, ale zjistil jsem, že to je zbytečné. Nepotřebuji to ostatním lidem vysvětlovat. Na Evangnetu občas nějaké diskuse o homosexualitě byly, ale byl to vlastně spíše monolog. Každá strana si vždy trvala na svém."

To je ta hořčejší část toho coming-outu. Ve sboru nevím, že by tam měl někdo s tím otevřeně problém. Ale místní farář s tím problém měl. Nevím to sice přímo od něho, on mě s tím nikdy nekonfrontoval, že žiji hříšný život. Ale když moje švagrová dělala křestní přípravu, tak jí tam říkal že homosexualita je hřích. Ona mu řekla, že s tím nesouhlasí. S domlouváním oslavy byly také problémy a na naši oslavu vlastně vůbec nepřišel. Jeho manželka tam byla i nám hezky popřála, ale on nepřišel. Já se tam ve sboru dobře necítím. Když jsem v Praze, tak chodím do kostela k Martinovi ve zdi."

„V současné době, když se seznámím s někým novým, tak pro něj není problém to, že jsem gay, ale že jsem gay a jsem křesťan. Ptají se, jestli s tím někdo nemá problém? Mají představu, že křesťanství je anti Lgbtq+ přístup. Křesťanské hlasy, které jsou proti jsou dost slyšet, ale ty hlasy, které jsou pro těch zase moc není. Moje vlastní zkušenost s ČCE je taková, že většina je pro, ale že se o tom nemluví. Není to ještě stále řečené naplno."

Respondent 7:

„V mém rodném městě žádný přímý coming out nebyl. Já pocházím z vesnice a tam se to jenom postupně rozneslo. Mezi přáteli jsme to oficiálně řekli. Po státnicích jsem nastoupil na civilní službu do střediska mládeže u Selesiánů jihomoravském kraji. Pak jsem tam byl i jako zaměstnanec až do roku 2008. Je to katolický řád. Pomáhal jsem s kroužky, jezdil jsem na tábory a vedl jsem tam pěvecký sbor. V katolickém prostředí jsem byl doma tam. S partnerem už jsem potom jednou nohou vkročil do evangelické církve. Můj partner tam pravidelně docházel se mnou a ve středisku jsme se tedy občas pohybovali společně. Tak to tedy postupně některým lidem začalo být jasnější. Na jednom víkendovém pobytu se dostalo na mého partnera a já jsem zmínil, že někoho mám. Tam jsme to tedy v rámci společné mládežnické akce řešili, a tím se to vlastně dozvěděli. Mám takový pocit, že tato informace vždy postupně lidem dochází. Když se dva lidé stále objevují spolu, tak je to potom zřejmé. A někomu to dojde dřív a

někomu později. Během mého zaměstnaneckého poměru to ze Selesiánů nikdo se mnou moc neprobíral, alespoň tedy ze začátku ne. Po výměně ředitelů, pak ten druhý ředitel už s tím problém měl. A to pak začalo být takové hodně náročné období. Bylo to takové období dlouhých přímých diskusí a povídání. Předtím se to nějak neřešilo. A pak jsem se tedy dozvěděl že ten původní ředitel, když chodili nějaké zprávy, tak on je odrážel a ke mně se to ani nedoneslo. On se tedy za mě postavil. Otevřeně to tedy neschvaloval, ale nějak to bral. Situace se pak ještě více vyostřila, když jsme v roce 2006 měli požehnání v evangelickém kostele. Potom našem požehnání se toto téma více otevřelo. Tím se to tedy více rozneslo a vyšlo to najevo. Po výměně ředitelů jsem byl odstřižen od pedagogické práce. Nemohl jsem vést ani kroužky a byl problém i s vedením scholy, pěveckého sboru. Předtím byla práce velmi pestrá a ve velmi přátelském prostředí Ale nový ředitel v nesl do organizace úplně jiného ducha. Nebyl jsem sám, kdo odešel. Odešlo více lidí. Celková atmosféra se změnila. Více lidem to už pak nepasovalo.“

Respondent 8:

„V církvi to bylo víceméně přijaté tím, že to s námi řešila farářka. Tímto se to tedy celá mládež kolem nás dozvěděla. Mládež byla poměrně velká a více méně bych řekl, že to všichni přijeli. Že z toho byli možná zaražení, ale na vyloženě odmítavou reakci jsem nenarazil. A pokud byla tak byla spíše minoritní. Nebo se spíš někteří lidé nevyjádřili. Jelikož to většinově bylo akceptované, tak se k tomu nechtěli negativně vyjadřovat. Někteří k tomu byly tedy zdrženliví. Na mládeži jsem to tedy sám neříkal, všichni se to tak časem nějak dozvěděli. Když jsme se rozešli, tak se to provalilo. Zvlášť už jsem to tedy neříkal. No možná vlastně jednotlivě těm nejbližším asi ano. Byli to tak ti čtyři nebo pět nejbližší lidé, těm jsem to řekl osobně. Přítelkyně byla členkou ČCE a chodila také do mládeže.“

Text č. 8: Výpovědi respondentů na otázku „Co Vám při průběhu coming outu pomohlo?“

Respondent 1:

„Když šéf vycítil, že něco není v pořádku, tak si mě vzal bokem a řekl mě větu, která tehdy pro mě byla zásadní. Řekl mě, že mě potřebuje živého! A tak jsem si řekl, no co, tak mu to řeknu. On je o hlavu větší a silnější, tak mě tady zabije. No a co, stejně si nic jiného nepřeji. No tak jsem mu řekl, jak se věci mají a on úplně v klidu řekl, že se jeho vztah ke mně nemění. Zeptal se, jestli chci, tak že mě seznámím s psycholožkou. Bylo to na začátku 90. let a žádní psychologové s tím neměli zkušenost. Ona mě potom poslala do Prahy k profesoru Rabochovi, tak jsem také chvíli chodil. Musel jsem si psát deník. Dál mě pak navigoval do terapeutické skupiny dr. Weisse. Hned na tom prvním sezení, tím že jsem se tam setkal s lidmi, kteří byli úplně stejní a měli stejné problémy, tak jsem pochopil, že to nejsou žádní oplzlí úchyláci, ale že jsou úplně normální, a že řeší stejné otázky, jako řeším já, a to byl pro mě obrovský zlom, kdy došlo s takovému sebe přijetí.“

„Ve sboru byla jedna sestra, za kterou jsem byl v domově pro seniory na návštěvě. Bavili jsme se a přišla řeč na toto téma a já jsem jí vyprávěl svůj životní příběh. Ona mě se slzami v očích děkovala za důvěru. To jsou takové věci, které zpětně dojímají i mě, jenom když o tom mluvím. Bylo to krásné přijetí, a to je to, co je důležité. Co člověku v takové situaci pomůže, je přijetí. Uvědomuji si, že důležité je i společenství, které přijímá. Společenství, s kterým souzní ta duchovní víra nebo vidění. Je třeba najít souznění i v tomto. A to souznění neznamená, že si všichni myslíme to samé, ale je to o té otevřenosti. Pomoc a podpora není jenom o církvi, společenství a lidech kolem, ale také o tom, co je skutečně na úrovni nějakého osobního kontaktu s něčím, co je nad námi a co nás převyšuje. A je to jedno, jak to nazveme.“

Respondent 2:

„Pomoc rodiny. U nás v rodině je ve zvyku ty slabší členy dost chránit. Vždy se semknout. A tak nikdo na nás nikdy nenechal dopadnout nic špatného.“

Respondent 3:

„Otevřenost a pocit, že jsem vítaný.“

Respondent 4:

„Četl jsem si rozhovory na toto téma. Hodně mě dali zkušenosti ostatních lidí, kteří si tím prošli přede mnou. Díky tomu jsem si uvědomil, že je dobré přiznat barvu.“

„Můj vnější coming out kamarádům a jejich reakce. Kamarádčina reakce byla veskrze pozitivní. A takto podobně to probíhalo u všech kamarádů, kterým jsem to řekl. Tak jsem potom usoudil, že to nebude takový problém, jako jsem jsi myslel dříve.“

„Blbá náhoda. Beru to jako dobrý krok jako takový dobrý impuls, že bratr našel informaci o té gay seznamce. I bratr to přijal velmi dobře. Plus příprava půdy na sdělení coming outu v rodině byl film, který jsem rodičům pustil. Film Modlitby za Bobbyho byl vlastně pomoct, jak to rodičům říct.“

Respondent 5:

„My už jsme generace, kdy v naší velkoměstské sociální bublině se to vůbec netematizovalo. Kamarádky se mnou tou cestou prošly asi naprosto identicky, jako bych jim říkala, že mám takové zkušenosti s kluky. Jedna je spolužačka z gymnázia a druhá je moje nejlepší kamarádka od dětství, s kterou se znám dlouho.“

„Asi týden jsem byla naštvaná, neboť jsem to rodičům chtěla hrozně říct, ale sbírala jsem odvahu. Jejich otázka, co mě trápí, pak byla nahrávka na smeč a já to rodičům řekla. Na začátku to byl vnitřní boj. Ale mám to štěstí, že jsem věděla, že se nemusím bát nějakého vnějšího odmítnutí a útoku. To privilegium bylo a

je velké. A to, že jsem si to já nějak potřebovala poskládat sama pro sebe, tak to je jasné.“

„Chtělo to čas. To znamená mluvit o tom s kamarádkami a slyšet názor někoho jiného. Zároveň pak v té úplně poslední fázi, kdy jsem to začala více vnímat a říkala jsem si, že si to potřebuji pojmenovat. Mě nebylo komfortně v tom, že to nepojmenuji. Byť mě lidé říkali, že to nemusím dělat, že to není potřeba. Chtěla jsem najít to slovo a říct to. A nějak to na základu toho pojmu přijmout. V této poslední fázi jsem to slovo chtěla na sebe nalepit a nějak se v tom naučit žít.“

„Celocírkevní odbor mládeže (COM), tj. orgán synodní rady a jeho podpora materiální a emoční.“

Respondent 6:

„První věc, co mě napadá, je ujištění, že pán Bůh mě má rád takového, jaký jsem. Nevím, kde jsem tuto myšlenku slyšel poprvé, ale myslím, že to bylo na mládeži. Možná proto jsem se toho nepřijetí ze začátku nebál, protože jsem měl na paměti toto.“

„Měl jsem ambivalentní pocity. Pamatuji si první sjezd mládeže v Chrudimi v roce 2000, na kterém jsem byl. Na srazu mluvil evangelický doktor a sexuolog. Ten tam jasně říkal, že homosexualita není nemoc, co by se měla léčit. Jedna sestra vystoupila a velmi vehementně se ptala, jestli je možné silou Ježíše Krista homosexualitu vyléčit. Ale on na to odpověděl, že ne, že vlastně není co léčit. Odnesl jsem si z toho to, že medicínsky je to v pořádku, ale že v církvi člověk asi narazí. Tak to byl můj pohled. Byly tam nějaké pozitivní příklady přijetí homosexuálů ve společnosti a v církvi, ale nebylo jich zase tolik.“

„Materiál Synodu ´Problematika homosexuálních vztahů´ vyznával velmi pozitivně. Ale bylo to také o tom, že materiál byl přijat k dalšímu studiu a co vím tak žádné další rozhodnutí nepadlo a žádné další jednání Synodu o tomto tématu nebylo.“

„Při moji první přednášce jsem měl potřebu to lidem omlátit o hlavu, ještě jsem to hodně sám v sobě řešil. Ta první přednáška byla tedy víceméně pro mě. Bylo to takové potvrzení mého coming-outu.“

Respondent 7:

„Moje mamka říkala že je hrdá, když na našem církevním požehnání svazku viděla tolik fajn lidí. Hodně lidí přišlo ze sboru a bylo tam i hodně našich kamarádů. Byli tam pak i lidé ze střediska. Byla to pro nás velká podpora.“

„Nic konkrétního nebo hmatatelného mě nenapadá. Ale obecně bych řekl, že pocit přijetí je obrovská pomoc. Přijetí, to je velké téma a má velkou hodnotu. Když si vzpomínám, jak jsme byli na týden v tichu v Taizé a ten pocit, že je člověk vítaný, je pro mě obrovská věc.“

„Hodně mě pomáhali složitou situaci ve středisku zpracovávat moji kolegové. S kterými jsme zažili ty roky v Selesiánské řádu. V těžkých chvílích to byla pro mě obrovská blízkost. Jak se řešily ty problémy, tak se snažili různé věci různým lidem vysvětlovat. A hodně o tom s druhými diskutovali. To bylo takové moc pěkné.“

Respondent 8:

„Působil velmi dobře tamní sbor, kam jsme oba chodili do mládeže. Farářka byla jedna z prvních, s kterou jsem to řešil. Bylo to tehdy takové intenzivní. Velmi nám pomohla právě farářka, byla do vztahu s bývalou přítelkyní také vtažena.“

„Ten hlavní kopanec do reality, na kterou jsem narazil v rámci vztahu s bývalou přítelkyní. Nic jiného mně nezbylo než se s tím srovnat. A pak samozřejmě pomohlo to, že lidé kolem mě to vesměs dobře přijímali. Ať už to bylo ve škole nebo v církvi. Na těch, na kterých mně záleželo, to přijali dobře. A spíš se mě v tom snažili podpořit a pomoct.“

„Požehnání našemu svazku. Obřady jsou hodně pro ty druhé. A v tomto případě to bylo extrémně pravdivé. Vztahy byly už potom takové uvolněnější a

přirozenější. V tom okamžiku se vlastně ukázalo, jak se kdo k tomu vlastně staví.“

Text č. 9: Výpovědi respondentů na otázku „Co by mohlo pomoct k lepší integraci a přijetí homosexuálů do většinové společnosti?“

Respondent 1:

„Našel jsem společenství a jsou tedy lidé, kteří jsou otevření a v pohodě, kteří s tím nemají absolutní problém. Ale církev jako instituce neumí říct, tohle to jsou naši lidi, my se za ně pereme! Souhlasíme s tím a budeme to dělat takto. Ale církev to nedělá, protože má strach, že spousta lidí by to neuneslo a odešlo by, nebo že by jiné církve na to koukaly špatně. To chápu, protože jsem si prošel i funkcemi kurátora, ale na druhou stranu mě to samotného mrzí. Je to těžké téma, ale vidím i naděje, jako že do Synodní rady se dostal Roman Mazur, šéfem Speku a seniorátním seniorem je Matěj Opočenský, což jsou pro mě takoví otevření lidé. A jsem rád, že se tam takoví lidé dostali. Díky nim by se to mohlo někam posunout. Jsou to lidi, kteří mají v sobě vizi, aktuálnost a soucítění s dobou. A to je podle mého mínění velmi důležité.“

„Při volně za kurátora mě bylo řečeno, že mě chtějí. Tak to šlo ale do zápisu, že jsem gay. (Smích). Bylo to takové to, proč to sem cpeš?! A to mě přijde jako mnohem lepší, než že tě teda přijmeme a budeme dělat, že to nevíme a že to nevidíme. Jsem teplej, a co!“

Respondent 2:

Transparentnost. „My jsme se scházeli na ostravské katolické faře přiznaně s knězem, který vystudoval psychologii v Římě. Byl to takový andělský muž Lukáš Engelmann. A s ním to bylo fajn. V současné době je scházení Logosu na evangelické faře už také oficiálně oznámeno ve zpravodajích. Nějaký posun už tam tedy je.“

Naše děti. „To hodně ovlivnilo názor mých rodičů na náš vztah i tuto tématiku. Vnímám posun v tom, že moji partnerku vnímají jako rovnocenného rodiče. To je dobré. Ty děti to opravdu posunuli hodně vpřed. Moje mamka je absolutně nadšená z pravnoučat. Děti obměkčily mnohé. Moji rodiče oceňuji to, že partnerka pečuje o jejich vnoučata."

„V Praze je jediná matrika, kde je možné zažádat o registrované partnerství. V každém kraji je tedy jenom jedna matika! A jsou na to dva dny v týdnu a z toho jsou oba dny všední a na registraci není ze zákona nárok na volno. My musely s partnerkou na matriku dobíhat po práci."

„Rodičovství (při umělém oplodnění) není uznáno v porovnání s manželstvím. Ale i takovéto alternativní vidění rodiny k integraci a přijetí docela přispívá."

Respondent 3:

Logos. „Spolek, který lze kontaktovat pro podporu a pomoc. Je to ekumenické společenství LGBT+ věřících zde v Praze."

„Chtěl bych mít jednou obřad v kostele. Možnost mít obřad v církvi je určitě pokrok. Je také dobré, že církev má přijatý dokument o přístupu k homosexuálům a jejich svazkům a že by se tím měli všechny sbory řídit."

„Obecně by pomohlo, aby společnost ke všemu přistupovala úplně jinak. Protože člověk to častokrát přijme sám v sobě moc dobře i jeho blízké okolí, ale potom jít venku a chytnout svého partnera za ruku, já bych osobně neudělal. Cítím, že by bylo spoustu lidí, kteří by na mě jenom špatně koukali a mě by už toto ublížilo. Otevřeně vystupovat jako homosexuál je složité. Teď už to ale dokážu."

„Uznání homosexuálního manželství by jistě přístupu společnosti pomohlo, ale zase by to nějaký čas trvalo. Starší generace už by to možná ani nepřijali, ti by to nejspíš stále neuznávali. Ale kdyby se to přijelo teď, tak mladší generace by vyrůstala v tom, že manželství pro homosexuály a na stejné úrovni jako manželství pro heterosexuály. To by pomohlo. Už bychom nebyli jako

homosexuálové na druhé koleji, ale byli bychom i úředně bráni rovnocenně s většinovou společností.“

„Dále by obecně mohlo pomoci o tom více mluvit. Na škole to bylo takové, že učitelé věděli že je tam spoustu homosexuálů (ve třídě nás bylo 5), ale nikdo o tom nemluvil. Že by za námi výchovná poradkyně přišla, jestli je všechno v pohodě. To ona neudělala. Nezeptala se, jak to mám doma? (I když já jsem třeba tu potřebu neměl jí to říkat. Ale bylo by fajn, kdyby někdo takový, s kým by se dalo mluvit, na škole byl). Odtabuizovat téma homosexuality a otevřeně o tom ve školách mluvit, to by mohlo pomoct.“

Respondent 4:

„Je vidět velký rozdíl od roku 2013 (rok mého coming outu). Názor společnosti na toto téma je v současné době mnohem otevřenější a vstřícnější. Na to máme štěstí, že žijeme v České republice. V ČR je to mnohem menší problém než třeba v jiných státech světa. Evropa je mnohem otevřenější.“

„I média k této otázce přistupují dobře. Homosexuálové už se objevují i v seriálech, ve Výměně manželek atd. Ze strany médií přicházejí podměty, a to si myslím že je dobře. Co bylo před 20 lety nepředstavitelné už dnes začíná být normální.“

Respondent 5:

„Měl by být uzákoněn sňatek pro všechny. Nechci se nechat registrovat. Registrují se auta a zvířata a ne lidé. Tak to nechci. Zároveň chápu, že to stejnopohlavní páry dělají, protože to je nějaký rituál. Registrované partnerství je jinak legislativně uchopené než sňatek. Zrovnoprávnění by pomohlo.“

„Myslím si, že stát má být trans gender a má se postavit za manželství pro všechny. Tím by ukázal, že to je normální. Máme listinu práv a svobod, ve které je napsáno, že jsme si všichni rovni. Ale ono to tak vlastně není. Pokud

manželství je právo, tak by mělo být pro všechny. A tím by ten stát dal signál všem, jak těm lidem z té komunity, tak společnosti, že to je úplně v pořádku.“

„Zároveň si myslím, že každá organizace má být inkluzivní a ve svých interních pravidlech a řádech to akcentovat. Otázkou akorát je ten nástroj. Někdy o tom stačí mluvit. Otázka, jak o tom mluvit. Jak vytvářet ta fóra a platformy.“

„Přijde mě dobré, když organizace i církve budou spolupracovat s neziskovými organizace, které se tomu věnují. Máme zde lidi, kteří se tomu věnují metodicky i programově a ví, jak o těch věcech mluvit. Tak když já to nevím, tak si mohu nechat poradit od někoho, kdo se tím živí a kdo má nějaké zkušenosti a znalosti. A to vlastně hrozně přímočará a jednoduchá cesta, která se dá využít.“

„Před rokem se problematika znova otevřela s tím, že je potřeba ty věci někam posunout, protože jsme od vydání knihy ´Problematika homosexuálních vztahů´ zase někam ušli. Vedly se k tomu internetové panelové debaty. Třetí část debaty byla o sdílení ze zahraničí. Byl tam německý, americký a švýcarský host a ti povídali o zahraniční zkušenosti z protestantských církví s otázkou homosexuality. Tak to bylo fajn, že se to otevřelo.“

„Nechme si poradit, jak o těch věcech mluvit a jestli vůbec dělat nějaké skupiny. Jak třeba postupovat, když se dělá sjezd nejen evangelické mládeže ve veřejném prostoru, aby se tam všichni cítili dobře. Je to o tom, že se někde nashromáždí hodně lidí a my chceme, aby se tam cítili dobře.“

„Sdílení z různých úhlů pohledu by mohlo pomoct, sdílení ze strany rodičů, gayů a neziskových organizací.“

Respondent 6:

„Edukace mládeže. Přednášku jsem měl na sjezdu v Táboře v roce 2021. Název přednášky byl 15 věcí, co jsem měl vědět v 15i letech. Bylo to takové povzbuzení pro další, kteří si tímto obdobím procházejí. Byly to vlastně rady a doporučení čeho se vyvarovat. Byla to tedy pomoc pro toho, kdo si tím v současné době prochází. Věřím, že kdyby byl v sále jenom jeden člověk, který

si tím prochází, nebo kterého to teprve čeká tak by to mělo smysl a bylo to pozitivní. Mám pocit, že podpora v mládeži je větší alespoň teda mezi těmi, co jezdí na sjezdy. Pořád to není v církvi úplně prodiskutované téma. Byl jsem minulý rok na srazu ve Vsetíně. A tam jsem byl požádán, abych mluvil velmi citlivě se zřetelem, že budu hostem ve Vsetíně. Občas mám ambivalentní pocity. Moje osobní zkušenost s ČCE ale je taková, že většina to přijímá, ale pak je tam i menšina která to nepřijímá.“

„Oficiální potvrzení, že lze provést požehnání homosexuálnímu páru tedy ještě není. Neví se tedy, jestli to je v pořádku nebo není v pořádku. Je to tedy na rozhodnutí každého faráře. Oficiální potvrzení by tedy pomohlo.“
„V tomto se to opravdu poslední dobou posunulo velmi dopředu. Např. při Prague Pride se konají u Martina ve zdi bohoslužby. Toto je ovšem situace v Praze v jiných regionech je situace jiná.“

„Souhlas by měl být slovem na osobní úrovni a pak i na vyšší úrovně, jako že by se k tomu mohla vyjádřit celá ČCE. Ve smyslu vstřícné církve. Není na tom nic špatného a každý je vítán. Jedna věc je, co vlastně člověk tuší, ale na druhou stranu každá záminka vlastní nejistoty je potřeba, aby byla podpořena i ze strany té církve. Je hezké, že na osobní úrovni není problém, ale pro někoho, kdo jde do církve z venku a nemá to podporu přátel z církve, tak v těchto případech tam moc velká podpora ze strany církve není.“
„Co vnímám ještě pozitivně, a co jsem viděl na sjezdu mládeže vloni je to, že se církev tomuto tématu otvírá, možná teda spíše řečeno mládež. V současnosti už lidi nemusí dělat coming out až ve 20i letech, ale dělají ho dříve.“

Respondent 7:

„Návrh na přijetí do sboru ze strany staršovstva. Tímto aktem se vlastně jenom popsalo to, že já už jsem vlastně ve sboru dávno aktivním členem byl. Byl jsem

tam tedy jako doma. Místo narození mám v katolické církvi. Ale trvalý pobyt mám v církvi evangelické.“

„Mně připadá, že to, co pomáhá nejvíce je to hmatatelné. Jsou to lidé, které potkáváte. Je to tedy i v přístupu ostatních lidí k tomuto tématu. Konfrontace s ostatními je tedy podle mého také vhodná. Myslím si, že otevřenost v rodině nebo mezi přáteli vede k otevřenosti i dále do širší společnosti nebo komunity. A přijde mě, že to je nejvíc vidět na konkrétních případech. Když někdo někoho z LGBT+ minority zná a má s ním dobrou osobní zkušenost. Není to tedy nějaká teorie, je to čistá praxe. S někým se potkat a s někým se o tom otevřeně bavit. Přijde mě, že když jsou lidé otevření a překonají ten strach, tak jsou potom schopni o tom mluvit i dále. Šíření té vlastní dobré zkušenosti, to by mohlo poct. Je to tedy o lepším pochopení situace a tématu. Pak může dojít k nějakému přehodnocení. Tu svoji představu o LGBT+ minoritě, která mohla být zkreslená všelijakými nepravdami nebo předsudky, tak si jí potom uvedou na správnou míru. To nám říkalo více lidí. Už to, že nás znají je takové svědectví o tom, jací jsme nebo jaké to může být. Mnozí naši přátelé skrze nás mají takovýto hmatatelný zážitek, jaké to je být gay. A díky tomu, že to neskrýváme, tak tím můžeme i pomáhat.“

Respondent 8:

„Kdyby se to stalo dneska, tak si myslím, že bych s tím šel ven dřív. Společnost už je k tomuto tématu otevřenější. Dneska už je to hodně jiné. Už tehdy jsem to i já vnímal, že je to jiné, než generace přede mnou. Ti lidé, kteří byli o 10 let starší, ti to měli ještě o kousek složitější. A dnes se to zase posunulo o kousek dál. Mám sice kolem sebe nějakou bublinu lidí, ale ti kolegové, co mají, tak vyrůstají v tom, že už se tohoto nemusí bát. Já jsem se toho například ještě trošku bál, toho přijetí nebo nepřijetí. Kdybych byl v tomto tedy o generaci mladší bylo by to zase o kousek jednodušší. To tedy opět pomohlo. Kdybych dělal coming

out dnes, nebránil bych se tomu a udělal ho dříve. Nesnažil bych se tedy předělat nebo to zamlčovat.“

„Další zlom pak bylo požehnání. To jsem vnímal velmi pozitivně. Bylo to takové vřelé přijetí ze strany církve. Akceptoval to tedy farář, staršovstvo i sbor. Takhle to šlo úplně otevřeně ven. Bylo to v roce, kdy uzákonili registrované partnerství. Čekali jsme na to, jestli návrh projde a pak jsme o požehnání požádali. Ten moment toho požehnání jsem vnímal velmi osvobodivě. Z partnerovi rodiny jsem tam vnímal nějaké obavy z toho světa, ve kterém my žijeme. Když tam partnerova rodina na bohoslužbu přijela a viděla ty naše přátele, kamarády, kolegy a lidi ze sboru, tak to bylo takové otevřené a příjemné společenství.“